

Programmabegroting 2027-2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	5
Aanbieding	6
Programma 1 Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	8
Thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	8
Thema 1.2 Goed Opgroeien	11
Begroting Programma 1	14
Programma 2 Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	15
Thema 2.1 Meedoen	15
Thema 2.2 Samenleven	18
Thema 2.3 Gezondheid	22
Begroting Programma 2	25
Programma 3 Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	26
Thema 3.1 Infrastructuur en Bereikbaarheid	26
Thema 3.2 Leefomgeving en Natuur	27
Begroting Programma 3	30
Programma 4 Economie, natuur en landschap in balans	31
Thema 4.1 Economie en Werkgelegenheid	31
Thema 4.2 Duurzaamheid	32
Thema 4.3 Landbouw en Landelijk Gebied	35
Thema 4.4 Recreatie en Toerisme	37
Begroting Programma 4	39
Programma 5 Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	40
Thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën	40
Thema 5.2 Openbare Orde en Veiligheid	43
Thema 5.3 Asiel en Migratie	44
Begroting Programma 5	46
Programma Algemene Dekkingsmiddelen	47
Paragrafen	49
Paragraaf 1 Lokale Heffingen	49
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	55
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	63
Paragraaf 4 Financiering	69
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	72
Paragraaf 6 Verbonden partijen	75
Paragraaf 7 Grondbeleid	79
Paragraaf 8 Wet open overheid (Woo)	83
Paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen	84
Paragraaf 10 Visie op Samenleven	87
Begrotingspositie 2027-2030	90

Vertrekpunten programmabegroting 2027-2030	90
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid.....	90
Begrotingsresultaat.....	92
Nieuw beleid	93
Nieuw beleid structureel	94
Nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking	99
Financieel meerjarenperspectief	103
Budgetten per programma.....	103
Financiële positie	105
Bijlagen	110
A. Kerngegevens	110
B. Reserves en voorzieningen 2025-2030	112
C. Overzicht incidentele lasten en baten.....	114
D. Beleidsindicatoren.....	116
E. Subsidieontvangers.....	122

Leeswijzer

Indeling van de begroting

De programmabegroting 2027 is opgesteld met een nieuwe programma-indeling. De vijf programma's in deze begroting volgen de vijf strategische keuzes uit de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040. De raad heeft over deze programma-indeling besloten op 30 juni 2026. De programmabegroting bestaat nu uit vijf programma's. De algemene dekkingsmiddelen zijn hier apart van gepresenteerd.

Toekomstvisie 2040

De Toekomstvisie 2040 beschrijft de langetermijnkoers van de gemeente. De vijf strategische keuzes uit deze visie sluiten aan bij de thema's uit het coalitieakkoord en vormen vanaf deze begroting ook de basis voor de manier waarop we onze ambities, activiteiten en middelen presenteren. Daarmee ontstaat een vaste relatie tussen de jaarlijkse begroting en de langetermijnkoers van de gemeente. De nieuwe indeling betekent niet dat in de begroting 2027 al op alle onderdelen de prioriteiten en scherpe keuzes zijn gemaakt die nodig zijn om richting te geven aan deze langetermijnkoers. De begroting bevat ook bestaande taken en beleid, wettelijke verplichtingen en eerder gemaakte afspraken.

Beleidsbegroting en financiële begroting

De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de vier W-vragen: *"wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan en wat mag het kosten"*. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in tien paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2027-2030 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat) en het financieel meerjarenperspectief. Daarnaast doen we dit jaar, in verband met de verkiezingen, de voorstellen nieuw beleid bij de begroting in plaats van bij de kaderbrief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- A. Kerngegevens
- B. Een overzicht van de reserves en voorzieningen 2025-2030
- C. Een overzicht van de incidentele lasten en baten 2027-2030
- D. Een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl)
- E. Een overzicht van subsidieontvangers

Aanbieding

Inleiding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2027-2030. Dit is de eerste programmabegroting van de nieuwe bestuursperiode. Het coalitieakkoord 2026-2030 'Ooststellingwerf B(l)oeit!' is verwerkt in deze begroting. De teksten uit het collegeakkoord zijn overgenomen in de begroting en waar nodig aangevuld (met o.a. bestaand beleid). We hebben in deze begroting rekening gehouden met de inhoud van de raadsagenda. De financiële uitwerking van het collegeakkoord en andere voorstellen nieuw beleid staan in het hoofdstuk 'nieuw beleid'.

Vertrekpunt programmabegroting

Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2027-2030 en de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2026. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in deze begroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2026 en een aantal besluiten over nieuw beleid die zijn genomen. Ook zijn de ramingen geactualiseerd. Hierbij zijn de uitgangspunten gebruikt die in de Kaderbrief 2027-2030 zijn vastgesteld.

In onderstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren. Het perspectief is ten opzichte van het perspectief uit de kaderbrief 2027 en brief over de meicirculaire 2026 voor de eerste jaren naar beneden bijgesteld en voor de laatste jaarschijf (2030) naar boven. Dit heeft diverse oorzaken, de grootste staan hieronder genoemd:

- De algemene uitkering is voor het jaar 2030 en verder aangepast. Dit komt doordat bij de meicirculaire een jaarschijf toe wordt gevoegd aan de berekening. Toen is niet geconstateerd dat de beginstand van het jaar 2030 (verschil € 1,3 miljoen positief) afweek van het jaar daarvoor (2029). Daarnaast is de ruimte onder het BTW-compensatiefonds (BCF) lager geworden. Dit zorgt voor een nadeel.
- Er is een voordeel omdat niet het volledige bedrag nodig was voor loon en prijscompensatie.
- Er is een nadeel bij de afschrijvingen. Het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor nemen de afschrijvingskosten toe bij investeringen die op annuïtaire basis worden afgeschreven. Daarnaast zijn een aantal investeringen opgeschoven. Dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast zijn er hogere bijdragen voor de gemeenschappelijke regelingen en verwachten we meer baten omgevingsvergunningen. De reiskostenvergoeding woon-werk is verhoogd en we betalen wachtgeld voor een oud-wethouder.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten exclusief mutaties reserves	103.116	101.391	100.313	101.359
Geraamd saldo van baten en lasten	-1.263	-979	-1.061	941
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.700	1.279	1.278	697
Geraamd Resultaat	438	300	216	1.638
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	-1.436	-1.015	-1.014	-433
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	1.436	1.015	1.014	433
Totaal structureel begrotingsperspectief	438	300	216	1.638
Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid structureel	-653	-638	-569	853

Nieuw beleid

Normaal gesproken is de kaderbrief het moment waarop nieuw beleid wordt afgewogen en afgezet tegen het nieuwste financiële perspectief. Dit jaar waren er gemeenteraadsverkiezingen en is er een nieuw college gevormd. Daarom was de kaderbrief 2027 beleidsarm. De voorstellen voor nieuw beleid staan in deze begroting in het hoofdstuk 'Nieuw beleid'. Een deel van deze voorstellen komt uit het coalitieakkoord. We maken onderscheid tussen nieuw beleid dat zorgt voor een lager resultaat en nieuw beleid waarvoor al geld beschikbaar is. Dit laatste kan gaan om meerjarige of eenmalige kosten.

Ons financieel perspectief is voor de eerste jaren niet voldoende om al deze voorstellen nieuw beleid op te vangen. Vanaf het jaar 2030 hebben we een beter financieel perspectief. Met deze voorstellen accepteren we een negatief begrotingssaldo in de jaren 2027 t/m 2029. Bij de verschillende jaarrekeningen zal dit een onttrekking aan de algemene reserve tot gevolg hebben. Het laatste jaar is structureel sluitend. Een klein doorkijkje naar 2031 geeft hetzelfde beeld. Dit neemt niet weg dat wij kritisch hebben gekeken naar de voorstellen die zijn gedaan. Daarnaast nemen we ook de komende maanden de tijd om kritisch naar de (reguliere) uitgaven in de begroting te kijken en deze tegen het licht te houden.

Tot slot

We zijn blij dat we voor de lange termijn een sluitende begroting kunnen presenteren. Met deze begroting en de plannen voor de komende jaren gaan we samen aan de slag. Zo werken we aan een b(l)oeiend Ooststellingwerf.

Programma 1 | Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

Inleiding Programma 1

Een fijn thuis en een goede start in het leven vormen de basis voor sterke en leefbare dorpen. Daarom zetten we in op voldoende passende woningen voor jongvolwassenen en jonge gezinnen én op een omgeving waarin kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Samen met inwoners en partners bouwen we aan dorpen waar mensen van alle leeftijden graag willen wonen, opgroeien en blijven.

Thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling

Inleiding

Wonen is een basisbehoefte en een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendig Ooststellingwerf. Wij zorgen voor voldoende, betaalbare en passende woningen voor alle inwoners, van starters tot senioren en van gezinnen tot alleenstaanden. Hiermee willen we jongvolwassenen en jonge gezinnen aan onze gemeente binden, ouderen langer zelfstandig laten wonen en de leefbaarheid van onze dorpen versterken. Daarnaast willen we voldoen aan onze wettelijke taakstellingen voor statushouders en ontheemden.

Wat willen we bereiken

- We versterken de leefbaarheid en vitaliteit van onze dorpen doordat we zorgen voor voldoende, betaalbare en passende woningen voor alle inwoners
- Wij bevorderen doorstroming en bieden ruimte aan diverse woonvormen
- De rood-voor-roodregeling blijven we inzetten en breiden we waar mogelijk uit
- We versterken de kwaliteit van de woonomgeving
- Waar mogelijk geven we inwoners met lokale binding een goede uitgangspositie op de woningmarkt
- Ons woonbeleid voldoet aan de nieuwe Wet Regie Volkshuisvesting
- We zorgen voor samenhang in ons ruimtelijk beleid
- We houden bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening met de cultuurhistorie

Wat gaan we ervoor doen

Voldoende betaalbare en passende woningen

In 2027 ligt de nadruk op het versnellen van de woningbouw, zodat meer jongvolwassenen en jonge gezinnen in Ooststellingwerf kunnen blijven wonen of zich hier kunnen vestigen. We realiseren minimaal 820 extra woningen tot en met 2030. We bouwen in (bijna) alle 13 dorpen. Minimaal twee derde van de nieuwbouw is betaalbaar. Dit betreft een mix van betaalbare koopwoningen (tot € 420.000 - prijspeil 2026), middenhuur en sociale huur. Op deze manier blijven koopwoningen bereikbaar voor huishoudens met een inkomen tot maximaal twee keer modaal. Van alle nieuwbouwwoningen in onze gemeente bestaat 30% uit sociale huur.

Tegelijkertijd zorgen we voor een evenwichtige woningbouwprogrammering door waar passend bij de lokale behoefte en ruimtelijke context ook ruimte te bieden aan woningen in het hogere segment. Betaalbaarheid blijven we bevorderen door bijvoorbeeld de startersleningen actief aan te blijven bieden. Daarnaast kijken we naar andere mogelijkheden om betaalbare woningbouw ook bij de huidige hoge bouwkosten mogelijk te maken. In de komende periode blijven we werken aan strategische grondaankopen met het oog op woningbouw na 2030, bedrijvigheid en energieopslag. We kiezen in eerste instantie voor inbreiding, herstructurering en woningbouw aansluitend aan bestaande dorpsstructuren, inclusief kleinschalige uitbreidingen aan de randen van de bebouwde kom. Groei moet passen bij de schaal en identiteit van de dorpen en bijdragen aan leefbare, duurzame en toekomstbestendige wijken. Zo dragen woningbouw en ruimtelijke ontwikkeling bij aan vitale dorpen, een stabiel inwonertal en een sterke lokale economie.

Doorstroming en woonvormen

Doorstroming is een expliciet doel van het woonbeleid. Hier zetten we in 2027 sterker op in, zodat de bestaande woningvoorraad beter wordt benut en meer inwoners een woning kunnen vinden die past bij hun levensfase. Daarmee creëren we niet alleen extra woonruimte, maar versterken we ook de leefbaarheid van onze dorpen. We zetten in op passende woningen voor verschillende doelgroepen, zoals mensen die intensieve zorg nodig hebben, senioren, starters en kleine huishoudens. Denk aan appartementen, aanleunwoningen en geclusterde woonvormen (ontmoetingsruimte en voorzieningen dichtbij). Zodra de oplevering van deze woningen goed op gang komt, gaan we verhuizen aantrekkelijker en makkelijker maken door organisatorische, financiële en sociale drempels zoveel mogelijk weg te nemen. De komende periode stimuleren we tiny houses niet actief. De vraag ernaar is beperkt en deze woonvorm is niet per definitie goedkoper of efficiënter in ruimtegebruik. We richten onze inzet daarom op betaalbare woningen die aansluiten bij de bredere behoefte van onze inwoners en de beschikbare ruimte zo goed mogelijk benutten (bv studio's of rug-aan-rug-woningen).

Naast nieuwbouw kijken we ook naar mogelijkheden om de bestaande woningvoorraad beter te benutten. We bieden meer ruimte voor (pre-)mantelzorgwoningen, woning- en kavelsplitsing, woningdelen en erfwoningen. We starten bovendien een experiment met een wooncoach die inwoners ondersteunt om deze mogelijkheden te realiseren en gemakkelijker hun weg te vinden in de benodigde procedures.

Rood-voor-rood

Deze regeling houdt in dat verouderde of leegstaande agrarische bebouwing wordt gesloopt, in ruil voor de mogelijkheid om (één of meerdere) nieuwe woningen te realiseren. Hiermee verbeteren we de ruimtelijke kwaliteit en gaan we leegstand tegen. Hierbij hebben we aandacht voor het toevoegen van meerdere betaalbare woningen in plaats van één dure woning, passend binnen het landschap en ons ruimtelijk beleid. Erftransformatie biedt kansen voor wonen, duurzaamheid en kwaliteitsverbetering van het buitengebied. We willen deze kansen integraal bekijken en daarbij eerst samen met de provincie bepalen wat ruimtelijk mogelijk en wenselijk is. Daarom pakken we een verdere verruiming van Rood voor Rood nu nog niet zelfstandig op.

Kwaliteit van de woonomgeving

Nieuwe woningen alleen zijn niet voldoende. We versterken de kwaliteit van de woonomgeving door wonen, duurzaamheid, gezondheid en het sociaal domein met elkaar te verbinden. We zorgen daarmee voor een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen, onder andere door voldoende (natuurlijke) speelplekken en het combineren van openbare speelplekken en schoolpleinen waar mogelijk. Daarnaast zetten we in op het versnellen van herstructureringsprojecten en starten we waar mogelijk nieuwe projecten. De gemeente levert hierin actief haar bijdrage. Hiervoor is mogelijk extra capaciteit nodig. We onderzoeken belemmeringen bij woningcorporaties rondom herstructureringsprojecten en kijken welke rol de gemeente kan pakken en welke bijdrage we kunnen leveren.

Om initiatiefnemers van plannen te stimuleren om kwalitatief goede bouwplannen te ontwikkelen, wordt de komende jaren gewerkt aan een nieuwe Nota Omgevingskwaliteit. Deze nota vervangt de welstandsnota. De andere OWO-gemeenten maken ook zo'n nota en het proces hiervoor wordt in samenhang doorlopen, met begeleiding door een professioneel bureau. Tijdens dit proces gaat advisering door Hûs en Hiem op bouwplannen gewoon door, waarmee ook grip blijft op een goede ontwerpqualiteit van de bouwplannen.

Een goede uitgangspositie op de woningmarkt

Om jongvolwassenen en jonge gezinnen aan Ooststellingwerf te binden, benutten we binnen de wettelijke mogelijkheden de ruimte om inwoners met een lokale binding een goede uitgangspositie op de woningmarkt te geven. Daarbij sluiten we aan bij de urgentieverordening die, provincie breed voor alle Friese gemeenten, wordt opgesteld en naar verwachting eind 2026 door de afzonderlijke Friese gemeenteraden wordt vastgesteld. We blijven hiervoor, mits mogelijk en (financieel) haalbaar, ook Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO's) stimuleren en faciliteren, zodat inwoners gezamenlijk woningen kunnen ontwikkelen die passen bij hun wensen en bij de behoefte van het dorp. Daarnaast willen we voldoen aan onze wettelijke taakstellingen voor statushouders en ontheemden.

Wet regie Volkshuisvesting

We stellen een volkshuisvestingsprogramma op onder de Omgevingsvisie, omdat dit per 1 juli 2026 verplicht is. Hierbij gaan we uit van de inwerkingtreding van de wet regie op de Volkshuisvesting op 1 juli 2026, waarna één jaar na invoering het gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma gereed moet zijn. In dit programma vertalen we de doelen uit de woonzorgvisie (2022) en de visie op wonen, welzijn en zorg (2025) naar een uitvoeringsprogramma met concrete acties.

Samenhang in ruimtelijk beleid

Wij willen een gemeente die duurzaam groeit, met respect voor het eigen karakter van het landschap, de geschiedenis en het buitengebied. Onze ruimtelijke en sectorale visies (zoals het omgevingsplan) moeten op elkaar aansluiten, maar wel passen bij het eigen karakter en de identiteit van onze gemeente.

Cultuurhistorie

We hebben bij ruimtelijke keuzes expliciet oog voor de cultuurhistorie en het landschap en wegen deze mee in besluitvorming. Daarnaast gaan we ruimhartig om met functieverandering in het buitengebied en met kerkgebouwen die hun oorspronkelijke functie verliezen. We blijven zorg houden voor onze monumenten, waarvoor subsidies beschikbaar blijven.

Wat merkt de inwoner ervan

- Jongvolwassenen en jonge gezinnen krijgen meer mogelijkheden om in Ooststellingwerf te blijven wonen of zich hier te vestigen. Daardoor blijven dorpen vitaal en blijven voorzieningen beter behouden.
- Inwoners krijgen meer kansen om een betaalbare en passende woning te vinden, zowel voor starters als voor senioren en andere doelgroepen. In alle dorpen komen nieuwe woningen, waardoor mensen vaker in hun eigen dorp kunnen blijven wonen of er kunnen terugkeren.
- Door meer verschillende woonvormen toe te voegen, zoals appartementen, geclusterde woonvormen en kleinere woningen ontstaat meer keuze. Verhuizen naar een woning die beter past bij de levensfase wordt makkelijker. Ook inwoners die hun woning of erf willen splitsen, een erfwoning willen realiseren of een (pre)mantelzorgwoning willen plaatsen, krijgen meer mogelijkheden en ondersteuning.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig (thuis) leven en mensen met een zorgvraag kunnen een woonplek vinden met de zorg en begeleiding die hierbij nodig is.
- Inwoners profiteren daarnaast van een aantrekkelijke en leefbare woonomgeving met ruimte voor ontmoeting, spelen en bewegen. Door herstructurering en verbetering van bestaande woongebieden blijft de kwaliteit van wijken en dorpen op peil.
- Mensen met een lokale binding krijgen binnen de wettelijke mogelijkheden meer kansen op de woningmarkt. Ook inwoners die gezamenlijk woningen willen ontwikkelen, worden hierbij ondersteund.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij de heroverwegingen 2022 heeft u € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de taskforce wonen om te kunnen organiseren dat gericht gewerkt wordt aan het versneld realiseren van woningbouw en het geschikt maken van woningbouwlocaties. Eind 2025 resteert nog ongeveer € 0,8 miljoen. Het budget blijven we de komende jaren gebruiken om (voorbereidings)kosten uit te dekken die we niet via bijvoorbeeld grondexploitaties kunnen verrekenen, of kosten voor plannen die uiteindelijk niet verder komen dan de initiatieffase.

Bij de kaderbrief 2026 is voor 2026 € 200.000 beschikbaar gesteld voor het uitwerken van het volkshuisvestingsprogramma dat we verplicht moeten opstellen in verband met de Wet regie op de volkshuisvesting. Daarnaast is voor dit doel via de decembercirculaire 2025 € 115.000 beschikbaar gesteld en via resultaatsbestemming beschikbaar gebleven voor 2026. Het niet bestede deel eind 2026 wordt meegenomen naar 2027.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- OWO: functie Regelanalist bij VTH, € 36.000 structureel
- Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen, € 35.000 structureel (rentelasten)

Beleidskaders

- Omgevingsvisie
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026 en addendum hierop uit 2025.
- Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
- Nota Grondbeleid 2026 en Nota Grondprijzen 2026
- Regiodeal Wonen Z-O Fryslan 2025 (mogelijk addendum hierop in 2026)
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2026
- Huisvestingswet 2014 (herzien in 2024)
- Nota Omgevingskwaliteit

Thema 1.2 Goed Opgroeien

Inleiding

De Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040 geeft een duidelijke koers: we investeren in een gemeente waar jongeren en jonge gezinnen zich thuis voelen, kansen krijgen en ervoor kiezen om te blijven of later terug te keren. Het coalitieakkoord bouwt hierop voort en vertaalt deze ambitie naar de keuzes die we vandaag maken. Goed Opgroeien geeft daar invulling aan door te investeren in een sterke basis voor kinderen, jongeren en gezinnen. Kinderen en jongeren die gezond, veilig en kansrijk opgroeien, ontwikkelen zich tot betrokken inwoners die bijdragen aan de leefbaarheid, sociale samenhang en economische vitaliteit van onze dorpen.

Daarom investeren we samen met ouders, onderwijs, kinderopvang, welzijn, sport, verenigingen en andere maatschappelijke partners in een sterke pedagogische basis. We zetten in op preventie, gelijke kansen, tijdige ondersteuning en een omgeving waarin kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen, meedoen en hun talenten benutten. Zo versterken we niet alleen de ontwikkelkansen van jeugdigen, maar dragen we ook bij aan het binden en behouden van jongeren en jonge gezinnen voor Ooststellingwerf, nu en in de toekomst.

Wat willen we bereiken

- We creëren de voorwaarden waardoor jongeren en jonge gezinnen zich aan Ooststellingwerf kunnen verbinden
- Ieder kind verdient gelijke kansen om mee te doen
- We leggen de nadruk op preventie en vroegsignalering
- We werken aan sterke lokale (gebieds)teams
- We zetten in op voorzieningen voor kwetsbare jeugdigen en hun ouders
- We betrekken jeugd actief in nieuw en bestaand beleid door hun wensen, zorgen en behoeften op te halen en onze uitvoering hierop aan te passen waar mogelijk
- We werken aan toekomstbestendige schoolgebouwen

Wat gaan we ervoor doen

Om jongeren en jonge gezinnen aan Ooststellingwerf te binden en te behouden, investeren we in een sterke basis waarin kinderen gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Daarom kiezen we bij Goed opgroeien voor een integrale aanpak voor gezinnen, met aandacht voor eenzaamheid, bestaanszekerheid, onderwijs, weerbaarheid en sociale verbinding.

Gelijke kansen

Wij vinden dat ieder kind recht heeft op goed onderwijs en de kans moet krijgen om mee te doen in de samenleving. Daarvoor bevorderen we het schoolmaatschappelijk werk en bieden passend onderwijs onder andere via regionale onderwijs-zorgarrangementen binnen de Friese Wouden. We begeleiden (kwetsbare) jongeren en vroegtijdige schoolverlaters terug naar school of richting duurzaam werk, in samenwerking met Doorstroompunt StartWijzer. We werken intensiever samen met scholen om te bepalen wat zij nodig hebben om gelijke kansen te bieden. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het voorkomen van onderwijsachterstanden zoals laaggeletterdheid en rekenproblemen.

Preventie en vroegsignalering

We zetten in op het zo gewoon mogelijk laten opgroeien van jongeren, met uitdagingen en tegenslagen die daarbij horen. Het is normaal dat opvoeden en opgroeien soms vragen oproept of lastig is. Een sterke sociale basis zorgt ervoor dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk gewoon kunnen opgroeien en ondersteuning dichtbij beschikbaar is wanneer dat nodig is. Zo voorkomen we dat kleine problemen uitgroeien tot grote problemen en versterken we de leefbaarheid in onze dorpen. We willen daarom problemen bij kinderen, jongeren en gezinnen zoveel mogelijk voorkomen, bijvoorbeeld door de preventieve inzet van Go Yoflo gericht op het voorkomen van middelengebruik. Als problemen toch ontstaan, signaleren we die vroeg, zodat tijdige ondersteuning zwaardere zorg kan helpen voorkomen. Daarom blijven we investeren in het voorliggend veld, zoals jongerenwerk, verenigingen, buurtgezinnen. Om deze signalen ook te kunnen opvolgen zetten we in op jongerenwelzijnscoaches die vanuit bemoeizorg een brug kunnen slaan tussen het voorliggende veld (het normale dagelijks leven zoals het verenigingsleven en jongerenwerk) en aan de andere kant jeugdhulp. We zetten sterker in op preventie van middelengebruik en ondermijnend gedrag. Daarbij combineren we preventieve controles en handhaving met zichtbaar jongerenwerk, waarbij jongerenwerkers actief de straat op gaan en in gesprek gaan met jongeren onder de 18 en waar nodig aanspreken op gedrag. We stellen budget beschikbaar voor gastlessen op scholen gericht op preventie en inclusie. De gemeente dekt hiervoor (een deel van) de kosten. De eerste resultaten van Buurtgezinnen zijn veelbelovend. Dit initiatief volgen we met aandacht en versterken we waar nodig.

We zetten in op het ondersteunen van jonge mantelzorgers. In 2027 is er een Jonge mantelzorgers-event en starten trainingen voor jonge mantelzorgers (zie ook thema 2.3 gezondheid).

Het schooljaar 2026-2027 is een overgangsjaar voor ouders die zich beroepen op artikel 5 onder b en daarom zijn vrijgesteld van inschrijving van hun kind bij een basisschool/voortgezet onderwijs. De Hoge Raad heeft in 2026 uitgesproken dat ouders zich niet langer kunnen beroepen op vrijstelling van onderwijs op basis van levensbeschouwing. Met ingang van september 2027 dienen alle leerplichtige jeugdigen ingeschreven te staan bij een school.

Om optimaal te ontwikkelen nemen leerlingen, binnen hun mogelijkheden, zoveel mogelijk deel aan het onderwijs op school. Scholen en gemeente stimuleren deze schoolaanwezigheid. Scholen signaleren vroegtijdig verzuim en werken samen met de leerplichtambtenaar, schoolmaatschappelijk werk aan ondersteuning en of een passend (zorg-)aanbod. Voor het passend (zorg-)aanbod werken de zeven gemeenten van regio de Friese Wouden en onderwijsbesturen samen aan de vormgeving van onderwijszorgarrangementen.

De overstap van school naar duurzaam werk wordt actief ondersteund door de wet Van school naar duurzaam werk. Vanuit het Doorstroompunt en gerichte gemeentelijke ondersteuning helpen we jongeren tot 27 jaar aan economische zelfstandigheid met extra loopbaanbegeleiding (zie ook thema 2.1 Meedoen).

Sterke lokale gebiedsteams

Sterke lokale gebiedsteams vormen de verbindende schakel tussen inwoners, verenigingen, scholen en professionals. Zij zorgen ervoor dat ondersteuning dichtbij georganiseerd wordt en versterken daarmee de sociale basis van onze dorpen. We versterken en ontwikkelen de gebiedsteams door tot stevige lokale teams, zodat zij richting kunnen geven, coördineren en verbinden, zonder de zorg zelf over te nemen. Daarbij investeren we gericht in capaciteit en werken we met duidelijke afspraken over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Ook bereiden we ons voor op nieuwe wetgeving en maken we bewuste keuzes over wat we als gemeente zelf doen en wat we uitbesteden. Daarnaast ondersteunen we lokale professionals in het voorliggend veld en vrijwilligers in hun belangrijke signalerende rol. Denk aan buurtsportcoaches, jongerenwelzijncoaches, jongerenwerkers, trainers, coaches en leerkrachten. Door signalen vroegtijdig te herkennen en te delen, kunnen problemen sneller worden aangepakt. De ontwikkeling naar integrale gebiedsteams draagt hier ook aan bij. Ook helpen we verenigingen bij het inrichten van een duidelijke structuur, zodat inwoners weten waar ze terecht kunnen. We versterken de signaalfunctie binnen verenigingen om beginnende problematiek tijdig op te vangen. Tegelijkertijd ondersteunen we verenigingen om talenten bij jongeren te ontwikkelen.

Bij de inkoop van jeugdhulp benutten we de Hervormingsagenda Jeugd als leidraad. Daarbij onderzoeken we, op basis van de inkoop door Sociaal Domein Friesland (SDF), de meest passende organisatievorm voor onze gemeente. Voor intensieve en specialistische vormen van jeugdzorg, waaronder intramurale jeugdzorg, zetten we in op passende, kwalitatief goede voorzieningen. Hiermee streven we naar nabijheid, kleinschaligheid en het voorkomen van zwaardere zorg door tijdige inzet van ondersteuning.

Toekomstbestendige schoolgebouwen

Goede scholen en aantrekkelijke leer- en speelomgevingen maken Ooststellingwerf aantrekkelijk voor jonge gezinnen en dragen bij aan vitale dorpen. We realiseren toekomstbestendige onderwijshuisvesting, in lijn met het Accommodatiebeleid en het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025–2050. In samenwerking met de schoolbesturen voeren we het IHP uit. Schoolpleinen zijn openbaar toegankelijk en worden zodanig ingericht dat zij uitnodigen tot spelen en bewegen en zo molestbestendig mogelijk zijn. We verlengen de subsidieregeling voor groene schoolpleinen en breiden deze uit naar kinderopvanglocaties. We stimuleren de ontwikkeling van integrale kindcentra.

Vanuit het lokale Accommodatiebeleid en toekomstige landelijke wetswijzigingen is het wenselijk om de rol van de gemeente bij de huisvesting van kinderopvang en de spreiding van het aanbod in Ooststellingwerf nader te onderzoeken. Het kabinet werkt aan een nieuw financieringsstelsel kinderopvang. Naar verwachting wordt kinderopvang met ingang van 2029 bijna gratis voor werkende ouders. Tegelijkertijd wordt de sector kinderopvang aangemerkt als een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB).

Wat merkt de inwoner ervan

- Kinderen zijn taalvaardig en ontwikkelen zich optimaal.
- Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
- Jeugdigen zijn weerbaar.
- Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.
- Jeugd wordt actief en op tijd betrokken bij onderwerpen die passen bij hun beleavingswereld.
- Er is een laagdrempelig aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen in de gemeente Ooststellingwerf, van algemeen toegankelijke voorzieningen tot jeugdzorg.
- We handhaven voldoende aanbod van schoolgebouwen.

Wat mag het kosten

Voor jeugdhulp gebruiken we in 2027 het dashboard met jeugdhulpcijfers (zoals instroom, uitstroom en aantal cliënten) om het gebruik van jeugdhulp goed te volgen. Met een prognosemodel berekenen we wat jeugdhulp in 2027 en daarna waarschijnlijk gaat kosten. In 2027 is er incidenteel € 750.000 euro bij geraamd in verband met een aantal dure maatwerktrajecten met zeer intensieve begeleiding. Zonder de bovengemiddelde inzet van maatwerk blijven de jeugdzorgkosten binnen de begroting.

Financiering en dekking van het Accommodatiebeleid & Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025-2050 staat vermeld in Paragraaf 9.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Buurtgezinnen, € 39.000 voor 2027 en € 52.000 vanaf 2028 - dekking budget algemene voorzieningen jeugd
- Pilot jongerenwelzijnscoaches, € 180.000 per jaar voor 2027 en 2028 - dekking budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)

Beleidskaders

- Afwegingskader Toezicht en Handhaving Wet kinderopvang Gemeente Ooststellingwerf 2025
- Visie op samenleven 2020-2024
 - Doe agenda L 'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal' 2024
 - Doe agenda O: Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
 - Doe agenda HK: Positieve Gezondheid 2022-2026
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)

- Subsidieregeling peuterspeelgroepen en Voor- en vroegschoolse educatie.
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd 2025 en Beleidsregels Hart voor de Jeugd 2025
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân 2022
- Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Regionaal Programma basisvaardigheden WEB 2025-2028
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân 2014
- Preventie- en handavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2025

Begroting Programma 1

x € 1.000

1- Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Thema Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	-4.303	-4.624	-4.301	-4.342	-4.268	-4.056
1.2 Thema Goed Opgroeien	-18.489	-19.715	-19.563	-18.798	-18.748	-18.701
Totaal Lasten	-22.792	-24.338	-23.864	-23.140	-23.015	-22.757
Baten						
1.1 Thema Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	1.993	977	957	816	734	733
1.2 Thema Goed Opgroeien	857	1.019	815	815	815	815
Totaal Baten	2.850	1.995	1.772	1.631	1.549	1.548
Resultaat voor bestemming	-19.942	-22.343	-22.092	-21.509	-21.467	-21.209
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-312	0	-	-	-	-
Onttrekkingen	274	1.050	430	430	439	228
Mutatie reserves	-39	1.050	430	430	439	228
Resultaat na bestemming	-19.980	-21.293	-21.662	-21.079	-21.027	-20.981

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Bij het thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke ordening is bij de bestemming van het resultaat 2025 in totaal € 395.000 beschikbaar gesteld voor de realisatiestimulans woningen en voor de wet versterking regie volkshuisvesting, dekking is de algemene reserve. En bij het thema 1.2 Goed opgroeien zijn de gevolgen voor de jeugdzorg, zoals gemeld bij de voorjaarsrapportage 2026 verwerkt in 2026 en 2027 (nadeel € 1,5 miljoen in 2026 en € 0,75 miljoen in 2027).

Programma 2 | Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

Inleiding Programma 2

Sterke dorpen ontstaan waar mensen naar elkaar omkijken, elkaar ontmoeten en mee kunnen doen. Daarom zetten we in op een samenleving waarin inwoners zich gezond, veilig en verbonden voelen en ondersteuning dichtbij beschikbaar is wanneer dat nodig is. We versterken de sociale basis van onze gemeente door te investeren in gelijke kansen, preventie, gezondheid, sport, cultuur en ontmoeting. Samen met inwoners, vrijwilligers en maatschappelijke partners bouwen we aan vitale dorpen waar iedereen zo lang mogelijk zelfstandig kan meedoen en zich thuis voelt.

Thema 2.1 Meedoen

Inleiding

Iedereen moet kunnen meedoen. In 2027 zetten we verdere stappen in de koers uit de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040 en het coalitieakkoord. We versterken de zelfredzaamheid van inwoners en investeren in een sterke sociale basis, waarin mensen naar elkaar omzien en elkaar ondersteunen. Door gelijke kansen te bevorderen, armoede en uitsluiting vroegtijdig te voorkomen en ondersteuning zoveel mogelijk vanuit de eigen leefomgeving en algemene voorzieningen te organiseren, bouwen we aan vitale dorpen waarin iedereen kan deelnemen aan de samenleving.

Wat willen we bereiken

- We bouwen samen aan zelfredzaamheid en gelijke kansen. We versterken de sociale basis, zodat inwoners zoveel mogelijk zelfstandig én met elkaar kunnen meedoen.
- We willen armoede, schulden en uitsluiting vroegtijdig voorkomen
- We ondersteunen werkzoekenden mensgericht en dichtbij
- We bieden maatwerk en begeleiding voor wie dat nodig heeft en investeren in een sterke sociale basis voor de lange termijn

Wat gaan we ervoor doen

Zelfredzaamheid en gelijke kansen

In 2027 leggen we extra nadruk op het versterken van vaardigheden die inwoners helpen zelfstandig mee te doen. Hiervoor besteden we extra aandacht aan laaggeletterdheid, in samenwerking met bibliotheken en andere partners, zodat inwoners beter mee kunnen doen in de samenleving. Ook besteden we vanuit het jeugd- en jongerenbeleid extra aandacht aan financiële zelfredzaamheid en sociale veiligheid van jongeren. Dit doen we onder andere om problematische schulden vanaf jonge leeftijd te voorkomen.

Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven en we voorkomen armoede en schulden

We investeren in vroegsignalering met specifieke aandacht voor stille armoede en inwoners die de weg naar ondersteuning niet vanzelf vinden. Door vroegsignalering verder te versterken, inwoners beter te bereiken en financiële ondersteuning toegankelijker te maken, voorkomen we dat financiële problemen uitgroeien tot grotere maatschappelijke problemen. We behouden regelingen voor armoedebestrijding, vereenvoudigen deze waar mogelijk en zorgen dat ze herkenbaar, overzichtelijk en goed vindbaar zijn. Het actief gebruiken van regelingen staat daarbij centraal. We versterken de samenwerking met verenigingen en maatschappelijke organisaties zodat zij een duidelijke rol kunnen vervullen in signalering, ontmoeting en ondersteuning. Daarbij benutten we 'vindplaatsen' zoals scholen, verenigingen, huisartsen, maatschappelijke organisaties en het jongerenwerk.

We realiseren bovenstaande door:

- Extra aandacht voor financiële bewustwording en preventie bij jongeren en jongvolwassenen.
- Het ondersteunen en verder ontwikkelen van Geldfit Ooststellingwerf als laagdrempelig punt voor financiële ondersteuning.
- Het vergroten van het bereik en gebruik van regelingen en voorzieningen, onder meer via De Voorzieningenwijzer en digitale dienstverlening.
- Uitvoering te geven aan de Wet Proactieve Dienstverlening.

- Het versterken van de sociale basis, wijkgericht werken en de samenwerking tussen maatschappelijke en professionele partners.
- Het maken van nieuwe afspraken met schuldhulpverleningspartners over passende ondersteuning voor inwoners.

Voor statushouders:

- Inzetten op financiële educatie, begeleiding en het versterken van financiële zelfredzaamheid.
- Uitvoering geven aan de wettelijke ontzorging tijdens de eerste periode van inburgering.
- Extra ondersteuning bieden bij financiële veranderingen, zoals de overgang van uitkering naar werk of andersom.

Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. We ondersteunen werkzoekenden.

In 2027 zetten we in op de aansluiting tussen onderwijs, werk en participatie. We richten ons daarbij in het bijzonder op jongeren en jongvolwassenen, inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders. Daarnaast bouwen we verder aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur waarin inwoners naar vermogen kunnen deelnemen aan werk en samenleving. Bij de uitvoering van de Participatiewet stellen wij de mens centraal, niet de regeling. We kijken naar mogelijkheden, talenten en wat iemand nodig heeft om mee te kunnen doen in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Als gemeente geven wij daarin het goede voorbeeld door het aantal participatieplekken binnen de gemeentelijke organisatie en gelieerde organisaties uit te breiden. Dit onder andere op het gemeentehuis en bij de milieustraat. Daarnaast blijven we ondernemers stimuleren om mensen een kans te bieden.

We realiseren dit door:

- Jongeren en jongvolwassenen intensiever te begeleiden richting onderwijs, werk of een combinatie daarvan, met waar nodig integrale ondersteuning.
- Binnen de Participatiewet in te zetten op talenten, mogelijkheden en maatwerk, zodat inwoners naar vermogen kunnen participeren.
- Het aantal participatieplekken binnen de gemeentelijke organisatie uit te breiden en ondernemers te stimuleren meer kansen te bieden aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De samenwerking met onderwijs, ondernemers en arbeidsmarktpartners verder te versterken om de aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren.
- Uitvoering te geven aan de verruimde mogelijkheden binnen de Participatiewet, waaronder de combinatie van werk en mantelzorg.
- Samen met Caparis en regiogemeenten te werken aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De sociale infrastructuur te versterken door gebiedsgericht en integraal te werken, met nauwere samenwerking tussen het sociale en medische domein.
- De mogelijkheden voor een ontmantelcentrum bij de milieustraat verder uit te werken, waarmee circulaire doelstellingen worden gecombineerd met participatie- en werkplekken.

Voor statushouders:

- Voor statushouders in te zetten op taalontwikkeling, participatie en arbeidstoeleiding via het landingsprogramma, taal-werktrajecten en andere passende voorzieningen.
- De mogelijkheden voor flexibel en praktijkgericht taalonderwijs verder te ontwikkelen om duurzame participatie en succesvolle inburgering te bevorderen.
- De pilot *Samen voor Elkaar Ooststellingwerf* voort te zetten om inwoners met een afstand tot (vrijwilligers)werk extra ondersteuning te bieden.

Maatwerk en begeleiding en sterke sociale basis

In 2027 geven we verder invulling aan de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Daarom investeren we in een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ontmoeten, ondersteunen en waar mogelijk zelf oplossingen vinden. Meer informatie hierover staat in thema 2.2 Samenleven. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, bieden we maatwerk en passende begeleiding. We werken aan een sociale infrastructuur die ondersteuning dichtbij organiseert en zien de verdere ontwikkeling van de gebiedsteams als een waardevolle investering voor de lange termijn.

Daarbij zetten we in op laagdrempelige ondersteuning in de leefomgeving van inwoners. Bijvoorbeeld via een dorpsondersteuner die inwoners met kleine hulpvragen aan elkaar koppelt en zo de onderlinge betrokkenheid en zelfredzaamheid versterkt. En door vormen van indicatievrije dagbesteding waarin inwoners elkaar in het dorp ontmoeten, activiteiten organiseren. We hebben aandacht voor de toenemende druk op vrijwilligers en zoeken we naar manieren om hen te ontlasten en te waarderen. Bijvoorbeeld door het behouden van collectieve verzekeringen, ondersteuning bij aansprakelijkheid en passende vormen van waardering.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners kunnen dichtbij, liefst in eigen dorp, meedoen aan ontmoeten, activiteiten etc. Bijvoorbeeld via vormen van indicatievrije dagbesteding.
- Zoveel mogelijk mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. Waar dit nog niet kan doen ze naar vermogen mee in onze samenleving.
- Mensen ervaren dat ze mee kunnen doen aan het maatschappelijk leven.
- Mensen weten zo nodig met ondersteuning de voorzieningen te vinden en maken hier indien nodig gebruik van.
- Inwoners die een individuele maatwerkvoorziening aanvragen merken dat zij net als voorheen geholpen worden. Alleen gaat dan het gesprek en de oplossing meer over wat kunnen we u zelf nog/opnieuw aanleren in plaats van dit over te laten nemen door een professional. Zo zetten we de schaarser wordende capaciteit aan zorgpersoneel slimmer in.

Wat mag het kosten

In 2027 zetten we beschikbare middelen steeds meer in op het versterken van de sociale basis en het voorkomen van zwaardere ondersteuning. Door te investeren in preventie, gezondheid, welzijn en algemene voorzieningen geven we uitvoering aan de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn, zoals opgenomen in het coalitieakkoord. Tegelijk blijven we voldoen aan onze wettelijke taken binnen de Wmo en andere sociale wetten.

Wmo

We ontvangen via de algemene uitkering middelen van het Rijk om de Wmo uit te voeren. De Wmo is een opneemregeling; als de zorgkosten hoger uitvallen dan het geraamde budget, moeten we deze wel betalen en waar nodig de begroting aanpassen. De laatste jaren lopen we met name uit de pas doordat de cao's stijgen terwijl het Gemeentefonds niet in die mate stijgt. We werken aan een verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn. Dit werkt door in de begroting doordat vanaf de kaderbrief 2026 een budget 'voorliggend veld' is gevormd. In plaats van dit geld te besteden aan (extra) maatwerkvoorzieningen, zetten we dit in voor bijvoorbeeld een dorpsondersteuner, met doel het voorkomen van hogere zorgkosten. De intentie is om dit budget te voeden vanuit meerdere domeinen om op die manier meer voorliggend en preventief te werk te gaan. De uitwerking hiervan volgt later.

Wet inburgering 2021

We ontvangen jaarlijks uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. De uitvoeringsmiddelen zetten we in voor uitvoerings- en ondersteuningskosten. De specifieke uitkering zetten we in voor bekostiging inburgeringsvoorzieningen. Hierover moeten we via SiSa-systematiek verantwoorden aan het Rijk. Door gefaseerde opbouw van de uitvoering, beperkte capaciteit en lerend karakter van het nieuwe stelsel zijn minder voorzieningen ingezet. Resterende middelen zetten wij komende jaren in voor ontwikkeling en bestendiging uitvoering. Dit o.a. in het Landingsprogramma en de meedoenbalie 'Samen voor elkaar Ooststellingwerf. Hiermee richten we het inburgeringstraject duurzaam en consistent in. Op dit moment is nog niet vast te stellen of de SPUK-middelen op langere termijn volledig toereikend zijn voor de uitvoering van de wettelijke taken.

Middelen toekomstbestendige sociale infrastructuur

We ontvangen vanaf 2026 middelen die we in kunnen zetten om de sociale infrastructuur, voor inwoners die aangewezen zijn op een vorm van gesubsidieerde arbeid, verder vorm te geven.

Middelen Wet van school naar duurzaam werk

We ontvangen sinds 2026 middelen voor de extra taken die we als gemeenten krijgen voor de begeleiding van kwetsbare jongeren in de fase van school naar werk. Over de inzet van deze middelen vinden naar verwachting eind 2026/ begin 2027 gesprekken plaats met de regionale partners waarmee we samenwerken in het kader van deze wet.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Formatie wet inburgering, € 51.000 per jaar in 2027 en 2028

Beleidskaders

- Visie wonen, welzijn en zorg (2025)
- Uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg (2025)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoelage 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2025
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2025
- Beleidsregels Maatschappelijke Ondersteuning 2025
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023
- Beleidsplan Schuldhulpverlening gemeente Ooststellingwerf 2025-2028

Thema 2.2 Samenleven

Inleiding

We maken de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Preventie voorkomt (zwaardere) zorg en we zetten in op een gezonde leefstijl voor jong en oud. Daarmee dragen we bij aan de ambitie uit de Toekomstvisie 2040 om de brede welvaart in Ooststellingwerf te versterken. Gezondheid gaat daarbij niet alleen over het voorkomen van ziekte, maar ook over mee kunnen doen, elkaar ontmoeten en onderdeel zijn van een sterke gemeenschap.

We investeren in ontmoetingen en sterke netwerken in wijken en dorpen. Bewegen helpt om gezonder te blijven en de openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan. Een gezonde leefomgeving draagt bij aan vitale dorpen waarin inwoners van alle leeftijden prettig kunnen wonen en actief kunnen deelnemen aan de samenleving.

Als we mantelzorgers goed ondersteunen, kunnen zij de zorg langer volhouden en is er minder druk op professionele zorg. Bij nieuw beleid kijken we altijd naar het effect op de gezondheid van onze inwoners, of het nu gaat om wonen, economie, veiligheid of de inrichting van de buitenruimte. Zo geven we invulling aan de keuze uit de Toekomstvisie om gezondheid integraal mee te nemen in de ontwikkeling van Ooststellingwerf.

Wat willen we bereiken

- Een sterke sociale basis waar inwoners elkaar makkelijk ontmoeten, naar elkaar omkijken en initiatieven nemen
- Een gezonde leefstijl voor jong en oud
- Aandacht voor onze talen en cultuur
- Verduurzaamde accommodaties voor cultuur, welzijn, sport en bewegen

Wat gaan we ervoor doen

Stimuleren en faciliteren van een sterke sociale basis

We investeren in een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten, ondersteunen en helpen. Daarbij gaat het om informele sociale netwerken (familie, burens, verenigingen) en laagdrempelige voorzieningen (buurthuizen, bibliotheken welzijnswerk) in een wijk. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, bieden we maatwerk en passende begeleiding. We werken aan een sociale infrastructuur die ondersteuning dichtbij organiseert en zien de verdere ontwikkeling van de gebiedsteams als een waardevolle investering voor de lange termijn. Daarbij zetten we in op laagdrempelige ondersteuning in de leefomgeving van inwoners. We hebben aandacht voor de toenemende druk op vrijwilligers en zoeken naar manieren om hen te ontlasten en te waarderen.

- De pilot dorpsondersteuner in Oldeberkoop loopt tot eind 2027. Op basis van de veelbelovende resultaten onderzoeken we samen met de zorgverzekeraar, zorgkantoor en onze partners binnen Wonen, Welzijn en Zorg hoe we ook in andere dorpen een dorpsondersteuner in kunnen zetten.
- We continueren de inzet van de welzijnscoach.
- We stimuleren inwoners om een actieve rol te nemen in de sociale basis en versterken samenredzaamheid. Hiervoor gaan we in gesprek met de dorpen en zetten we een eenduidige bewustwordingscampagne in.
- Het beheer door het Leger des Heils in het Ketelhuis stopt eind 2026. Vanaf 2027 krijgt het Ketelhuis de functie van laagdrempelige ontmoetingsplek voor mensen met een mentale kwetsbaarheid. Daarnaast onderzoeken welke ondersteuning nodig is om ook de functie van ontmoetingsplek voor de wijk te behouden.
- We onderzoeken in 2027 hoe we het platform www.ditisooststellingwerf.nl beter kunnen inzetten.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost werken we samen met inwoners en maatschappelijke organisaties aan het 'lang en prettig samenleven in de wijk'. De focus zal in 2027 liggen op ontmoeting in de buitenruimte.
- Het inclusiepanel gaat meer samenwerken met inwoners, ervaringsdeskundigen, organisaties en ondernemers om inclusie breed te verankeren in de gemeente.
- Met de uitkomsten van de actualisatie van het vrijwilligersbeleid (2026) versterken we de ondersteuning en waardering van vrijwilligers.

Stimuleren van een gezonde leefstijl

We willen dat iedereen, jong en oud, gezond kan opgroeien, bewegen en meedoen. Daarom stimuleren we een gezonde leefstijl die bijdraagt aan zowel fysieke als sociale ontwikkeling. We versterken de samenwerking tussen buurtsportcoaches, welzijn en onderwijs. Zodat sport en bewegen bredere maatschappelijke effecten hebben. We stimuleren kinderen om zo vroeg mogelijk te bewegen en sporten, onder andere via initiatieven als GoYoFlo, passend sportaanbod voor de jongste jeugd en de doorontwikkeling van speelplekken. Zwemlessen worden in overleg met de aanbieders betaalbaar en toegankelijk voor iedereen. Dit doen we onder meer door aansluiting bij regionale tarieven en door regelingen voor inwoners die dit niet zelf kunnen betalen.

- We ondersteunen verschillende organisaties en activiteiten op het gebied van sport en bewegen.
- We stimuleren bewegen in de openbare ruimte. Dit door middel van speelplekken, beweegroutes en een omgeving die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten. We doen dit in samenhang met andere beleidsdomeinen, inwoners en betrokken organisaties.
- Buurtsportcoaches van Stichting Scala werken samen met lokale initiatieven om sport- en beweegactiviteiten te organiseren en te versterken. Daarbij blijft "Ooststellingwerf Beweegt" een belangrijke verbindende schakel binnen het lokale netwerk.

Aandacht voor talen en cultuur

We koesteren wat onze dorpen verbindt en geven ruimte aan de talen en cultuur die onze gemeente kleur en identiteit geven. Taal en cultuur dragen bij aan saamhorigheid, herkenning en trots op onze gemeenschap. We stimuleren het gebruik van Stellingwarfs en Frysk in het dagelijks leven en in cultuur. We stellen integraal taalbeleid vast en zetten waar nodig in op politieke lobby voor erkenning van het Nedersaksisch. We gaan met de provincie in gesprek over hoe Fries én Stellingwerfs een plek kunnen krijgen in het onderwijs, passend bij onze taalgrens en de identiteit van onze dorpen.

- We werken samen met de kerngroep Culturele Bruisplek en de Miente aan een gecombineerde uitgaans- en ontmoetingsplek in Oosterwolde. Bij doorgang van de plannen opent de nieuwe Miente naar verwachting in de tweede helft van 2027, waarna ook de culturele programmering start.
- Stichting Kortsluiting is vanaf 2026 verhuisd naar de Moskampweg 3.
- Door extra Rijksmiddelen en de nieuwe wettelijke zorgplicht stellen we samen met Opsterland, Weststellingwerf en BZOF een meerjarenplan voor het bibliotheekwerk op. Hierin staan onder meer leesbevordering, aanpak van laaggeletterdheid, basisvaardigheden en de bibliotheek als ontmoetingsplek centraal.
- Door wijzigingen in de Mediawet gaat Omroep Odrie vanaf 2028 naar verwachting op in streekomroep De Werven. In 2027 heeft de gemeenteraad een rol in het nieuwe aanwijzingsproces.
- In 2027 stellen we het integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries vast. Een meertaligheidSCOördinator ondersteunt de uitvoering, met aandacht voor Fries boven de Tjonger/Kuunder en Stellingwerfs daaronder.

Accommodatiebeleid

We voeren het Accommodatiebeleid uit. Voor de dorpshuizen en de sportaccommodaties is een subsidieregeling vastgesteld voor de periode 2026-2029 om los van het gas te komen. De accommodatie met de hoogste CO2 uitstoot (= sportcomplex de Boekhorst) wordt als eerste aangepakt. De architect is geselecteerd; er is een definitief ontwerp; de BOPA-procedure gestart en ook de aannemer is bekend. Het Bosbad is in eigendom van de gemeente en er is een plan hoe het bad wordt gerenoveerd en verduurzaamd. Beheer & exploitatie van sporthal de Bongerd blijft bij Stichting Sporthal De Bongerd.

Wat merkt de inwoner ervan

Sociale basis

- De dorpsondersteuner(s) en welzijnscoach zijn zichtbaar in de dorpen. Inwoners, huisartsen en ketenpartners weten waarvoor zij bij hen terecht kunnen.
- Inwoners kennen de boodschap over veranderingen in de zorg en het belang van omzien naar elkaar.
- Inwoners merken dat Ooststellingwerf een toegankelijke en inclusieve gemeente is.
- Vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd.
- Inwonersinitiatieven worden op verschillende manieren ondersteund.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost zijn verschillende ontmoetingsplekken in de openbare ruimte.

Gezonde leefstijl

- Inwoners hebben toegang tot een breed en laagdrempelig aanbod van sport- en beweegactiviteiten, dichtbij huis. Er zijn extra mogelijkheden om in de openbare ruimte te bewegen, bijvoorbeeld via QR-FIT routes, die voor iedereen vrij toegankelijk zijn.
- Voor inwoners die hun gezondheid willen verbeteren, blijven er programma's beschikbaar zoals het 6-weken-leefstijltraject. Ouderen en mensen met een beperking vinden passend aanbod dat aansluit bij hun behoeften.
- Daarnaast worden op verschillende plekken activiteiten georganiseerd en gestimuleerd door buurtsportcoaches en vrijwilligers. Hierdoor is er meer ondersteuning, ontmoeting en motivatie om actief te blijven. Sportverenigingen en lokale initiatieven blijven goed ondersteund, waardoor het aanbod in de gemeente behouden blijft en verder wordt versterkt.

Talen en cultuur

- Inwoners kunnen deelnemen aan culturele activiteiten en elkaar ontmoeten in de nieuwe Miente en de jeudsoos
- De bibliotheek blijft een plek voor lezen, ontwikkeling en ontmoeting.
- Nobilis is toegankelijk met de Museumkaart.
- Inwoners krijgen meer mogelijkheden om Fries en Stellingwerfs te horen en te spreken.

Accommodatiebeleid

De accommodaties blijven beschikbaar voor de gebruikers/inwoners.

Wat mag het kosten

Gezonde leefstijl

- Voor de regeling Brede Regeling Combinatiefuncties is er in 2027 geld beschikbaar via *SPUK Stimulering Sport* en de *Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)*. Het gaat om een bedrag van ongeveer € 143.000 voor de combinatiefuncties.

Talen en cultuur

- Nobilis rondt de voorbereidingen voor een museale status af. Dit is onderdeel van de toegekende subsidie van € 30.000. De subsidie is bedoeld voor de geschetste activiteiten die Nobilis ook aan een museumregistratie moeten gaan helpen.
- Sinds 2025 ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering voor het bibliotheekwerk. Voor 2027 heeft het Rijk hiervoor budget gereserveerd, maar de definitieve besluitvorming over de voortzetting van deze middelen vindt in 2026 plaats. Als het Rijk besluit de middelen beschikbaar te stellen, verwerken we deze in de begroting.
- Voor de cultuurcoördinator in de culturele Bruijsplek is een vast bedrag van € 60.000 per jaar beschikbaar in het cultuurbudget (cultuurbevordering). Dit wordt aangevuld met geld uit het budget volksgezondheid (van zorg naar welzijn), zodat er een cultuurcoördinator gesubsidieerd kan worden.
- De veranderingen van de Mediawet betekent dat het rijk de bekostiging van de lokale omroep centraliseert. De gemeente heeft hierin per 2028 geen rol meer. Odrie wordt nog wel gesubsidieerd in de huisvesting in de nieuwe Miente in 2027. Het gaat om een bedrag van € 3.600 op jaarbasis.

Accommodatiebeleid

Financiering en dekking van het accommodatiebeleid staat opgenomen in Paragraaf 9.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Subsidie stichting de Kortsluiting, € 11.000 structureel
- Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen, € 11.000 voor 2027 en 2028
- Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries, € 48.000 structureel
- Budget sportstimulering, € 60.000 structureel
- Verhogen mantelzorgbudget, € 30.000 structureel
- Toezicht en handhaving sociaal domein, structureel € 95.000
- Exploitatie MFS Zuid, structureel € 65.000
- Structureel maken inzet wijk-GGD'er, € 90.000 structureel - dekking budget Wmo en Zorg en Veiligheid
- Structureel maken welzijnscoaching, € 216.000 structureel - dekking budget Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)
- Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek € 530.000, structureel € 15.000 (kapitaallasten) - dekking budget accommodatiebeleid
- Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier, € 10.000 per jaar voor de jaren 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve
- Buurtsportcoaches, € 80.000 voor het jaar 2027

Beleidskaders

- Notitie Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Regiovisie Wonen Welzijn en Zorg Zuidoost Friesland (2025)
- Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) (2025)
- Transformatieplan Versterken Sociale Basis (2025)
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Integraal Zorg akkoord (IZA) (2022)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Visie op Inclusie (2020)

Thema 2.3 Gezondheid

Inleiding

We maken de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Preventie voorkomt (zwaardere) zorg en we zetten in op een gezonde leefstijl voor jong en oud. We investeren in ontmoetingen en sterke netwerken in wijken en dorpen. Bewegen helpt om gezonder te blijven en de openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan. Als we mantelzorgers goed ondersteunen, kunnen zij de zorg langer volhouden en is er minder druk op professionele zorg. Bij nieuw beleid kijken we altijd naar het effect op de gezondheid van onze inwoners, of het nu gaat om wonen, economie, veiligheid of de inrichting van de buitenruimte.

We investeren in gezondheid door preventie, beweging en mentale veerkracht vanaf jonge leeftijd. We erkennen dat voldoende bewegen op jonge leeftijd essentieel is voor een gezonde fysieke en mentale ontwikkeling en bijdraagt aan een vitalere leefstijl op latere leeftijd. Gezondheid gaat niet alleen over zorg, maar vooral over hoe mensen leven, zich voelen en elkaar ontmoeten. Door ondersteuning slim te organiseren en samen te werken met inwoners en partners, bouwen we aan een gezonde leefomgeving waarin iedereen zo lang mogelijk vitaal en zelfstandig kan meedoen.

Wat willen we bereiken

- We stimuleren bewegen vanaf jonge leeftijd en verbinden dit nadrukkelijk met preventie.
- We organiseren zorg slim en passend.
- We zoeken samen naar slimme oplossingen waarbij welzijn, preventie en zorg elkaar versterken.
- We hebben blijvend oog voor mantelzorgers.
- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen, zoals dat gezondheid een belangrijk onderdeel is van de omgevingsvisie en deze te verankeren in alle ruimtelijke plannen.
- We zetten in op een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag rondom bewegen, voeding en ontmoeten.
- We zetten in op een betere mentale gezondheid en veerkracht van onze inwoners.
- We zetten in op positieve gezondheid en zetten daarom breed in op een gezonde leefstijl gericht op meedoen en kwaliteit van leven.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.

Wat gaan ervoor doen

Stimuleren bewegen

We versterken de mentale gezondheid van onze inwoners, met bijzondere aandacht voor jongvolwassenen. Bij een positieve evaluatie behouden we Go YoFlo als preventieve aanpak tegen middelengebruik onder jongeren van 10-18 jaar en blijven we dit inzetten als onderdeel van een bredere preventiestrategie. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk en wenselijk is om de leeftijdsgrens van GoYoFlo uit te breiden naar een jongere instroomleeftijd. We stimuleren bewonersinitiatieven die gezondheid en ontmoeting bevorderen. We zetten continu in op een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en elkaar ontmoeten.

Slimme en passende zorg

We organiseren zorg en ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij inwoners, passend bij wat iemand nodig heeft. Daarbij werken we vanuit het principe: dichtbij waar het kan en geconcentreerd waar het moet. We verbeteren de samenwerking tussen welzijnsorganisaties (Scala), scholen, het gebiedsteam en andere partners. We werken steeds meer wijkgericht en versterken de verbinding tussen het sociaal en medisch domein. Zwaardere zorg en zorggeschikte woningen concentreren we zoveel mogelijk in de grotere kernen, waar voorzieningen en ondersteuning beter bereikbaar zijn. In kleinere dorpen bieden we ruimte aan passende en kleinschalige initiatieven, zoals zorgboerderijen (speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ). Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor kleinschalige clustering van woningen, zodat zorg efficiënter georganiseerd kan worden en tegelijkertijd sociale cohesie wordt versterkt. Daarbij zorgen we voor zichtbare en toegankelijke ondersteuning voor kwetsbare groepen.

We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving. Er is daarom extra aandacht voor bewegen en meedoen in de maatschappij, ook voor mensen met dementie. Waar nodig regelen we dagbesteding met een indicatie. Ook helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden zonder indicatie. Dit kan bijvoorbeeld bij Welzijn op Dorpse Schaal, het dagcentrum Oosterwolde, de Buurthaven, de Herberg in Waskemeer of via het project DemenTalent.

Zoeken naar slimme oplossingen

De druk op de zorg neemt toe, zowel lokaal als landelijk. Daarom onderzoeken we hoe we zorg en welzijn slimmer kunnen organiseren. We sluiten daarbij aan bij de beweging van zorg naar welzijn: eerder ondersteunen, problemen voorkomen en inwoners helpen om zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen. We zoeken samen met partners naar oplossingen voor de toenemende druk op de lokale zorg, onder andere door het tekort aan zelfstandig gevestigde huisartsen. Een voorbeeld hiervan is Welzijn op Dorpse Schaal. We versterken bovendien de samenwerking tussen huisartsen, het gebiedsteam en welzijn, onder andere door als gebiedsteam aanwezig te blijven zijn bij de huisartsen.

Samen met gemeenten in de regio en andere relevante partijen verkennen we de mogelijkheden om het Lang Leven Thuis- concept toe te passen (speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ). Dit concept richt zich op het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen, met ondersteuning die dichtbij, samenhangend en passend georganiseerd is vanuit wonen, zorg en welzijn. Partijen wijzen daarbij samen concrete locaties en/of gebieden aan waar zij gezamenlijk organiseren dat bewoners ook bij een toenemende hulpvraag (ook een Wlz indicatie) thuis kunnen blijven wonen, met een sterke nadruk op gemeenschapsvorming en een herkenbaar aanspreekpunt.

De Wmo is halverwege 2026 in OWO-verband opnieuw aanbesteed. Met nieuwe aanbieders maken we de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Door onder andere het verminderen van de versnippering van de zorg door het contracteren van minder aanbieders, het stimuleren van onderlinge samenwerking en het toewerken naar algemene ondersteuning. Dit is ook een speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ.

We onderzoeken de mogelijkheid om inwoners die ondersteuning kunnen bieden, te koppelen aan inwoners die ondersteuning nodig hebben. Wanneer een passende locatie zich voordoet, willen we de woonvorm community wonen verkennen. Community wonen is een woonvorm waarin bewoners met en zonder zorgvraag met elkaar samenleven. Dit is ook een speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ.

Mantelzorgers

Mantelzorgers zijn van grote waarde voor onze samenleving. Daarom ondersteunen en ontlasten we hen waar mogelijk, zodat zij hun belangrijke rol duurzaam kunnen blijven vervullen. Daarbij hebben we aandacht voor hun draagkracht, gezondheid en balans tussen zorg en eigen leven. We onderschrijven dat mantelzorgers een belangrijke en waardevolle vorm van vrijwillige inzet leveren.

Respijtzorg is het tijdelijk overnemen van zorgtaken van een mantelzorger door een zorgpartij. Het doel is om mantelzorgers en zwaardere zorg (tijdelijk) te ontlasten. We starten met een verkennend onderzoek naar het aantal benodigde plekken en het huidige aanbod van respijtzorg. Ook wordt onderzocht hoe respijtzorg plek kan krijgen in het regionale zorglandschap en wat voor de verschillende gemeenten en andere betrokken partijen betekent.

Gezonde leefomgeving

In onze omgevingsvisie is gezondheid een belangrijk onderdeel dat terugkomt in alle ruimtelijke plannen. We onderzoeken of we de omgevingsvisie kunnen vertalen naar een omgevingsprogramma 'Gezonde Leefomgeving', met daarin concrete acties die zorgen voor aantoonbare gezondheidswinst. Denk aan een betere luchtkwaliteit, minder geluidsoverlast, meer groen en meer mogelijkheden om te bewegen en te ontmoeten, met aandacht voor stress en eenzaamheid. Gezonde voeding dichtbij is een belangrijk thema. Daarom ondersteunen we de sociale voedseltuin en onderzoeken we de mogelijkheid om deze op te schalen. Hierdoor wordt gezond voedsel beter bereikbaar voor inwoners met een kleine beurs. Met het accommodatiebeleid zorgen we voor ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en stimuleren we het contact tussen jong en oud. Alles bij elkaar helpt dit om de gezondheid van onze inwoners te beschermen én te verbeteren. We willen dat onze leefomgeving gezond is en prettig om in te wonen. Daarom zorgen we voor een omgeving die mensen stimuleert om

gezond te leven. Belangrijke elementen hierin zijn plekken waar mensen kunnen wandelen, fietsen, spelen, anderen kunnen ontmoeten of even kunnen ontspannen in een groene omgeving.

Positieve gezondheid

We werken samen met inwoners en professionals nog meer vanuit positieve gezondheid. We bevorderen een gezonde leefstijl en hebben daarbij oog voor mentale en fysieke gezondheid, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. We versterken hiermee ook de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn.

Mentale gezondheid

Voor mensen met verward gedrag is er hulp van onze wijk-GGD'ers. We vinden het belangrijk om gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken. Bijvoorbeeld op Paarse Vrijdag, als het gaat om seksuele en genderdiversiteit. Discriminatie en buitensluiting komen ook in onze gemeente voor. We stellen beleid op voor suïcidepreventie om te voorkomen dat inwoners geen uitweg meer zien. We werken aan een laagdrempelig steunpunt voor mentale ondersteuning voor en door inwoners.

Kansengelijkheid versterken

Kansengelijkheid versterken betekent dat elk kind en elke jongere dezelfde kansen krijgt om zich te ontwikkelen, ongeacht de achtergrond, de portemonnee van de ouders of de thuissituatie. Dit vraagt om gerichte acties in het onderwijs, de buurt en de samenleving.

Wat merkt de inwoner ervan

- Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet.
- Mensen vinden dat er rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden. Inwoners zijn meer bekend met regelingen en ondersteuningsaanbod gericht op gezond ouder worden.
- Mantelzorgers weten welke hulp er is, kunnen gebruik maken van een divers ondersteuningsaanbod en voelen zich gewaardeerd.
- Mensen leven in een gezonde leefomgeving. Kinderen en jeugdigen groeien steeds vaker op in een kansrijke omgeving waarin gezonde leefstijl de norm is. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opvang, school of sportomgeving. Inwoners weten dat ieder dorp of wijk een laagdrempelige ontmoetingsplek heeft.
- Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. Er is een ondersteuningsaanbod voor inwoners om te werken aan verbeteren van hun leefstijl.

Wat mag het kosten

- In 2027 ontvangen we middelen uit het AZWA en het IZA (wordt nog vastgesteld).
- U heeft bij de Kaderbrief 2026 vastgesteld dat er € 61.000 per jaar beschikbaar komt (voor de periode 2026 t/m 2028) voor formatie op het snijvlak van gezondheid en ruimtelijke ordening.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029, € 307.000 per jaar - dekking reserve OKO

Beleidskaders

- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Friese Preventieaanpak (doorlopend)
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Beleidsplan wonen, zorg en welzijn zuidoost Friesland
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Integraal Zorg akkoord (IZA) (2022)
- Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) (2025)
- Regioplan FRIZA 2023
- Transformatieplan mentale gezondheid 2026-2027
- Transformatieplan Versterken Sociale Basis 2026-2027

Begroting Programma 2

x € 1.000

2- Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Thema Meedoen	-26.904	-27.614	-28.323	-28.297	-28.351	-28.520
2.2 Thema Samenleven	-7.438	-8.339	-7.921	-8.415	-9.400	-9.295
2.3 Thema Gezondheid	-2.157	-2.647	-2.033	-2.033	-2.033	-1.817
Totaal Lasten	-36.499	-38.600	-38.276	-38.745	-39.784	-39.632
Baten						
2.1 Thema Meedoen	12.012	11.197	11.740	12.196	12.359	12.540
2.2 Thema Samenleven	1.250	1.770	1.703	1.779	1.849	1.546
2.3 Thema Gezondheid	236	258	216	216	216	-
Totaal Baten	13.498	13.225	13.659	14.191	14.424	14.086
Resultaat voor bestemming	-23.001	-25.375	-24.618	-24.553	-25.360	-25.546
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	833	732	15	15	-	-
Mutatie reserves	833	732	15	15	-	-
Resultaat na bestemming	-22.168	-24.643	-24.603	-24.539	-25.360	-25.546

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Bij thema 2.1 Meedoen is de indexering bij de Wmo-posten het belangrijkste verschil. En de aanpassing van de budgetten voor levensonderhoud, dit geldt voor zowel de lasten als de baten. Het voornaamste verschil bij thema 2.2 Samenleven is het budget voor het Fonds. Dit loopt t/m 2026. En voor de latere jaren de verwerking van het budget accommodatiebeleid. Bij thema 2.3 Gezondheid is er een verlaging in 2027 ten opzichte van 2026, de lasten voor Go YoFlo zijn t/m 2026 opgenomen, dekking algemene reserve. Bij nieuw beleid wordt een voorstel gedaan voor het vervolg.

Programma 3 | Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

Inleiding Programma 3

Een sterke openbare ruimte verbindt onze dorpen en inwoners. Daarom investeren we in een gemeente die veilig, bereikbaar en prettig leefbaar is voor iedereen. Goede infrastructuur, een verzorgde leefomgeving en slimme mobiliteit zijn onmisbaar voor wonen, werken, ondernemen en ontmoeten. We werken aan duurzame en toekomstbestendige oplossingen, met aandacht voor verkeersveiligheid, bereikbaarheid en een schone en groene leefomgeving. Daarbij betrekken we inwoners actief bij keuzes in hun straat, wijk en dorp en houden we oog voor de verschillen tussen grotere kernen en kleinere dorpen.

Thema 3.1 Infrastructuur en Bereikbaarheid

Inleiding

Wij willen een gemeente zijn die goed bereikbaar en veilig toegankelijk is voor inwoners, ondernemers en bezoekers, in zowel de grotere kernen als de kleinere dorpen. Een goede ontsluiting is essentieel voor leefbaarheid, economische ontwikkeling en gelijke kansen.

Wat willen we bereiken

- Bewuste keuzes voor duurzame mobiliteit
- We zetten ons in voor een goed bereikbare gemeente
- We zetten in op een goede infrastructuur en verbeteren de ontsluitingen en verkeersveiligheid

Wat gaan we ervoor doen

Duurzame mobiliteit

We maken bewuste keuzes voor duurzame mobiliteit en werken aan een mobiliteitssysteem dat verschillende vervoersvormen slim met elkaar verbindt. Lopen, fietsen en openbaar vervoer moeten aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor iedereen. Gezien het karakter van onze gemeente beseffen we tegelijkertijd dat de auto voor veel inwoners onmisbaar is. Daarom faciliteren we het gebruik van duurzame vormen van autovervoer, onder andere door het uitbreiden en goed spreiden van laadinfrastructuur.

Een goed bereikbare gemeente

We lobbyen actief bij provincies en vervoersregio's voor een goede openbaar vervoersontsluiting van onze gemeente. We hebben hierbij aandacht voor bereikbaarheid van zowel grote kernen als kleinere dorpen. We zetten in op de (door)ontwikkeling en realisatie van mobiliteitshubs, waarin verschillende vervoersvormen samenkomen. Waar nodig ondersteunen we bestaande en nieuwe mobiliteitsinitiatieven en zorgen we dat ook inwoners van kleinere kernen hiervan gebruik kunnen maken.

Een goede infrastructuur

We stellen een fietsplan op, waarin drie samenhangende elementen centraal staan: snelfietsroutes, veilige en logische verbindingen tussen dorpen en recreatieve fietsroutes die bijdragen aan toerisme en leefbaarheid. Daarnaast inventariseren we structureel de verkeersveiligheidsknelpunten in de gemeente. Bij gepland onderhoud wordt nadrukkelijk gekeken naar verkeersveiligheid en treffen waar nodig maatregelen om veiligheid te vergroten, bijvoorbeeld door het waar mogelijk scheiden van verkeersstromen.

We hebben aandacht voor de ontsluiting van alle bedrijventerreinen, waaronder bedrijventerrein Haulerwijk. We zorgen dat bereikbaarheid onderdeel is van bestaande en nieuwe economische ontwikkelingen. Bij infrastructuurprojecten nemen we nadrukkelijk water- en bodemprincipes mee. Daarnaast zorgen we voor een toekomstbestendige infrastructuur door ook laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer mee te nemen en verder uit te breiden.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat hun leefomgeving van goede kwaliteit blijft. Wegen, fietspaden en openbare ruimtes worden goed onderhouden en waar nodig vernieuwd, met extra aandacht voor verkeersveiligheid.
- De bereikbaarheid van dorpen en voorzieningen blijft op peil of wordt verbeterd. Inwoners kunnen zich makkelijker verplaatsen, of dat nu te voet, met de fiets, het openbaar vervoer of de auto is. Er komen meer mogelijkheden om verschillende vormen van vervoer te combineren, bijvoorbeeld via mobiliteitshubs. Tegelijkertijd wordt het gebruik van duurzame vervoersmiddelen gestimuleerd, onder andere door een betere beschikbaarheid van laadpunten voor elektrische auto's.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten is aandacht voor uitleg, bewustwording en veilig gedrag in het verkeer. Hierbij wordt aangehaakt bij landelijke en regionale campagnethema's.

Wat mag het kosten

- In 2022 heeft de raad € 500.000 beschikbaar gesteld om maatregelen uit te voeren die horen bij het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. Daarnaast heeft de gemeente hiervoor subsidie ontvangen. De afronding hiervan is in 2028.
- Bij de Kaderbrief 2025–2028 heeft de raad besloten om een krediet van € 1.225.000 beschikbaar te stellen. Dit geld is bedoeld voor het vervangen van oevervoorzieningen in de periode 2025 tot en met 2028.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen, krediet € 80.000 - dekking algemene reserve
- Opstellen fietsplan, € 25.000 voor 2027 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
- Duurzame mobiliteitsvisie (2025)
- Omgevingsvisie (2021)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Meerjaren Onderhoudsplan wegen 2026-2030
- Meerjaren Onderhoudsplan openbare verlichting 2024-2027
- Meerjaren Onderhoudsplan civieltechnische kunstwerken 2023-2027
- Regionaal Mobiliteitsplan (Provincie Fryslân) 2022

Thema 3.2 Leefomgeving en Natuur

Inleiding

Wij willen een schone, groene en veilige leefomgeving waarin het prettig wonen, werken en verblijven is en waar overlast wordt beperkt. We betrekken inwoners actief bij keuzes in hun leefomgeving en leggen uit waarom we bepaalde maatregelen nemen. Zo werken we samen aan wijken die toekomstbestendig, verkeersveilig en duurzaam zijn.

Wat willen we bereiken

- Groen, water en riolering zijn onmisbaar voor een gezonde en leefbare omgeving
- We zetten in op een schone en veilige leefomgeving
- Prettig wonen met aandacht voor geur

Wat gaan we ervoor doen

Groen, water en riolering

Groen en water zijn essentieel voor de leefbaarheid van onze dorpen en wijken en spelen een belangrijke rol bij klimaatadaptatie, gezondheid en welzijn. Daarom behouden we bestaand groen en breiden we dit waar mogelijk uit, passend binnen het klimaatadaptatieplan. Daarbij hanteren en stimuleren we het principe: tegels eruit, groen erin. Op speelplekken zorgen we voor groen dat overzichtelijk, veilig en passend is ingericht. We werken samen met inwoners aan verbeteringen die passen bij hun leefomgeving. We zorgen voor een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, spelen

en bewegen. Daarvoor richten we een aantal bestaande speelplekken opnieuw in.

We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Hierbij houden we rekening met hoe de ruimte wordt gebruikt, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu. We gaan hiervoor meer verschillende planten en bomen aanplanten (biodiversiteit). Daarnaast kappen we zo weinig mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we één of meer bomen terug. We houden de aanwezigheid van ongewenste plant- en diersoorten (onder andere de Japanse Duizendknoop en de Eikenprocessierups) goed in de gaten. We bestrijden deze met een brede aanpak.

De gemeente zorgt voor een goed werkend riool en goed waterbeheer. De gemeente heeft wettelijke taken voor afvalwater, regenwater en grondwater en voert deze taken uit volgens het in 2025 vastgestelde Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp). Door klimaatverandering zijn er meer zware buien en droge perioden. Daarom werkt de gemeente aan een riool- en watersysteem dat ook in de toekomst goed werkt. Daarbij houden we rekening met water en bodem bij plannen voor de openbare ruimte. Wij onderhouden en controleren het riool regelmatig, zodat problemen op tijd worden ontdekt en opgelost. Oude riolen worden vervangen of verbeterd wanneer dat nodig is. Daarnaast wordt regenwater steeds vaker apart van afvalwater afgevoerd en wordt de openbare ruimte zo ingericht dat water beter kan worden opgevangen en opgeslagen. De gemeente doet ook onderzoek en metingen om beter te begrijpen hoe het systeem werkt. Daarbij werkt de gemeente samen met het waterschap en stimuleert zij inwoners om regenwater op hun eigen terrein vast te houden en te hergebruiken.

Een schone en veilige leefomgeving

Hiervoor ondersteunen we de doorontwikkeling van de FUMO tot een professionele en toekomstbestendige organisatie. Daarbij zoeken we een goede balans tussen kwaliteit van uitvoering, samenwerking met andere overheden en een passend budget. De verkeersveiligheid in de woonwijken vergroten we door in nieuw te bouwen wijken het principe 'de auto is te gast' te hanteren en in bestaande wijken waar nodig groene parkeerstroken toe te passen, bijvoorbeeld met graskeien. We stimuleren pakketpunten aan de rand van wijken of bij supermarkten om verkeer en overlast in woonstraten te beperken. De gemeente verzorgt haar wettelijke taak voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Fryslân Milieu B.V. zamelt in opdracht van de gemeente het huishoudelijk afval in en exploiteert de Milieustraat. Afvalsturing Fryslân NV verwerkt het ingezamelde afval. We werken samen met Afvalsturing Fryslân NV en NV Fryslân Milieu met als doel een schone leefomgeving. Vrijwilligers zetten zich in om zwerfafval op te ruimen.

Prettig wonen met aandacht voor geur

Een prettige leefomgeving vraagt om een goede balans tussen wonen, ondernemen en leefkwaliteit. Daarom hebben we aandacht voor geurhinder en zoeken we waar nodig naar passende oplossingen. In specifieke situaties nemen we als gemeente de regierol in gesprekken tussen ondernemers en inwoners over maatwerk rond het geurbeleid. Daarnaast krijgt het geurbeleid een duidelijke plek in het nieuwe omgevingsplan, zodat we belangen zorgvuldig kunnen afwegen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat er minder wateroverlast is bij regen en dat het riool goed blijft werken. Ook worden straten vaker groener ingericht en beter aangepast aan het veranderende klimaat. Meldingen over problemen worden sneller opgepakt en opgelost. Daarnaast krijgen inwoners meer informatie en ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van een subsidieregeling, (zie ook thema 4.2 duurzaamheid), zodat zij zelf ook maatregelen kunnen nemen.
- Inwoners merken dat hun leefomgeving aantrekkelijker en meer uitnodigend is ingericht. In plaats van alleen traditionele speeltoestellen zijn er meer natuurlijke speel- en ontmoetingsplekken.
- Gebruikers merken dat bomen, planten en ander groen regelmatig worden onderhouden. Dit helpt om de buurt veilig, netjes en prettig te houden.
- Inwoners zien meer bloemen, planten en kruiden in de buurt. Dit vergroot de biodiversiteit wat de natuur helpt.
- De omgeving ziet er schoon en netjes uit, is hygiënisch en voelt prettig om in te wonen.

Wat mag het kosten

- De kosten voor stedelijk water en riolering worden betaald vanuit de rioolheffing. De kosten bestaan uit het uitvoeren van beheer en onderhoud aan de riolering en investeringen voor het aanpassen, vernieuwen en renoveren van de riolen. Ook het aanpassen van de openbare ruimte en aanleggen van regenwaterafvoeren op een aantal locaties waar regenwateroverlast voor kan komen wordt van de rioolheffing betaald.
- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte wordt grotendeels betaald uit reguliere budgetten.
- De kosten voor afvalinzameling en verwerking worden betaald vanuit de afvalstoffenheffing.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Beheersing eikenprocessierups, € 20.000 per jaar voor 2027 en 2028
- Heroriëntatie bomenonderhoud, structureel € 115.000
- Groen afvoeren (uitbesteding compostering), structureel € 134.000
- Speelvoorzieningen, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2030 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Coalitieakkoord 2026-2030
- Water- en rioleringsprogramma 2025-2029
- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2025-2030
- Beleidsplan (Natuurlijk) spelen!
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 3

x € 1.000

3- Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Thema Infrastructuur en Bereikbaarheid	-4.339	-4.616	-3.806	-3.803	-3.849	-3.841
3.2 Thema Leefomgeving en Natuur	-9.334	-9.506	-9.509	-9.563	-9.604	-9.644
Totaal Lasten	-13.673	-14.122	-13.316	-13.366	-13.454	-13.485
Baten						
3.1 Thema Infrastructuur en Bereikbaarheid	195	685	93	93	93	93
3.2 Thema Leefomgeving en Natuur	7.353	7.365	7.702	7.702	7.702	7.702
Totaal Baten	7.548	8.051	7.796	7.796	7.796	7.795
Resultaat voor bestemming	-6.125	-6.071	-5.520	-5.571	-5.658	-5.689
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-260	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	6	472	-	-	-	-
Mutatie reserves	-254	472	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-6.378	-5.599	-5.520	-5.571	-5.658	-5.689

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Er is in 2026 een specifieke uitkering van bijna € 600.000 ontvangen voor de stimulering van de verkeersveiligheid, de bijbehorende is last op ook opgenomen (thema 3.1 Infrastructuur en bereikbaarheid).

Programma 4 | Economie, natuur en landschap in balans

Inleiding Programma 4

Een sterke economie, een vitaal buitengebied en een gezonde leefomgeving gaan voor ons hand in hand. Daarom werken we aan een gemeente waarin ondernemen, wonen, landbouw, natuur en recreatie met elkaar in balans zijn. We geven ruimte aan economische ontwikkeling en innovatie, met respect voor het landschap, de leefomgeving en de identiteit van onze gemeente. Samen met ondernemers, boeren, inwoners en maatschappelijke partners bouwen we aan een toekomstbestendige gemeente waarin werkgelegenheid, duurzaamheid, natuur en recreatie elkaar versterken en waarin ook toekomstige generaties prettig kunnen wonen, werken en leven.

Thema 4.1 Economie en Werkgelegenheid

Inleiding

Een sterke lokale economie draagt bij aan brede welvaart: aan werk, ondernemerschap, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en vitale dorpen. Wij willen een vitale en toekomstbestendige lokale economie waarin voldoende werkgelegenheid is, ondernemers ruimte krijgen om te groeien en te vernieuwen en inwoners perspectief hebben op passend werk. Daarbij hebben we extra aandacht voor jongeren en jongvolwassenen, zodat zij kansen zien om zich hier te ontwikkelen en in Ooststellingwerf een toekomst op te bouwen. We hebben oog voor veranderingen op de arbeidsmarkt, zoals werkloosheid, krapte en het vinden van geschikt personeel.

Wat willen we bereiken

- We stimuleren het behoud van lokale werkgelegenheid
- We houden onze bedrijventerreinen en winkelcentra op niveau
- We zorgen voor ruimte voor ondernemen en toekomstbestendige bedrijventerreinen
- We geven ruimte aan innovatie en duurzame ontwikkeling

Wat gaan we ervoor doen

Lokale werkgelegenheid

We houden structureel aandacht voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid in Ooststellingwerf, met daarbij expliciet oog voor het creëren en behouden van passende banen voor zowel praktisch als theoretisch opgeleiden. We zetten ons in om jongeren en jongvolwassenen kansen te bieden op ontwikkeling, werk en ondernemerschap, zodat zij zich hier kunnen vestigen en verbonden blijven met Ooststellingwerf. We zetten waar nodig in op samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en arbeidsmarktpartners om het vinden en behouden van werknemers te verbeteren. Daarnaast benutten en promoten we de centrale ligging van de gemeente ten opzichte van omliggende werkgelegenheidsregio's, zodat inwoners optimaal kunnen profiteren van kansen op de regionale arbeidsmarkt.

Bedrijventerreinen en winkelcentra

We werken actief aan het terugdringen van leegstand van panden in onder andere Appelscha en Haulerwijk. Daarbij onderzoeken we of instrumenten zoals een leegstandverordening passend en effectief kunnen zijn. We stimuleren transformatie, herontwikkeling en nieuw gebruik van leegstaande panden, waarbij we kansen voor wonen, werken en maatschappelijke functies benutten. We willen aantrekkelijke en levendige kernen met een goede balans tussen wonen, werken en voorzieningen.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Het verwachte tekort aan bedrijventerrein willen we voorkomen door in te zetten op doorontwikkeling en intensiever gebruik van bestaande bedrijventerreinen en tijdig vooruit te kijken naar uitbreiding waar dat nodig en mogelijk is. We stimuleren doorstroming van bedrijven, waarbij we eerst kijken naar het voorkomen van leegstand en inbreiding en efficiënter ruimtegebruik voordat uitbreiding plaatsvindt. Wanneer uitbreiding nodig is, houden we rekening met water- en bodemprincipes en zorgen we voor een goede landschappelijke inpassing die past bij de omgeving. Zo verbinden we economische ontwikkeling met het groene karakter en de kwaliteit van onze leefomgeving.

Innovatie en duurzame ontwikkeling

We zijn trots op het Ecomunitypark en het Biosintrum als voorbeelden van innovatie, samenwerking en duurzame ontwikkeling binnen onze gemeente. Deze initiatieven laten zien hoe economie, duurzaamheid en kennisontwikkeling elkaar kunnen versterken. We ondersteunen de verdere ontwikkeling van het Biosintrum als icoon voor de biobased en circulaire economie en als centrum voor bodemvraagstukken. Daarnaast blijven we deze kwaliteiten actief uitdragen binnen de economische profilering van onze gemeente.

We ondersteunen ondernemers waar mogelijk bij innovatie en verduurzaming. We zorgen voor een goed vestigingsklimaat voor zowel bestaande bedrijven als nieuwe initiatieven die passen bij het karakter van onze gemeente. In dat kader starten we in 2026 met een pilot om de bedrijven actief te benaderen inzake de energiebesparingsplicht waarbij we de ondernemer meenemen in het toepassen van duurzame oplossingen om zo uiteindelijk te komen tot een besparing van energielasten.

Wat merkt de inwoner ervan

Door inbreiding van bestaande, en uitbreiding van nieuwe bedrijfsterreinen door met name lokale ondernemers, en daarmee werkgelegenheid, blijft het voorzieningenniveau op peil, is het besteedbaar inkomen groter en draagt daarmee positief bij aan de leefbaarheid van de dorpen. Het een kan niet zonder het ander want werkgelegenheid gaat samen met woningbouw en andersom. Door actief te blijven acteren en daarbij samen op te trekken met het bedrijfsleven, bewoners/ werknemers maar ook het onderwijs door mogelijke kansen te benutten, dragen we bij aan de leefbaarheid en een sterke economische basis in de gemeente Ooststellingwerf.

Wat mag het kosten

De lasten worden gedekt uit bestaande budgetten.

Beleidskaders

- Masterplan Oosterwolde centrum 2020(vernieuwen winkelstraat)
- BizO 2025-2030 "samen naar een prachtig en krachtig winkelcentrum Oosterwolde
- Plan voor de regio (Ruimtelijk arrangement provincie Fryslân 2025)
- Masterplan "het oude dorp" 2018

Thema 4.2 Duurzaamheid

Inleiding

Wij werken aan een duurzaam en toekomstbestendige gemeente, met zorg voor landschap, water en bodem. Duurzaamheid gaat in Ooststellingwerf niet alleen over energie, maar ook over biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulariteit, sociale duurzaamheid en een duurzaam landelijk gebied.

Wat willen we bereiken

Het is onze ambitie om de uitstoot van CO2 te beperken en daarmee opwarming van de aarde en verandering van het klimaat te beperken. Hiermee dragen we bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's). SDG 13: 'Klimaatactie' staat centraal in het programma Duurzaamheid.

- Energietransitie: Ooststellingwerf energieneutraal. We willen een realistische energietransitie. We zetten in op een gebalanceerde en passende energiemix en op optimaal gebruik van lokaal opgewekte energie.
- Circulaire samenleving: meer gesloten kringlopen in Ooststellingwerf. We bevorderen een circulaire samenleving.
- Klimaatadaptatie: klimaatbestendig Ooststellingwerf.
- Duurzaam landelijk gebied: het landelijk gebied van Ooststellingwerf heeft een positieve impact op het klimaat.
- Sociale duurzaamheid: een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk. We verminderen energiearmoede.
- Biodiversiteit: de biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot. We werken aan een groene leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen

Energietransitie

We willen een realistische energietransitie, met ruimte voor verschillende oplossingen en met lokaal draagvlak. Lasten en baten van verduurzaming moeten eerlijk worden verdeeld, zodat iedereen kan meedoen. Daarbij ondersteunen we inwoners en ondernemers op een manier die betaalbaar en praktisch uitvoerbaar is. We zetten in op een realistische en gebalanceerde energiemix, met aandacht voor windenergie, zonne-energie en groen gas. Daarbij zoeken we steeds naar oplossingen die passen bij het landschap, de leefomgeving en het karakter van onze gemeente.

Door isoleren en verwarmen met warmtepompen, zetten we in op het verminderen van het gebruik van fossiele energie in woningen. Het OWO-energiebureau helpt inwoners laagdrempelig en specifiek die inwoners die het moeilijk zelf kunnen regelen met advies, subsidies en leningen. We stellen een warmteprogramma vast voor de overstap van aardgas naar duurzame warmtebronnen voor onze woningen en gebouwen. We werken samen met bedrijven en stimuleren energiehub's om energie te besparen. Als gemeentelijke organisatie zetten we ook stappen in het verminderen van onze CO₂-uitstoot. Met de CO₂-prestatieladder monitoren en rapporteren we over het energiegebruik van onze eigen organisatie.

We willen lokaal opgewekte energie zo goed mogelijk benutten. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden voor energiehub's en buurtaccu's om lokaal opgewekte energie beter te benutten. We werken samen met Liander om het energienetwerk te verbeteren en om aansluiting van nieuwe woonwijken en bedrijven mogelijk te maken. We onderzoeken de wenselijkheid en haalbaarheid van windmolens bij zonneparken en op bedrijventerreinen. We staan open voor lokale initiatieven, zoals dorpsmolens.

Circulaire samenleving

We stimuleren de overgang naar een circulaire samenleving, met aandacht voor hergebruik, afvalreductie en het ondersteunen van lokale initiatieven. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling van het Rijk in 2030 (VANG = Van Afval Naar Grondstof). We gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding om deze doelstelling te halen. Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden, maken we gebruik van de Friese communicatiecampagne "Samen Halen We Alles Eruit" en de campagne "De luie wereldverbeteraar". Met de aanpak zwerfafval werken we aan het terugdringen van zwerfafval in de openbare ruimte, onder meer door het ondersteunen van vrijwilligers met materialen. Ook verzorgen we educatie gericht op bewustwording over afval en de circulaire economie. Samen met scholen geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval. Samen met ondernemers werken we aan het terugdringen van zwerfafval in (winkel)gebieden: we monitoren zwerfafval en houden gezamenlijke opruimacties.

We onderzoeken de inzet van een ontmantelcentrum bij de milieustraat, als onderdeel van circulair afvalbeheer en het beter hergebruiken van grondstoffen. We stimuleren lokale initiatieven, zoals repaircafé's en een lokaal netwerk rondom repareren. We stellen wasbare luiers beschikbaar aan gezinnen met een laag inkomen (minima).

Onze eigen organisatie koopt steeds meer maatschappelijk verantwoord in. Samen met Vereniging Circulair Fryslân werken we aan Fryslân bouwt Circulair: een aanpak om circulair bouwen tot norm te maken in Fryslân.

Klimaatadaptatie

We nemen maatregelen op geprioriteerde wateroverlastlocaties. We leggen klimaatbestendig ontwerp vast in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte. We voeren de subsidieregeling groene schoolpleinen uit. We voeren de subsidieregeling groen en blauwe maatregelen uit, waarmee we inwoners stimuleren om zelf maatregelen te nemen op het gebied van bijvoorbeeld waterbesparing, wateropslag en groene daken. We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) (zie ook thema 3.2).

Duurzaam landelijk gebied

We stimuleren de opwek van duurzame energie op boerenerven, waaronder mestvergisting, en het vastleggen van CO₂ in het landelijk gebied. Bij ontwikkelingen in het landelijk gebied houden we nadrukkelijk oog voor vrijgekomen capaciteit, bijvoorbeeld wanneer grote stroomverbruikers stoppen. We onderzoeken hoe deze ruimte binnen de gemeente kan worden benut. (Zie ook thema 4.3).

Sociale duurzaamheid

We bevorderen sociale duurzaamheid, waarbij iedereen kan meedoen en de kosten en opbrengsten van verduurzaming eerlijk worden verdeeld. We ondersteunen inwoners en ondernemers actief bij verduurzaming en hebben hierbij aandacht voor betaalbaarheid en praktische toepasbaarheid. We blijven inzetten op het tegengaan van energiearmoede, onder andere via de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties.

We stellen het uitvoeringsplan sociale duurzaamheid vast en starten met de uitvoering van de daarin opgenomen acties. Zoals samen met gezondheidsbeleid een subsidieregeling opstellen waarmee we duurzame kleinschalige, lokale en/of sociale voedselinitiatieven stimuleren. We stellen een uitvoeringsplan educatie en bewustwording op waarin alle duurzaamheidsthema's samen komen.

Biodiversiteit

We versterken de biodiversiteit door groen, natuur en ecologie structureel mee te nemen in beleid en uitvoering. We voeren de acties uit het uitvoeringsplan biodiversiteit uit. Met een nulmeting stellen we de huidige biodiversiteit in ons openbaar groen vast.

Wat merkt de inwoner ervan

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners krijgen laagdrempelig (financiële) hulp bij energiebesparing. Het warmteprogramma geeft duidelijkheid over welke mogelijkheden er per wijk zijn. Wanneer inwoners of dorpen zelf met initiatieven komen, denken we actief mee en werken we faciliterend binnen de gestelde kaders.

Netcongestie zal de komende tijd nog problemen geven; wel zien we steeds meer nieuwe oplossingen, zoals batterijen en energiehubs op bedrijventerreinen. Inwoners worden steeds meer eigenaar van lokale opgewekte duurzame energie. De kosten voor energie beperken we daarmee.

Inwoners kunnen overlast door hevige neerslag of hitte ervaren. Grote schade voorkomen we zoveel mogelijk. Inwoners dragen daar zelf aan bij door klimaatadaptieve maatregelen te nemen op het gebied van waterbesparing, wateropslag en groene daken.

In de openbare ruimte (parken, bermen, groenstroken) ziet de inwoner steeds meer gevarieerde planten, die bijen en vlinders trekken.

Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden door communicatiecampagnes dit afval nog beter gescheiden aan. Steeds vaker kunnen inwoners in hun eigen dorp spullen laten repareren.

Er zijn meer duurzame kleinschalige, lokale en/of sociale voedselinitiatieven die zich richten op het verbeteren van de gezondheid van inwoners en het beschikbaar stellen van vers en onbewerkt voedsel voor inwoners met minder geld.

Kinderen krijgen structureel les in duurzaamheid met het programma voor duurzaamheidseducatie "Wortels en Vleugels".

Wat mag het kosten

- Er is een structureel budget van € 170.000 beschikbaar om het programma duurzaamheid uit te voeren. Daarnaast is er nog extra uitvoeringsbudget beschikbaar vanuit de algemene reserve voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.

- Vanuit het Rijk ontvangen we diverse middelen. Onder andere CDOKE ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid. We ontvangen specifieke uitkeringen voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen. En er is een budget voor het uitvoeren van de transitievisie warmte.

Beleidskaders

- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (2017)
- Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf (2022)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Landelijke Circulair Materialenplan (2025)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf
- Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030
- Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2025-2030
- Uitvoeringsplan Energietransitie 2025-2030
- Uitvoeringsplan Biodiversiteit (in ontwikkeling)
- Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid (in ontwikkeling)

Thema 4.3 Landbouw en Landelijk Gebied

Inleiding

De landbouwsector in Ooststellingwerf is van grote waarde voor economie, landschap en leefbaarheid. Daarom zetten we in op een toekomstbestendig buitengebied waarin boeren ruimte krijgen om te ondernemen en te vernieuwen, en waarin landbouw, natuur en andere functies in balans zijn. Als gemeente blijven we proactief betrokken en staan we naast boeren bij grote en complexe opgaven.

Wat willen we bereiken

- We geven boeren ruimte om te ondernemen en te vernieuwen
- We werken aan een toekomstbestendig buitengebied
- We verminderen milieudruk en gezondheidsrisico's met oog voor de praktijk en het perspectief van boeren.
- We blijven proactief betrokken en staan naast onze boeren in complexe dossiers
- We volgen we het landelijke beleid rondom de wolf

Wat gaan we ervoor doen

Ruimte voor boeren

We koesteren onze landbouwsector en zien boeren als onmisbaar voor de economie, het landschap en de leefbaarheid van onze gemeente. We omarmen de agrarische activiteiten die er zijn en stimuleren innovatieve en toekomstgerichte vormen van landbouw, zoals natuurinclusieve, recreatieve en regeneratieve bedrijfsvoering. We constateren dat onze agrarische sector onder druk staat door ontwikkelingen van buitenaf. Daarom willen we in beginsel geen extra bovenwettelijke maatregelen opleggen aan de agrarische sector.

Toekomstig bestendigheid buitengebied

We werken aan een buitengebied waarin landbouw, natuur en andere functies in balans zijn en passen bij het karakter van het gebied. In het omgevingsplan, richting 2032, geven we hier verder invulling aan, met duidelijke kaders en ruimte voor maatwerk. Bij de stoppersregeling voor boeren stimuleren we actief nieuwe economische activiteiten in het buitengebied, mits deze passen bij de omgeving, en met oog voor nieuwe omgevingspassende bedrijvigheid. We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak waarin negatieve gevolgen voor ondernemers en leefbaarheid zoveel mogelijk worden beperkt.

Verminderen milieudruk en gezondheidsrisico's

We zetten in op het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met specifieke aandacht voor de sierteelt. We stimuleren duurzame vormen van teelt en bedrijfsvoering. Daarnaast willen we voorkomen dat lelieteeltbedrijven die intensief gebruikmaken van bestrijdingsmiddelen zich

onder relatief gunstige omstandigheden in onze gemeente vestigen.

Betrokken en we staan naast onze boeren

We nemen actief de regie en staan naast onze boeren in complexe dossiers. We erkennen de stikstof- en natuurherstelopgave. Op het stikstofdossier nemen wij een actieve regierol ten aanzien van de provincie en vertegenwoordigen gemeentebrede belangen. We willen zicht hebben op de effecten van de genomen maatregelen van de provincie. Bij nieuwe maatregelen willen we zicht hebben op wat dit betekent voor Ooststellingwerf. We zijn een voorstander van gebiedsgerichte processen en nemen hier een actieve rol in.

Bij de stoppersregeling hebben we expliciet oog voor het mentale welzijn van boeren, inclusief passende psychosociale ondersteuning. We zetten het huidige beleid voort waarbij medewerkers van ruimtelijke ordening en een specialist stoppersregeling gezamenlijk het gesprek met boeren aangaan, met oog voor zowel perspectief als realiteit. Als gemeente ondersteunen we ondernemers daarin actief bij het zetten van vervolgstappen, bijvoorbeeld op het gebied van herontwikkeling, omschakeling of beëindiging van het bedrijf.

De wolf

We blijven inzetten op lobby en zorgen dat we voorbereid zijn op mogelijke calamiteiten. Daarbij voeren we een proactieve lobby richting provincie, Rijk en Europa, waarin we aandacht vragen voor de belangen en zorgen van onze gemeente en haar inwoners.

We zetten in op passende beschermende maatregelen, waarbij we ook een beroep doen op de eigen verantwoordelijkheid van ondernemers. Tegelijkertijd hebben we nadrukkelijk oog voor de onrust die de aanwezigheid van de wolf kan veroorzaken onder inwoners en veehouders.

We vinden het belangrijk om onze inwoners goed te blijven informeren over ontwikkelingen, risico's en maatregelen. Daarom zorgen we voor heldere en actuele communicatie, zodat inwoners weten waar zij aan toe zijn en wat zij zelf kunnen doen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Sommige boeren veranderen hun bedrijfsvoering.
- Meer aandacht voor natuurinclusieve landbouw.
- Andere gewassen of beheer van weilanden.
- Verandering van het landschap doordat landbouwgrond soms wordt ingezet voor waterberging of natuur.

Inwoners merken soms ook veranderingen door beperkingen of vertragingen bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij een natuurvergunning benodigd is.

Wat mag het kosten

Nationaal wordt vanuit de stikstofaanpak € 20 miljard vrijgemaakt voor stikstofreductie en natuurherstel, waarvan € 8 miljard voor boerenerven. Kijkende naar de uitdagingen voor Fryslân en Ooststellingwerf, zal een substantieel gedeelte voor onze regio zijn. Als gemeente willen wij ook beleid maken en projecten opzetten voor in een programma Landelijk gebied, waarvoor in 2027 nu € 322.000 beschikbaar is.

Beleidskaders

Onderstaande kaders bepalen in hoge mate de regels bij de uitdagingen en het inrichten van het landelijk gebied. Deze zijn en worden onder andere nationaal en provinciaal vertaald in een aanpak stikstof en natuurherstel.

1. Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (Natura 2000)
2. Kaderrichtlijn Water
3. Nitraatrictlijn
4. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
5. Natuurherstelverordening

Thema 4.4 Recreatie en Toerisme

Inleiding

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor de leefbaarheid en lokale economie van onze gemeente. Met onze unieke natuur en sterke identiteit bieden we een aantrekkelijk gebied voor inwoners en bezoekers. Als college zijn we trots op de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2025 en zetten we in op een toekomstbestendige en kwalitatieve doorontwikkeling van de sector.

Wat willen we bereiken

- We versterken recreatie en toerisme in balans met onze omgeving
- We erkennen het belang van de Boerestreek als iconische plek voor onze gemeente
- We zetten in op langer verblijf en een aantrekkelijk aanbod voor bezoekers
- We versterken de samenhang tussen recreatie, natuur en landbouw

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie en toerisme in balans

Recreatie en toerisme dragen bij aan de leefbaarheid, economie en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Daarom zetten we in op verdere versterking van de sector, met oog voor kwaliteit, spreiding, draagkracht en initiatieven vanuit ondernemers en inwoners.

We voeren de ontwikkelagenda uit en hebben daarbij nadrukkelijk oog voor kwaliteit en balans tussen drukke en rustige gebieden. We versterken toeristische plekken zoals de Boerestreek in Appelscha, het winkelgebied in Oosterwolde, de Turfroute en we koesteren cultuurinitiatieven zoals de Open Stal in Oldeberkoop. Op verschillende plekken brengen we meer levendigheid, passend bij de omgeving. We gaan verder met het uitvoeringsprogramma. Waar we vooral gaan inzetten op kwaliteitsverbetering, duurzaamheid en gebiedsontwikkelingen in het Fochteloerveen, het Drents Friese Wold en de inrichting van de Boerestreek.

Daarnaast faciliteren we initiatieven van ondernemers en inwoners en maken hiervoor waar nodig ruimte binnen regels. We werken vanuit de toeristische visie toe naar maatwerkagenda's voor specifieke gebieden zodat deze zich verder kunnen ontwikkelen tot aantrekkelijke verblijfsgebieden. We gaan kijken naar mogelijkheden om het Omgevingsplan waar nodig aan te passen zodat dit past bij de bedrijfsontwikkelingen van de ondernemers.

De Boerestreek

De Boerestreek in Appelscha is een belangrijk visitekaartje voor onze gemeente en krijgt daarom nadrukkelijk aandacht binnen de ontwikkelagenda. De verdere positionering en uitwerking wordt in samenhang met de totale visie bekeken.

Aantrekkelijk aanbod voor bezoekers

We willen bezoekers langer in onze gemeente laten verblijven en investeren daarom in een aantrekkelijk recreatief aanbod. Naast de bestaande accommodaties in het lagere segment willen we ook de ontwikkeling van verblijfsaccommodaties in het hogere prijssegment stimuleren. We benutten onze ligging nabij de Koloniën van Weldadigheid en richten ons daarmee op het verlengen van verblijfsduur.

We investeren in aantrekkelijke voorzieningen, zoals speel- en verblijfsplekken. We maken per recreatiepark een maatwerkplan in het kader van vitale vakantieparken. We houden bij de uitwerking rekening met het landelijk beleid. Ons beleid moet recreatie ondersteunen en niet belemmeren. We sluiten voor de toeristenbelasting aan bij de regio én we zetten in op marketing en profilering van onze gemeente en werken daarbij samen met betrokken partijen zoals Coöperatie Appelscha Regio en Recreatieschap Drenthe. We hebben oog voor duurzaamheid, rust en respect voor natuur. Recreatie en toerisme leveren bovendien een belangrijke bijdrage aan lokale werkgelegenheid.

Er wordt een nieuw recreatief fietspad in het Drents Friese Wold gerealiseerd. Dit is onderdeel van een groter fietspaden plan van Staatsbosbeheer om de kwaliteit van de fietspaden te verbeteren in combinatie met natuurbeheer. Het betreft een samenwerking tussen Staatsbosbeheer, Provincie Drenthe, Gemeente Westerveld en Gemeente Ooststellingwerf. Daarnaast gaan wij ook zelf onderzoek doen naar de aantrekkelijkheid van ons fietspadennetwerk, zodat we weten waar knelpunten en kansen zitten.

De samenhang tussen recreatie, natuur en landbouw

Recreatie, natuur en landbouw versterken elkaar en vormen samen een belangrijk onderdeel van het karakter van onze gemeente. Daarom zetten we in op meer samenhang tussen deze functies.

Recreatie in de natuur zoals fietsen, wandelen, paardrijden en andere buitensporten, blijft daarbij een belangrijke pijler. We verbeteren de samenwerking met terrein beherende organisaties en versterken recreatieve netwerken, zoals wandelpaden. De gemeente zoekt bovendien actief de verbinding tussen toerisme, landbouw en natuur.

Wat merkt de inwoner ervan

- Recreatie en toerisme dragen bij aan de leefbaarheid, economie en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Door te investeren in recreatie en toerisme, waaronder een kwalitatief goed recreatieve infrastructuur, profiteren inwoners van een aantrekkelijke woonomgeving. Dit maakt het ook voor de jongere generatie aantrekkelijk.
- Initiatieven van inwoners en ondernemers worden daar waar mogelijk actief opgepakt.

Wat mag het kosten

- De huur van de Bosbergtoren wordt volgens overeenkomst geïndexeerd. De dienstverleningsovereenkomst, bijdrage aan het onderhoud van het Bosbergpad, wordt nog in Q4 2026 besproken. Mogelijk wordt deze bijdrage lager.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid, structureel € 15.000

Beleidskaders

- Ontwikkelagenda Recreatie en toerisme Ooststellingwerf 2025-2030

Begroting Programma 4

x € 1.000

4- Economie, natuur en landschap in balans	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4.1 Thema Economie en Werkgelegenheid	-959	-619	-684	-683	-683	-682
4.2 Thema Duurzaamheid	-2.506	-8.090	-2.295	-2.168	-2.173	-1.921
4.3 Thema Landbouw en landelijk Gebied	-12	-471	-	-	-	-
4.4 Thema Recreatie en Toerisme	-621	-369	-438	-438	-438	-438
Totaal Lasten	-4.098	-9.549	-3.417	-3.289	-3.294	-3.041
Baten						
4.1 Thema Economie en Werkgelegenheid	721	160	160	160	160	160
4.2 Thema Duurzaamheid	1.557	5.761	125	957	957	957
4.3 Thema Landbouw en landelijk Gebied	-	-	-	-	-	-
4.4 Thema Recreatie en Toerisme	832	538	571	571	571	571
Totaal Baten	3.109	6.459	856	1.688	1.688	1.688
Resultaat voor bestemming	-989	-3.090	-2.561	-1.601	-1.606	-1.354
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-441	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	331	303	452	452	457	205
Mutatie reserves	-110	303	452	452	457	205
Resultaat na bestemming	-1.099	-2.787	-2.108	-1.149	-1.149	-1.148

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Bij thema 4.2 Duurzaamheid zijn bij de voorjaarsrapportage 2026 de door ons uit te voeren rijksregelingen (bijv., lokale isolatie) opgenomen in de begroting 2026, lasten en baten. Onder thema 4.3 Landbouw en landelijk gebied staat het beschikbare budget voor dat onderdeel. Dit wordt elk jaar beschikbaar gesteld via de algemene reserve.

Programma 5 | Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

Inleiding Programma 5

Een betrouwbare gemeente is zichtbaar, bereikbaar en dichtbij inwoners. Daarom werken we aan een overheid die duidelijk communiceert, zorgvuldig handelt en samenwerkt met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Veiligheid, vertrouwen en betrokkenheid vormen daarbij de basis. We zorgen voor een sterke organisatie en gezonde financiën, zodat we ook in de toekomst slagvaardig en wendbaar blijven. Tegelijkertijd zetten we in op een veilige en weerbare gemeente, waarin inwoners zich gehoord, beschermd en thuis voelen. Ook bij complexe vraagstukken, zoals opvang en migratie, nemen we onze verantwoordelijkheid op een zorgvuldige en evenwichtige manier en geven we uitvoering aan onze wettelijke verplichtingen, waaronder de Spreidingswet.

Thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën

Inleiding

We werken aan een betrouwbare en toegankelijke lokale overheid die dichtbij inwoners staat. Met zorgvuldige besluitvorming, begrijpelijke communicatie en een solide financiële basis zorgen we dat we als gemeente wendbaar en toekomstgericht kunnen blijven functioneren.

Wat willen we bereiken

- We zorgen voor een veilige werkomgeving voor bestuurders en raadsleden
- We maken verstandige keuzes en zorgen voor een structureel sluitende begroting
- We betrekken inwoners actief bij plannen en ontwikkelingen
- Onze dienstverlening is eenvoudig, persoonlijk en goed bereikbaar
- We behartigen onze belangen actief en werken samen met partners
- OWO als fundament voor sterke onafhankelijke gemeenten en regionale slagkracht

Beleidsindicatoren

De formatie is het aantal geplande arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners op 1 januari 2026. De bezetting is het aantal mensen (in fte) dat werkzaam is per 1.000 inwoners. Dat is de formatie, min de plekken die op dat moment nog niet zijn ingevuld. Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (onder andere loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren		Eenheid	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie		Fte per 1.000 inwoners	10,2	11,3	11,3
Bezetting		Fte per 1.000 inwoners	10,5	10,7	10,4
Apparaatskosten		In euro's per inwoner	1.125	1.107	1.154
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		8,1%	0,8%	0,7%
Overhead		% van totale lasten	13,3%	13,4%	13,7%
Begroting 2027					

Wat gaan we ervoor doen

Veilige werkomgeving voor bestuurders en raadsleden

We zorgen voor een veilige werkomgeving waarin bestuurders en volksvertegenwoordigers hun werk onafhankelijk en met vertrouwen kunnen doen. Zeker bij gevoelige onderwerpen is het belangrijk dat zij zich beschermd voelen. Daarom zorgen we voor goede communicatie en passende maatregelen waar nodig. We bewaken ook binnen de gemeentelijke organisatie een veilige werkomgeving waarin iedereen zijn werk goed kan uitvoeren.

Keuzes en een structureel sluitende begroting

We zorgen voor een financieel gezonde gemeente met een structureel en realistisch sluitende begroting. We blijven kritisch op uitgaven en maken scherpe keuzes. We wegen investeringen zorgvuldig en bepalen per keer of extra middelen nodig zijn. De beschikbare capaciteit en middelen zijn niet onbeperkt. Daarom maken wij expliciete keuzes. Niet ieder initiatief kan ondersteund worden en niet iedere voorziening kan altijd op hetzelfde niveau behouden blijven. We koppelen eventuele belastingverhogingen aan duidelijke doelen. Daarbij houden we rekening met inwoners met een laag inkomen.

We betrekken inwoners

We vinden het belangrijk dat inwoners en ondernemers kunnen meedenken en meedoen bij plannen en besluiten die hun leefomgeving raken. Daarom versterken we participatie en geven we ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving. We ontwikkelen het participatiebeleid en de bijbehorende middelen verder door. Ook wordt het uitdaagrecht vastgesteld voor 1 januari 2027. Dit biedt inwoners en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden (deels) over te nemen. We zetten instrumenten in zoals 'raad op straat', dorpendiners en burgerberaad.

Daarnaast ondersteunen we initiatieven via bestaande instrumenten zoals het Fonds. We onderzoeken hoe we deze ondersteuning kunnen behouden en versterken.

Wij vinden het erg belangrijk dat jeugdigen zich betrokken voelen bij de samenleving en dat beleid aansluit op hun belevingswereld. De frisse blik van jongeren is onmisbaar om goede keuzes te maken. Jeugd moet kunnen meedenken, meedoen en – waar passend – meebeslissen over onderwerpen die hen raken. Jeugdparticipatie is dus geen bijzaak, maar is een noodzakelijke voorwaarde voor goed jeugdbeleid, leefbare dorpen en vertrouwen tussen gemeente en jongeren. Daarom ontwikkelen we - met de jeugd- een beleid op jeugdparticipatie voor Ooststellingwerf.

Wij werken met een onafhankelijke denktank van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en deskundigen die het college en de raad adviseert over de uitvoering van de Toekomstvisie. De denktank helpt kansen te signaleren, nieuwe initiatieven aan te jagen en de verbinding met de samenleving te versterken.

Dienstverlening

We organiseren onze dienstverlening eenvoudig, persoonlijk en goed bereikbaar, zodat inwoners en ondernemers snel weten waar zij terecht kunnen. Daarbij vinden we duidelijke communicatie en een toegankelijke overheid vanzelfsprekend.

We gebruiken begrijpelijke taal en zorgen dat informatie toegankelijk en duidelijk is voor inwoners. We zijn vaker zichtbaar en aanwezig in de dorpen en wijken, zodat de gemeente dicht bij de inwoners staat. Ook werken we aan één duidelijke loketfunctie voor inwoners en ondernemers. We verbeteren het omgevingsloket en verminderen waar mogelijk onnodige bureaucratie. We organiseren initiatievencafés om inwoners en ondernemers te helpen bij het uitwerken van ideeën en plannen.

Samenwerking met partners

We behartigen de belangen van Ooststellingwerf en onze inwoners actief en werken strategisch samen met regionale, nationale en internationale partners. We zetten gericht in op lobby richting Europa, het Rijk en de provincies Fryslân en Drenthe om onze opgaven en belangen onder de aandacht te brengen en kansen optimaal te benutten. In Europees verband volgen wij actief de ontwikkelingen in wet- en regelgeving en subsidiemogelijkheden, zoals op het gebied van duurzaamheid, plattelandontwikkeling en sociale cohesie. We positioneren ons sterker in Europese netwerken, benutten subsidiestromen en werken samen met partners om Europese middelen en kennis naar onze regio te halen. Dit draagt bij aan innovatiekracht en het realiseren van maatschappelijke opgaven.

OWO als fundament

De OWO-samenwerking vormt een sterke en stabiele basis voor effectieve uitvoering, regionale slagkracht en bestuurlijke invloed. Door gezamenlijke uitvoering, beleidsontwikkeling en eenduidige regionale vertegenwoordiging blijven we een krachtige partner voor inwoners en externe partijen. Het is van belang deze samenwerking en de bijbehorende bestuurlijke overlegstructuren in de komende bestuursperiode te behouden en verder te versterken. De komende jaren vragen om gezamenlijke inzet op een aantal thema's zoals digitalisering, data en AI, cybersecurity, ondermijning en veiligheid, weerbaarheid en dienstverlening.

Wat merkt de inwoner ervan

- We communiceren op taalniveau B1.
- Informatie is goed en makkelijk vindbaar op de gemeentelijke website.
- We kijken vanuit een open en respectvolle houding met de inwoner mee naar wat er kan en we leggen duidelijk uit wanneer iets niet kan.
- Veelvoorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld.
- Complexe vragen blijven bij hetzelfde loket / dezelfde contactpersoon.
- Initiatieven worden omarmt en waar mogelijk -in samenwerking met de gemeente- gerealiseerd.
- Participatie met belanghebbenden (inwoners, ondernemers en organisaties) vindt altijd plaats, tenzij er een zwaarwegende reden is om niet te participeren.
- Inwoners, ondernemers en organisaties zijn op de hoogte van onderwerpen die spelen in hun eigen leefomgeving en weten of én hoe zij invloed kunnen uitoefenen.
- Jeugdigen ervaren meer mogelijkheden om mee te denken en invloed uit te oefenen op onderwerpen die hen raken.
- Wij laten duidelijk zien waar we aan werken en waar inwoners kunnen meedenken.
- Inwoners die recht hebben op uitkeringen of toeslagen worden actief benaderd conform de Wet proactieve Dienstverlening (aan te nemen door de Tweede Kamer in 2026).
- Een sterkere vertegenwoordiging van lokale belangen bij Europa, het Rijk en de provincies en meer kansen voor inwoners, ondernemers en organisaties om gebruik te maken van projecten en regelingen.
- Betrouwbare en efficiënte dienstverlening door samenwerking tussen de OWO-gemeenten.

Wat mag het kosten

Het budget van het programma dienstverlening bestaat uit structureel en incidenteel geld. Het incidentele budget komt uit de POK-gelden. De POK-gelden zijn naar aanleiding van de toeslagenaffaire beschikbaar gesteld om de dienstverlening aan kwetsbare groepen te verbeteren. Hoewel het Rijk deze middelen als 'geoormerkt' aanduidt, zijn ze via het Gemeentefonds als algemene middelen uitgekeerd. Gemeenten bepalen daarom zelf hoe zij deze middelen inzetten, waarbij het Rijk benadrukt dat ze bedoeld zijn als impuls voor betere dienstverlening.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat, structureel € 36.000
- Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding, € 70.000 in 2027
- OWO: Data-engineer, structureel € 32.000
- Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG), € 90.000 per jaar voor 2027 en 2028
- Huisvesting gemeentewerf, vanaf 2029 structureel € 19.000 (kapitaallasten)
- Uitvoeren toekomstvisie, € 35.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
- Uitdaagrecht, € 18.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
- Projectleider sterke lokale teams, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Programma Dienstverlening (2025-2027)
- Uitvoeringsplan Dienstverlening (2026-2027)
- Visie op Inwonersparticipatie (2023)

- Diverse wetten en regels w.o. Wet Proactieve Dienstverlening, Kieswet, Burgerlijk Wetboek, Paspoortwet, Wet basisregistratie personen, Rijkswet op het Nederlanderschap, reglement gegevensverstrekking, beleid briefadres
- Wetten waarbij participatie als juridisch instrument is opgenomen, zoals de Omgevingswet, Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau

Thema 5.2 Openbare Orde en Veiligheid

Inleiding

We werken aan een veilige en weerbare gemeente, waarin inwoners zich beschermd en gehoord voelen. Door preventie, samenwerking en voorbereiding op risico's zorgen we dat we klaar zijn voor zowel dagelijkse veiligheidsvraagstukken als grotere crises.

Wat willen we bereiken

- We zorgen dat we voorbereid zijn op crises en versterken onze digitale weerbaarheid
- We investeren in preventie en werken samen om de veiligheid in onze gemeente te versterken
- We pakken ondermijnende criminaliteit actief aan
- We combineren veiligheid met respect voor lokale tradities
- Met de brandweer blijven we aandacht houden voor natuurbranden en de beschikbaarheid van bluswater

Wat gaan we ervoor doen

Crises en versterken digitale weerbaarheid

We bouwen verder op landelijke ontwikkelingen rondom crisisparaatheid en versterken deze voor onze inwoners. We bereiden ons voor op crises, toenemende risico's zoals (natuur)rampen door klimaatverandering en internationale spanningen. Dit doen we in samenwerking met de veiligheidsregio. We vergroten de digitale weerbaarheid van onze inwoners, zowel jong als oud. Dit doen we in samenwerking met onze buurgemeenten, Banken, bibliotheek, scholen, zorginstanties en politie. We vergroten onze digitale weerbaarheid en zetten waar mogelijk in op digitale onafhankelijkheid. We werken hierin samen met onze OWO-partners.

Preventie en veiligheid

We werken samen aan een veilige gemeente waarin inwoners zich beschermd en gehoord voelen. Daarom zetten we in op preventieve maatregelen en samenwerking met partners, onder andere in de zorg voor mensen met verward gedrag. We hebben speciale aandacht voor geweld tegen vrouwen en geweld in de huiselijke sfeer. We onderzoeken hoe we de aanwezigheid op straat van handhavers en boa's kunnen vergroten en vinden het belangrijk dat de handhavers en boa's goed toegerust zijn voor hun taken.

In 2027 gaan we aan de slag met het opstellen van een nieuw Integraal Veiligheidsbeleid voor de periode 2028-2031. Dit doen we samen met inwoners, bestuur en ketenpartners. Hiermee bepalen we welke veiligheidsthema's we belangrijk vinden voor de komende jaren. Ook beoordelen we of de beschikbare capaciteit voldoende is om onze ambities en doelstellingen te kunnen uitvoeren. Wij streven ernaar om het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid in het vierde kwartaal van 2027 ter vaststelling aan de raad aan te bieden.

Ondermijnende criminaliteit

We blijven alert op ondermijnende criminaliteit en versterken onze aanpak waar dat nodig is. We signaleren en bestrijden ondermijnende criminaliteit in samenwerking met onze inwoners en partners zoals ondernemers, politie en justitie. Daarnaast versterken we de bewustwording en weerbaarheid binnen de gemeentelijke organisatie én bij inwoners en ondernemers, zodat signalen eerder worden herkend en gemeld.

Na een wijziging van de wet in 2024 heeft het college in 2025 een nieuwe beleidsregel voor Bibob vastgesteld. Door de wetswijziging kan de Bibob-toets in meer situaties worden gebruikt. Dit geldt nu ook voor zorg, vastgoed en exploitatievergunningen. De gemeenten binnen OWO hebben dit onderwerp samen opgepakt en de beleidsregels op elkaar afgestemd en vernieuwd. In 2027 zorgen

we ervoor dat medewerkers voldoende kennis hebben van de Wet Bibob en weten wanneer zij deze moeten toepassen. Zo kunnen we Bibob-onderzoeken op tijd en op de juiste manier inzetten om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.

Brandweer

Risicovolle gebieden worden geschouwd en waar mogelijk aangepast of voorzien van advies voor de toekomst. Daarnaast wordt in kaart gebracht of er voldoende bluswater is en wat er eventueel moet worden aangepast.

We combineren veiligheid met respect voor lokale tradities

De ontwikkelingen in het landelijke vuurwerkbeleid kunnen gevolgen hebben voor lokale activiteiten en tradities. We onderzoeken wat deze ontwikkelingen betekenen voor onze gemeente en beoordelen op basis daarvan of aanvullende beleidsregels nodig zijn. Carbidschieten blijft mogelijk en wordt vergunningsvrij toegestaan, waarbij we goede afspraken maken en aandacht houden voor veiligheid.

Wat merkt de inwoner ervan

- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Voor de digitale weerbaarheid gaat de inwoner ons en onze partners veel zien en horen over dit onderwerp. Dit zal gaan via sociale media, speciale avonden, actieve spellen en gerichte mailing vanuit ketenpartners en gemeente.
- We reageren snel en passend op overlast situaties en zorgen dat verwarde personen op de juiste tafels worden besproken zodat zowel de omgeving als de verwarde persoon de juiste hulp krijgt. Om geweld tegen vrouwen en geweld in de huiselijke sfeer tegen te gaan werken we nauw samen met de politie, OM en het zorg- en veiligheidshuis en de hulpverlening. Hiervoor zijn middelen beschikbaar als het huisverbod, een casustafel bij het zorg- en veiligheidshuis en wordt actief gestuurd middels zorgmeldingen. Wat betreft de Boa's en de handhavers, de inwoner zal ze meer en actiever op straat zien.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning en zullen zien dat er ingegrepen wordt als er zaken niet kloppen.
- Inwoners en gebruikers van natuurgebieden worden waar mogelijk meegenomen in aanpassingen ten behoeve van het voorkomen van (natuur)branden. Ook kan er een actieve bijdrage gevraagd worden op specifieke situaties.

Wat mag het kosten

Bovenstaande kan worden bekostigd uit de bestaande budgetten.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging), € 57.000 in 2027, € 42.000 structureel vanaf 2028
- OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based), € 78.000 in 2027 (dekking algemene reserve), € 12.000 structureel vanaf 2028

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027
- Regionaal Risicoprofiel 2026-2029
- Uitvoeringsplan Veiligheid 2024-2025

Thema 5.3 Asiel en Migratie

Inleiding

We nemen verantwoordelijkheid in de opvang van mensen die naar Nederland komen, met oog voor menswaardigheid, draagvlak en veiligheid. Daarbij houden we als gemeente regie en zorgen we voor een zorgvuldige en evenwichtige aanpak.

Wat willen we bereiken

- We voeren onze wettelijke taken uit, met oog voor lokale regie en draagkracht
- We zorgen voor passende en zorgvuldige opvang

- We vinden de veiligheid van iedereen belangrijk en handelen zorgvuldig.

Wat gaan we ervoor doen

Wettelijke taken

We voeren de spreidingswet uit en houden daarbij als gemeente regie op de invulling. We maken bewuste keuzes die passen bij onze gemeente en de draagkracht van onze dorpen. Door de doorstroomlocatie Rikkingahof, waarin 190 statushouders wonen, voldoen we op dit moment aan onze taakstelling voor de opvang van asielzoekers uit de Spreidingswet. We onderzoeken hoe we aan deze taakstelling kunnen blijven voldoen, als Rikkingahof op den duur wegvalt. We zetten ons in om te voldoen aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We voldoen aan onze inspanningsverplichting voor de opvang van ontheemden die zijn gevlucht voor de oorlog in Oekraïne. We onderzoeken hoe we ook in de toekomst opvangplekken en begeleiding kunnen blijven bieden, mocht de oorlog voortduren.

Passende en zorgvuldige opvang

We kiezen voor menswaardige (en kleinschalige) opvang die past bij de omgeving. Daarbij hebben we oog voor zowel goede opvang en ondersteuning als voor de impact op dorpen en inwoners. We betrekken de samenleving bij plannen. We voeren het gesprek hierover open en transparant, onder andere in de gemeenteraad. We maken onderscheid tussen statushouders, asielzoekers en Oekraïense ontheemden, omdat hun situatie en ondersteuningsbehoefte anders is. Samen met het COA en andere partners zoeken we passende huisvesting, zorg en ondersteuning.

Veiligheid van iedereen

We zijn ons bewust van de mogelijke veiligheidsrisico's rondom opvang en nemen waar nodig passende maatregelen. We zorgen voor zorgvuldige afwegingen, met aandacht voor zowel betrokken inwoners als nieuwe inwoners.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners weten dat de gemeente voldoet aan de taakstellingen voor asielzoekers, statushouders en ontheemden. En zij merken dat we dit zo goed mogelijk doen, met oog voor de belangen van omwonenden.

Wat mag het kosten

Vanaf 1 juli 2026 is de Doelgroepflexibele Regeling (DFR) van toepassing. Dit is een financiële regeling van het Rijk waarmee gemeenten langjarige, flexibele opvang en huisvesting voor asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden kunnen realiseren. Hieruit wordt de huidige opvang van Oekraïense ontheemden en bijvoorbeeld de opvang in Rikkingahof bekostigd.

Beleidskaders

- Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) (2025)
- Huisvestingswet 2014
- Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (2024)

Begroting Programma 5

x € 1.000

5- Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Thema Bestuur, dienstverlening en financiën	-22.175	-21.017	-21.238	-19.753	-19.438	-19.185
5.2 Thema Openbare Orde en Veiligheid	-2.664	-2.945	-2.952	-2.902	-2.902	-2.902
5.3 Thema Asiel en Migratie	-3.468	-3.879	-	-	-	-
Totaal Lasten	-28.307	-27.841	-24.189	-22.655	-22.339	-22.087
Baten						
5.1 Thema Bestuur, dienstverlening en financiën	5.142	4.081	3.776	3.698	3.565	3.565
5.2 Thema Openbare Orde en Veiligheid	12	15	15	15	15	15
5.3 Thema Asiel en Migratie	3.802	2.203	321	-	-	-
Totaal Baten	8.957	6.299	4.113	3.713	3.580	3.580
Resultaat voor bestemming	-19.350	-21.542	-20.076	-18.942	-18.759	-18.507
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-379	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	1.251	2.768	803	382	382	264
Mutatie reserves	873	2.768	803	382	382	264
Resultaat na bestemming	-18.478	-18.775	-19.273	-18.560	-18.378	-18.243

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Onder thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën is er meerjarig een daling. Dat heeft te maken met dat een aantal formatie-uitbreidingen een einddatum hebben. Bij thema 5.3 Asiel en migratie staan in 2026 de lasten voor de opvang Oekraïne opgenomen en bij de baten de rijksvergoeding. Dit wordt jaarlijks opgenomen. De bate in 2027 is de opgenomen dekking voor de bijbehorende opgenomen formatie in de begroting.

Programma Algemene Dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen zijn de baten en lasten die niet specifiek tot een programma behoren. Het bestaat vooral uit de OZB en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen hebben wettelijk geen vooraf bepaald bestedingsdoel en zijn daarmee vrij besteedbaar.

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0.5 Treasury	-505	-102	-718	-1.049	-1.008	-993
0.61 OZB Woningen	-313	-234	-235	-235	-235	-235
0.62 OZB niet-woningen	-282	-223	-224	-224	-224	-224
0.64 Belastingen overig	-194	-144	-157	-157	-157	-157
0.8 Overige baten en lasten	-2	36	17	490	2.136	2.192
Totaal Lasten	-1.296	-668	-1.316	-1.175	512	583
Baten						
0.5 Treasury	605	97	97	96	96	95
0.61 OZB Woningen	2.788	2.785	2.965	3.070	3.070	3.070
0.62 OZB niet-woningen	833	786	907	1.011	1.011	1.011
0.64 Belastingen overig	171	69	69	69	69	69
0.7 Alg uitkering en overige uitk gemeentefonds	68.426	68.171	70.875	68.117	67.022	68.407
0.8 Overige baten en lasten	14	9	9	9	9	9
Totaal Baten	72.836	71.917	74.921	72.372	71.277	72.661
Resultaat voor bestemming	71.540	71.250	73.605	71.197	71.789	73.245
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	71.540	71.250	73.605	71.197	71.789	73.245

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Bij de treasury zijn de beschikbaar gestelde rentelasten bij de Kaderbrief 2027-2030 opgenomen. De verschillen bij de OZB hebben te maken met indexering en de verhoging van de OZB, besluit bij Kaderbrief 2025-2028, met € 100.000 in 2027 en € 200.000 in 2028 (voor zowel woningen als niet-woningen). De algemene uitkering is conform de uitkomsten van de meicirculaire 2026 opgenomen.

Bij de overige baten en lasten zijn budgetten opgenomen die nog niet functioneel kunnen worden verantwoord. Dit zijn verwachte besparingen die we als gemeente hopen te realiseren als gevolg van Rijksbeleid. Dit heeft te maken met het invoeren van een eigen bijdrage en het sturen op trajectduur bij de jeugdzorg (€ 473.000 vanaf 2028) en dat de huishoudelijke zorg uit de Wmo gaat (€ 1.645.000 vanaf 2029). Deze maatregelen zijn door het Rijk nog niet uitgewerkt dan wel in wetten verankerd, maar de algemene uitkering is al wel met deze bedragen gekort. Dus met het ook opnemen bij de overige baten en lasten is het nu neutraal in de begroting opgenomen. Als de maatregelen definitief van kracht worden wordt het functioneel verwerkt.

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt belastingaanslagen voor een aantal belastingen en heffingen. Dit zijn de onroerendezaakbelasting, rioolheffing, en afvalstoffenheffing voor alle belastingplichtigen binnen onze gemeente. Daarnaast zijn er nog specifieke belastingsoorten voor bepaalde doelgroepen zoals de toeristenbelasting, forensenbelasting, en de BIZ (bedrijveninvesteringszone). We heffen ook leges. De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft uitleg over de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting. De waardepeildatum voor de WOZ-waarde ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Basisregistraties

Als gemeente maken wij verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De BAG/WOZ koppeling gaat zorgen voor een onderlinge afstemming tussen de BAG en de WOZ, een wettelijke verplichting. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de keten waarin de basisregistraties met elkaar onderling worden verbonden. Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie infrastructuur. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Deze informatie is van groot belang voor beleidsvraagstukken, vergunningverlening maar ook voor de belastingheffing en het beantwoorden van vragen van inwoners over hun leefomgeving.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De legesverordening is per 2024 vernieuwd in verband met de invoering van de omgevingswet en Wkb. Naast aanpassing aan de nieuwe wetgeving is de legesverordening in OWO-verband ook zoveel mogelijk geharmoniseerd voor de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten). De diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG-model. Hiervoor is gekozen, omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten.

Na twee jaar met de nieuwe legesverordening gewerkt te hebben worden de inzichten meegenomen voor de verordening voor 2027. U ontvangt eind 2026 een voorstel voor een beperkte herziening van de legesverordening voor 2027.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De hoogte van de OZB-aanslag wordt berekend met een percentage over de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (zoals bedrijfspanden, winkels en kantoren) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: Met ingang van 2020 is de macronorm vervangen door de benchmark woonlasten. Dit hebben de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken afgesproken. Deze benchmark houdt in dat de tarieven van een gemeente worden vergeleken met de tarieven van andere gemeenten en landelijke en provinciale gemiddelden. Om te laten zien wat de verschillen zijn tussen gemeenten en proberen hierdoor de (forse)stijging OZB te temperen. Basis voor de vergelijking zijn de resultaten van de onderzoeken van het COELO. Tot nu toe blijkt de benchmark nog minder effectief dan de macronorm, er staan geen sancties op.

Rioolheffing

Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater. In het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 is het kostendekkingsplan opgenomen. Daarin staat hoe de heffing zich in deze periode ontwikkelt.

Leges

Leges zijn bedoeld om de kosten te dekken van diensten die de gemeente levert, zoals vergunningverlening of burgerzaken. Gemeenten moeten aantonen dat de totale begrote opbrengsten van alle leges niet hoger zijn dan de totale begrote kosten (maximaal 100% kostendekkendheid). In 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) ingevoerd. Deze wetten hebben impact op de legesbaten. Ook zien we een toename in de bouwactiviteiten. Per saldo leidt dit tot meer legesbaten dan verwacht bij invoering van de wetgeving. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen.

Toeristenbelasting

De raad heeft bij de kaderbrief 2027 besloten de tarieven voor 2027 vast te stellen op € 1,20 en € 1,90 per persoon per nacht (was € 1,20 en 1,65 in de periode 2024-2026). Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,90 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar twaalf jaar. Deze leeftijdsvrijstelling blijft in stand.

Forensenbelasting

Onder de naam 'forensenbelasting' heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)

BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken. Op 22 april 2025 heeft u ingestemd met de verlenging van de verordening voor de periode 2026-2031.

Een tweede BIZ-gebied is in onderzoek geweest namelijk voor de beveiliging van twee bedrijventerreinen ten oosten van Oosterwolde en deel van de Nanningaweg. Er is een onderzoek ingesteld in 2025 en er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor een draagvlakmeting bij de gebruikers en eigenaren in het vastgestelde gebied. De uitslag van de draagvlakmeting was een negatieve beoordeling. De uitbreiding van de huidige bestaande regeling is nu in onderzoek.

Afvalstoffenheffing

Voor het ophalen en verwerken van afval leggen we een afvalstoffenheffing op. Deze heffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten, alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). We gebruiken een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Bureau InformatieDiensten Nederland: BIDN) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. Bij twijfel wordt er nog extra informatie opgevraagd bij de aanvrager. De kosten voor kwijtschelding zitten berekend in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Lokale heffingen	10.245	10.538	11.354	11.564	11.564	11.564
Leges	1.552	1.221	1.211	1.142	1.009	1.009
Totaal	11.797	11.759	12.565	12.706	12.573	12.573

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
3.2. Leefomgeving en natuur						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.068	3.417	3.509	3.509	3.509	3.509
Rioolheffing (gecombineerd)	3.113	3.147	3.435	3.435	3.435	3.435
Totaal 3.2 Leefomgeving en natuur	6.181	6.564	6.944	6.944	6.944	6.944
4.4 Recreatie en toersime						
Forensenbelasting	156	149	152	152	152	152
Toeristenbelasting	419	349	419	419	419	419
Totaal 3-1 Thema Economie	575	498	571	571	571	571
6.1 Algemene dekkingsmiddelen						
Onroerendezaakbelasting eigenaren	3.128	3.179	3.418	3.576	3.576	3.576
Onroerendezaakbelasting gebruikers	296	297	353	405	405	405
Bedrijven investeringszone	65	-	68	68	68	68
Totaal 6.1 algemene dekkingsmiddelen	3.489	3.476	3.839	4.049	4.049	4.049
Totaal Lokale heffingen	10.245	10.538	11.354	11.564	11.564	11.564

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
1.1. Wonen en ruimtelijke ontwikkeling						
Bestemmingsplannen	4	29	30	30	30	30
Omgevingsvergunningen, baten	958	550	550	550	550	550
3.1. Infrastructuur en bereikbaarheid						
Verharding	27	62	62	62	62	62
5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Burgelijke stand / huwelijk	19	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	526	552	541	472	339	339
Gemeentehuis en buitendienst	5	0	0	0	0	0
5.2 Openbare orde en veiligheid						
Overige leges	13	15	15	15	15	15
Totaal Leges	1.552	1.221	1.211	1.142	1.009	1.009

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten die worden verantwoord op bijbehorende taakvelden mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasteren die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasteren van de buitendienst (64%) en van de binnendienst (71%).

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 86%. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) fluctueert jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven worden. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van balie-medewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 71% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 61% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead

Op de taakvelden verantwoordt we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.402	3.493
Baten	-	-628
Netto lasten taakveld	2.402	2.865
Toe te rekenen lasten		
Overhead	503	137
Kwijtschelding	52	105
Rente	-	-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	171	
BTW	300	393
Totaal toe te rekenen lasten	1.033	644
Totale lasten	3.435	3.509
Opbrengst heffingen	-3.435	-3.509
Dekkingspercentage	100%	100%

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	Begroting hoofdstuk 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen	Begroting hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	546	452	35	1.033
Baten		0	0	
Netto lasten	546	452	35	1.033
Toe te rekenen lasten				
Overhead	180	173	22	375
Totaal toe te rekenen lasten	180	173	22	375
Totale lasten	726	625	57	1.408
Opbrengst heffingen	-616	-580	-15	-1.211
Dekkingspercentage	85%	93%	26%	86%

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de uitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's op te vangen.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2026 € 27,750 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3,221 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 27,750 miljoen is er nog de algemene buffer van € 5 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve en wordt vanaf de jaarrekening 2024 berekend op 5% van het begrotingstotaal). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's, die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitaties, opneinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitaties

Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Opneinderegelingen

De belangrijkste opneinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's door opneinderegelingen nemen we waar mogelijk mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen

Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten

De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserves. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

x € 1.000

Weerstandscapaciteit per 1 januari 2027	Bedrag
Algemene reserve	30.850
Bodembedrag (-/-)	-5.000
A	25.850
Bestemmingsreserves:	7.920
Reserve kapitaallasten (-/-)	-3.415
Reserve grondexploitatie (-/-)	-2.605
B	1.900
Beschikbare weerstandscapaciteit (A+B)	27.750

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarstukken 2025 met ruim € 850.000 afgenomen. Dit heeft een aantal oorzaken, de grootsten staan hieronder genoemd:

- Het risico op afwijkingen op WWB-budgetten (nr. 4) is ruim € 100.000 lager geworden omdat het de afgelopen jaren niet voor is gekomen. Daardoor kan het bedrag naar beneden.
- Het risico op een tekort op het btw-compensatiefonds (nr. 11) is € 80.000 lager geworden doordat het plafond naar beneden is bijgesteld en wij daar in de begroting rekening mee hebben gehouden.
- Het risico van stijgende kosten voor accommodatiebeleid (nr. 12) is naar beneden bijgesteld met ruim € 400.00. Dat komt doordat het eerst was ingedeeld als gemiddeld risico en nu met een berekening op geld is gezet.
- Het risico van € 250.000 in verband met de onderhoudsplannen is uit de berekening gehaald omdat de plannen inmiddels door de raad zijn vastgesteld.

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
1 Risico: Afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ-waarde) <u>Toelichting risico:</u> We schrijven bedrijfsgebouwen af tot 60% van de WOZ-waarde. Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. <u>Beheersmaatregel:</u> Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.	1	5	€ 698.419
2 Risico: Financiële kwetsbare positie Jeugdhulp Friesland (JHF) <u>Toelichting risico:</u> De financieel kwetsbare positie van JHF kan leiden tot een aanvullende steunvraag aan de Friese gemeenten. Dit kan samenhangen met de terugbetaling van de verstrekte lening, ongedekte transitiekosten als gevolg van de afbouw van de gesloten jeugdzorg en een mogelijke verslechtering van de financiële situatie van JHF. <u>Beheersmaatregel:</u> De financiële ontwikkelingen van JHF worden door de Friese gemeenten nauwgezet gevolgd. Met het uitstel van de terugbetaling van de lening is JHF in staat gesteld om de organisatie verder te ontwikkelen, de continuïteit van zorg te borgen en te werken aan een structureel financieel herstel.	3	3	€ 97.500
3 Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds <u>Toelichting risico:</u> De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde "trap op, trap af systematiek". Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. <u>Beheersmaatregel:</u> Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.	5	5	€ 673.710
4 Risico: Afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is <u>Toelichting risico:</u> Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort. <u>Beheersmaatregel:</u> Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.	1	3	€ 80.835
5 Risico: Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie <u>Toelichting risico:</u> De gemeente beheert en exploiteert het MFS in Waskemeer en MFA in Haulerwijk. Per 1 januari 2027 zal ook de exploitatie en beheer van MFS Zuid in Oosterwolde overgenomen worden van de stichting. Alle Locaties hebben op dit moment een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak, c.q. leegstand. Met het gevolg dat de accommodaties niet meer kostendekkend te exploiteren zijn, dit kan leiden tot extra kosten voor de gemeente <u>Beheersmaatregel:</u> We blijven zoeken maatschappelijke invulling van de aanwezige normatieve leegstand binnen de MFA's.	5	3	€ 90.000
6 Risico: Overige garanties <u>Toelichting risico:</u> Er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.	1	3	€ 50.000

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
<u>Beheersmaatregel:</u> we beoordelen het overzicht garanties.			
7 Risico: Garanties woningbouwcorporaties	1	3	€ 50.000
<u>Toelichting risico:</u> Het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' worden aangesproken.			
<u>Beheersmaatregel:</u> Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld.			
8 Risico: Diverse gerechtelijke procedures	4	3	€ 54.400
<u>Toelichting risico:</u> Op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.			
<u>Beheersmaatregel:</u> Juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
9 Risico: National Hypotheek Garantie	1	2	€ 19.000
<u>Toelichting risico:</u> Vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
<u>Beheersmaatregel:</u> We beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
10 Risico: Terugbetaling verstrekte geldleningen	1	2	€ 6.000
<u>Toelichting risico:</u> Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restantschuld te voldoen.			
<u>Beheersmaatregel:</u> Bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
11 Risico: Een tekort op het btw-compensatiefonds, waardoor teruggave lager wordt of ontbreekt	3	4	€ 160.500
<u>Toelichting risico:</u> Voor de raming in de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 wordt mede op advies van de provincie de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond gebruikt van het jaar 2025. Voor 2026 wordt de helft van het risico meegenomen.			
<u>Beheersmaatregel:</u> Voor de begroting 2027 is het bedrag van het jaar 2025 gebruikt. Voor de volgende begroting zal dit worden herzien en geactualiseerd.			
12 Risico: Accommodatiebeleid	1	5	€ 90.463
<u>Toelichting risico:</u> In september 2024 is het voorkeurscenario voor het accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs vastgesteld. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd of vernieuwd. Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. Voor een aantal accommodaties in Oosterwolde en Appelscha is in 2025 en 2026 het accommodatiebeleid vastgesteld. De totale investering voor het accommodatiebeleid bedraagt € 72,37 miljoen voor de periode tot en met 2050, met een jaarlijkse kapitaallast die oploopt van € 30.000 in 2026 tot uiteindelijk € 3,6 miljoen in 2050. Er is een kans dat de kosten voor het accommodatiebeleid harder stijgen dan de beschikbare budgetten.			
<u>Beheersmaatregel:</u> De kapitaallasten zijn geraamd in de begroting en worden ieder jaar verhoogd. Ook worden de budgetten voor het accommodatiebeleid jaarlijks geïndexeerd. Het nog niet benodigde deel van deze budgetten wordt jaarlijks toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.			
TOTAAL			€ 2.070.827

Risico's ingedeeld in klein, gemiddeld en groot			
13 Risico: Verbonden partijen	2	4	€ 250.000
<u>Toelichting risico:</u> Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt.			
<u>Beheersmaatregel:</u> De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen.			

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij.			
14 Risico: OWO-bedrijfsvoering	2	3	€ 250.000
<u>Toelichting risico:</u> Het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. <u>Beheersmaatregel:</u> Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten.			
15 Risico: Invoering omgevingswet	5	3	€ 250.000
<u>Toelichting risico:</u> Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om een omgevingsplan op te stellen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart. Via diverse circulaire hebben wij compensaties ontvangen voor de invoeringskosten van de omgevingswet (en Wkb). Wij kunnen nu nog onvoldoende inschatten of de beschikbare middelen en eventueel nog te ontvangen middelen toereikend zijn om alle invoeringskosten te dekken. <u>Beheersmaatregel:</u> Zowel de lasten voor het opstellen omgevingsplan als de kostendeckende leges wordt gemonitord. Indien monitoring aanleiding geeft tot bijstelling, ontvangt u hiervoor een voorstel.			
16 Risico: Extra lasten door invoering WMO-abonnementstarief	3	3	€ 250.000
<u>Toelichting risico:</u> De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2028 komt (naar verwachting) een aanpassing in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. <u>Beheersmaatregel:</u> Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.			
17 Risico: Fraude	5	1	€ 50.000
<u>Toelichting risico:</u> Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding <u>Beheersmaatregel:</u> Er wordt periodiek een fraude risicoanalyse uitgevoerd door onze eigen Interne Controle. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het DT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
18 Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken	5	1	€ 50.000
<u>Toelichting risico:</u> Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. <u>Beheersmaatregel:</u> Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen. Ook worden jaarlijks bewustwordingsactiviteiten georganiseerd.			
19 Risico: Veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers	2	1	€ 50.000
<u>Toelichting risico:</u> In rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
TOTAAL			€ 3.220.827

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans.

Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Netto schuldquote	20%	42%	49%	74%	94%	103%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	13%	35%	42%	69%	89%	98%
Solvabiliteitsratio	41%	35%	35%	29%	25%	23%
Structurele exploitatieruimte	6%	2%	0%	0%	0%	2%
Grondexploitatie	3%	2%	2%	2%	2%	2%
Belastingcapaciteit	82%	85%	83%	83%	83%	83%
EMU-saldo (bedrag x € 1.000)	18	-11.435	-3.768	-25.516	-14.628	-10.214

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente op dit moment goed is. De gemeente staat voor een omvangrijk investeringsprogramma de komende jaren. De investeringen bijvoorbeeld als gevolg van het vastgestelde accommodatiebeleid zijn verwerkt in de geprognosticeerde balans en dus ook in bovenvermelde kengetallen. Dat heeft gevolgen voor de netto schuldquote en solvabiliteitsratio. De kengetallen blijven voor de komende jaren binnen de normen.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. De netto schuldquote gaat omhoog omdat we moeten lenen om het investeringsprogramma te financieren. Een schuldquote tussen en 90% en 130% wordt als neutraal beoordeeld.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit terugloopt, maar dat we boven de 20% blijven.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In de eerste drie jaren van de begroting is deze nul, maar het laatste jaar 2%.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 2,0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 83% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo

De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investerings- en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor de jaren is ruim negatief door de verwachte investeringen.

Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid inclusief de verwachte investeringen vanuit het accommodatiebeleid.

x € 1.000

Activa	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	3.197	3.909	2.896	2.819	5.872	4.964
Materiele Vaste activa	65.786	79.422	85.574	106.490	121.346	132.968
Financiële vaste activa	7.677	11.267	7.283	5.258	5.138	5.097
Totaal Vaste activa	76.660	94.598	95.753	114.567	132.356	143.029
Viottende activa						
Voorraden	2.786	1686	1.686	1686	1686	1686
Vordering	22.263	5.321	5.974	5.321	5.321	5.321
Liquide middelen	418	367	367	367	367	367
Overlopende activa	7.187	4.893	4.893	4.893	4.893	4.893
Totaal Viottende activa	32.654	12.267	12.920	12.267	12.267	12.267
Totaal Activa	109.313	106.865	108.673	126.834	144.623	155.296

x € 1.000

Passiva	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Vaste passiva						
Eigen vermogen	41.568	38.099	37.325	36.302	35.279	33.890
Resultaat	3.437	833	438	300	217	1.638
Voorzieningen	12.379	7.497	9.443	4.543	4.555	4.325
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	35.220	45.035	46.066	70.288	89.171	100.042
Totaal Vaste passiva	92.604	91.464	93.272	111.433	129.222	139.895
Viottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	2.809	4.219	4.219	4.219	4.219	4.219
Overlopende passiva	13.899	11.182	11.182	11.182	11.182	11.182
Totaal Viottende passiva	16.708	15.401	15.401	15.401	15.401	15.401
Totaal Passiva	109.313	106.865	108.673	126.834	144.623	155.296

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP.

Beheer

Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het wegenbudget is een tweejaarlijks budget waarbij er geschoven kan worden met het budget tussen die beide jaren. Deze eventuele verschuiving wordt bij de jaarstukken verwerkt via de algemene reserve.

Wegen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	1.724	1.214	1.214	1.214	1.219	1.219
Klein onderhoud exploitatielasten	66	70	30	30	30	30
Overige onderhoudslasten	78	30	70	70	70	70
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	1.868	1.314	1.314	1.314	1.319	1.319
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-81	-88	-88	-88	-88	-88

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties.

Beheer

Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en oevervoorzieningen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Bij de kaderbrief 2025-2028 is voor deze periode € 1.224.564 aan krediet beschikbaar gesteld.

Civieltechnische kunstwerken

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	85	69	85	85	85	85
Klein onderhoud exploitatielasten	0	17	0	0	0	0
Overige onderhoudslasten	9	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	94	86	85	85	85	85
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-9	0	0	0	0	0

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek.

Beheer

Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan.

Openbare verlichting

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	61	58	58	58	58	58
Klein onderhoud exploitatielasten	37	36	36	36	36	36
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	98	94	94	94	94	94
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-3	0	0	0	0	0

Groen

Beleidskader

Biodiversiteit maakt onderdeel uit van het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030. Het Biodiversiteitsplan 2021 vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft is de notitie "Het behoud van veilige bomen" vastgesteld.

Beheer

In de Notitie Groenbeleid 2011 is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten (snippergroen). Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een beheersysteem. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	429	554	550	557	609	623
Klein onderhoud exploitatielasten	197	15	15	15	15	15
Overige onderhoudslasten	87	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	713	569	565	572	624	638
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-11	-40	-40	-40	-40	-40

Riolering en water

Beleidskader

In 2025 is het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) vastgesteld. In het Wrp staat hoe de gemeente invulling geeft aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht.

Financiële gevolgen voor de begroting

In het kostendekkingsplan bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029. In de Verordening rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Riolering / water

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	-466	-45	133	127	127	127
Groot onderhoud exploitatielasten	1.155	887	897	907	911	916
Klein onderhoud exploitatielasten	674	160	146	146	146	146
Overige onderhoudslasten	238	536	566	562	558	553
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	1.601	1.538	1.742	1.742	1.742	1.742
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-3.121	-3.147	-3.435	-3.435	-3.435	-3.435

Sport- en welzijnsaccommodaties

In september 2024 is het voorkeursscenario voor het accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs vastgesteld. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd via vervangende nieuwbouw of anderszins (bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten). Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. In 2025 is het accommodatiebeleid vastgesteld. Het benodigde budget voor de kapitaallasten van het accommodatiebeleid wordt jaarlijks verhoogd totdat dit voldoende is om alle lasten te kunnen dekken. Het nog niet benodigde deel van deze budgetten wordt jaarlijks toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.

Op 3 maart 2026 heeft de raad ingestemd met een voorstel over de nieuwe onderhoudsplannen van de sport- en welzijnsaccommodaties. In dit voorstel is rekening gehouden met het vastgestelde accommodatiebeleid. Onderdeel van dit voorstel is een extra dotatie bij de jaarrekening 2025 van € 1.535.000 om het geplande onderhoud 2026 te kunnen uitvoeren. Ook zijn de dotaties vanaf 2026 structureel verhoogd om het benodigde onderhoud de komende jaren te kunnen uitvoeren.

Sport- en welzijnsaccommodaties

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	1.980	147	425	425	425	425
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	57	44	64	64	64	64
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	2.037	191	489	489	489	489
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	719	759	763	763	763	763

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

De huisvesting voor gemeentelijke activiteiten betreffen het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat (Omrin). Als onderdeel van het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs is besloten dat het gemeentehuis verduurzaamd wordt. Hier wordt uitvoering aan gegeven. In november 2025 heeft de raad besloten het college opdracht te geven een nieuw uitgewerkt plan op te stellen voor de huisvesting van de Gemeentewerf met als uitgangspunt om nieuwbouw van de Gemeentewerf te realiseren. In het laatste kwartaal van 2026 zal het voorstel omtrent de nieuwbouw van de Gemeentewerf worden geagendeerd.

Beheer

Voor het groot onderhoud aan het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat is een voorziening aanwezig. De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het gemeentehuis is een actuele MOP aanwezig. In afwachting van de nieuwbouwplannen voor de andere twee gebouwen zijn die MOP's niet geactualiseerd.

Financiële gevolgen voor de begroting

In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat opgenomen.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	75	75	75	75	75	75
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	150	73	73	73	73	73
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	225	148	148	148	148	148
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	0	0	0	0	0	0

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren, molen 'De Weijert', museum Oold Ark, de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk, de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult en de koepel en spots aan de Boerestreek. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Pionier. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. De molen wordt verhuurd aan stichting Korenmolen De Weyert en het museum wordt verhuurd aan museum Oold Ark.

In juni 2025 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Besloten is dat de onderkant van de molen en het museum in Makkinga verduurzaamd worden. Ook is besloten dat de tennisaccommodaties in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk verduurzaamd worden op voorwaarde dat de verenigingen deze accommodaties overnemen. Het voormalig clubgebouw vv Griffioen wordt in afwachting van de ontwikkelingen rond korfbalvereniging DIO vooralsnog niet verduurzaamd.

Beheer

Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren en het Biosintrum zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het groot onderhoud aan de overige gebouwen zijn geen onderhoudsplannen beschikbaar. Voor een aantal gebouwen is het wel gewenst dat hier onderhoudsplannen voor worden opgesteld. In 2027 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van deze onderhoudsplannen.

Financiële gevolgen voor de begroting

In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het Biosintrum en de Bosbergtoren opgenomen. Klein- en groot onderhoud aan de andere gebouwen wordt gedekt via bestaande budgetten danwel via extra budget wat via de P&C cyclus wordt aangevraagd.

Huisvesting overige gebouwen

x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	39	39	39	39	39	39
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	56	28	29	29	29	29
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	95	67	68	68	68	68
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	111	103	104	104	104	104

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaagrenovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Bij de Kaderbrief 2027-2030 is een krediet van € 912.000 beschikbaar gesteld voor het realiseren van een kunstgrasveld bij SV Oosterwolde. De hieruit vloeiende kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Overzicht beheerplannen

Kapitaalgoed	Beheer		Voortgang onderhoud	
	Kwaliteitsniveau	Plan aanwezig	Looptijd	Achterstallig/Uitgesteld
Wegen	Basis	Ja	2026-2030	Nee
Civieltechnische kunstwerken	Basis	Ja	2023-2027	Nee
Riolering/ water		Ja	2025-2029	Nee
Gebouwen		Ja	Divers	Nee
Openbare verlichting		Ja	2024-2027	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023 vastgesteld. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2027 bedraagt € 8,9 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2027 van afgerond € 104,4 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2027-2030 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Renterisiconorm				
Lasten begroting	104.378	102.371	101.375	100.419
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	20.876	20.474	20.275	20.084
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	4.500	4.500	4.500	1.000
Geldleningen met renteherzieningen				
Totaal aflossingen en renteherzieningen	4.500	4.500	4.500	1.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	16.376	15.974	15.775	19.084

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2027	28.500	1,84%	2.144	4,70%
Nieuwe leningen	20.000		0	
Reguliere aflossingen	-4.500		-78	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december 2027	44.000	3,38%	2.066	4,01%

Het gemiddelde rentepercentage begin 2027 is als volgt berekend: rente 2027 / stand 1-1-2027. Het gemiddelde rentepercentage eind 2027: rente 2028 / stand per 31-12-2027. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is rekening gehouden met een in 2027 aan te trekken financiering ter hoogte van € 20 miljoen (conform Kaderbrief 2027-2030).

De investeringen die wij gaan doen zorgen ervoor dat we financieringen moeten gaan aantrekken. De planningen van de investeringen zijn hierin erg belangrijk, samen met de geplande aflossingen. Daarom is bij de Kaderbrief 2027-2030 budget opgenomen om de rentelasten hiervan te dekken. Volgens de huidige liquiditeitsprognose loopt onze behoefte hierin op naar € 80 miljoen in 2029. Bij de Kaderbrief 2027-2030 is voorgesteld om budget vrij te maken voor rentelasten zodat we in 2027 € 20 miljoen kunnen lenen en in 2028 nog eens € 20 miljoen. Voor een deel van deze rentelasten is al dekking, omdat we bij de investeringen en de daarbij behorende ramingen van kapitaallasten rekening hebben gehouden met de rekenrente. Het werkelijke rentepercentage bij het aantrekken van een lening is op dit moment hoger. Het benodigde budget voor 2027 is € 440.000 en vanaf 2028 € 810.000 om daarmee de rentelasten te dekken.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.142
MFC Oldeberkoop	174
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	767
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	4.200
Stand per 1 januari 2027	7.402

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Voor gemeenten met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Het renteschema van de begroting geeft inzicht in de verwachte rentelasten en -baten van de gemeente en het verwachte renteresultaat.

x € 1.000

Renteschema 2027		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.065
b. De externe rentebaten (idem)		-107
Saldo rentelasten en rentebaten		958
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	15	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-101	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	101	
		-15
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		943
d1. Rente over eigen vermogen		
d2. Rente over voorzieningen		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		943
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-348
Renteresultaat op het taakveld Treasury		595

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde 'interbestuurlijk toezicht'. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolerings, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

In de sturingsfilosofie (2024) hebben we vastgesteld welke principes we willen hanteren bij het inrichten van de organisatie en welke uitgangspunten we gaan toepassen bij het aansturen van processen en medewerkers. In 2027 werken we aan de concrete invulling hiervan in de dagelijkse praktijk. Met name zal gewerkt worden aan de volgende drie thema's:

- **Sterk leiderschap.** In de sturingsfilosofie zijn de diverse managementrollen en stijl van leidinggeven op hoofdlijnen beschreven. Dit vormt de basis voor effectieve sturing van de organisatie. In de praktijk vraagt dit nog om een verdere concretisering en onderlinge afstemming. In 2027 is aandacht voor leiderschapsontwikkeling door middel van diverse bijeenkomsten, interviewsessies en individuele ontwikkeltrajecten.
- **Aantrekkelijk werkgeverschap.** In een krappe arbeidsmarkt en een hoge arbeidsmobiliteit is medewerkerstevredenheid een belangrijk thema. Enerzijds om medewerkers te kunnen behouden voor onze organisatie, anderzijds omdat werktevredenheid en -prestaties aan elkaar gerelateerd zijn. Daarom voeren we in 2027 een Medewerkerstevredenheidsonderzoek uit. Hiermee krijgen we inzicht hoe medewerkers het werken bij onze gemeente waarderen. De uitkomsten zullen vervolgens benut worden om de tevredenheid verder te vergroten.
- **Integraal samenwerken.** Om effectief te kunnen inspelen op de veelheid aan vraagstukken, zoals bestuurlijke opdrachten vanuit het coalitieakkoord, zal vanaf 2027 gewerkt gaan worden met een meerjarenplanning-systematiek. Dit zorgt voor een verbetering van de (integrale) sturing op onze belangrijkste opgaven.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vak afdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de

juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 is de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten gewijzigd. In 2023 is in de Jaarstukken voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden. Eind 2025 heeft u een aanpassing van de financiële verordening vastgesteld. Het BBV is namelijk aangepast waardoor de nieuwe gemaximeerde grens voor fouten en onduidelijkheden samen 2% van de totale lasten (exclusief toevoegingen aan de reserves) is (in plaats van 3%).

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik. Gegevensbescherming en privacy zijn integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering. In 2027 werken wij verder aan het versterken van processen, systemen en organisatorische maatregelen om blijvend te voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.

Daarnaast geven de drie OWO-gemeenten invulling aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Cyberveiligheidswet, die op 15 augustus 2026 in werking is getreden. Deze wet, waarmee de Europese NIS2-richtlijn in Nederlandse regelgeving is verankerd, stelt strengere eisen aan governance, risicobeheersing, incidentmelding, ketenveiligheid en de digitale weerbaarheid van organisaties. De OWO-gemeenten hebben gezamenlijk een nieuw strategisch informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld dat aansluit op deze wettelijke eisen en richting geeft aan een toekomstbestendige, risicogerichte aanpak van informatiebeveiliging en cyberweerbaarheid.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0 (BIO2.0), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en de verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet.

Transparantie over de verwerking van persoonsgegevens is een belangrijk uitgangspunt. Daarom hebben inwoners op grond van de AVG en, waar relevant, de Wpg het recht op informatie over welke persoonsgegevens worden verwerkt, met welk doel dit gebeurt en aan welke partijen deze gegevens worden verstrekt. De Functionaris Gegevensbescherming (FG) houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacywetgeving binnen de gemeentelijke organisatie. Omdat privacy en informatiebeveiliging nauw met elkaar verbonden zijn, blijven beide thema's voortdurende aandacht vragen. Daarom investeren wij niet alleen in techniek en processen, maar ook in bewustwording en kennisontwikkeling van medewerkers. Met trainingen, voorlichtingscampagnes en periodieke oefeningen versterken wij het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn binnen de organisatie en vergroten wij onze digitale weerbaarheid.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Communicatie

Ook in 2027 zetten we in op heldere, toegankelijke en doelgerichte communicatie. We willen dat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er speelt, begrijpen welke keuzes de gemeente maakt en weten waar zij terecht kunnen voor informatie, dienstverlening en mogelijkheden om mee te denken of mee te doen. Daarvoor zetten we verschillende online en offline communicatiekanalen in, passend bij de doelgroep en het onderwerp.

Bij bestuurlijke dossiers, projecten en organisatieontwikkelingen adviseren we vroegtijdig over de communicatieaanpak, de omgeving waarin een onderwerp speelt en mogelijke communicatieve effecten en risico's. Om deze rol goed te kunnen vervullen, is het nodig dat team communicatie vanaf een vroeg stadium wordt betrokken. Daarmee dragen we bij aan zorgvuldige besluitvorming en communicatie die aansluit bij wat er in de samenleving leeft.

We blijven onze communicatie doorontwikkelen op basis van bereik, gebruik en toegankelijkheid. We monitoren en verbeteren onze website en sociale media en volgen ontwikkelingen in het communicatievak en het mediagebruik van onze doelgroepen. Zo zorgen we ervoor dat onze communicatie aansluit bij de manier waarop mensen informatie zoeken en ontvangen.

Daarnaast werken we verder aan een communicatiebewuste organisatie. We ondersteunen medewerkers en bestuurders bij het helder en begrijpelijk communiceren en stimuleren dat communicatie vanaf het begin onderdeel is van beleid, projecten en dienstverlening. Begrijpelijke taal, met B1 als uitgangspunt waar dat passend is, blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

OWO-bedrijfsvoering

De afdeling OWO Bedrijfsvoering richt zich op de verdere uitrol van de thema's uit de Informatievisie (I-visie), zoals deze door het college is vastgesteld. Daarbij hanteren wij het principe van de *smart follower*: ontwikkelingen die door de VNG, leveranciers en andere relevante partijen worden geïnitieerd, worden actief gevolgd en, wanneer deze aantoonbare meerwaarde bieden voor onze gemeente, geïmplementeerd.

De thema's uit de I-visie hebben betrekking op digitale dienstverlening, informatieveiligheid en privacy, de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en datagedreven werken. Gezien de financiële uitdagingen vraagt het realiseren van deze ambities om creativiteit en een zorgvuldige afweging van prioriteiten. Waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande initiatieven, zoals het programma Dienstverlening en het project Bedrijfscontinuïteit.

Op het gebied van informatieveiligheid wordt gestart met het project *Role Based Access (RBA)*, waarmee autorisaties beter worden afgestemd op rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan procesgericht en zaakgericht werken. Beide projecten dragen bij aan een veilige, efficiënte en toekomstbestendige informatievoorziening en ondersteunen de verdere professionalisering van de organisatie.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf geeft een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

Beleidsmatig			
Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Openbaar belang (doel)	Risico's (inhoud en/of financieel)
Gemeenschappelijke regelingen			
Centrumregeling Sociaal Domein Frieze Gemeenten	Lid AB en DB (Wethouder Broersma)	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Frieze Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Frieze gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Frieze gemeenten.	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

Beleidsmatig			
Veiligheidsregio Fryslân	Lid AB en DB (Burgemeester Werkman - Brandweer & veiligheid) Lid AB (Wethouder Edema - GGD/Gezondheid)	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.
Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	Lid AB en DB (Wethouder Edema)	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling.	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.
Recreatieschap Drenthe te Diever	Lid AB (Wethouder van 't Klooster)	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak om daarmee gezamenlijke acties te ondernemen.	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.
Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	Lid AB (Wethouder Edema)	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	Lid AB en DB (Wethouder van Burgsteden)	Hûs en hiem is een samenwerkingsverband van 17 Friese gemeenten en heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.
Vennootschappen en coöperaties			

Beleidsmatig			
Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (Omrin) b. N.V. Fryslân Milieu te Leeuwarden	Stemrecht AvA	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Milieu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.
Bank Nederlandse gemeenten	Stemrecht AvA	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	co-financier	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.

Financiële overzichten verbonden partijen

x € 1.000

Financieel		Progn financ. bijdrage /belang					(Progn) financ. resultaat
Verbonden partij	Jaar*		EV		VV		
			1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
Gemeenschappelijke regelingen							
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten	2027	296	-	-	-	-	-
Veiligheidsregio Fryslân	2027	3.551	7.206	7.223	94.779	105.753	0
Sociale Werkvoorziening Fryslân	2027	-	-	-	3.625	2.375	0
Recreatieschap Drenthe te Diever	2027	93	987	2.191	1.685	1.692	7
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	2027	796	800	800	4.755	4.755	-
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)	2027	-	491	491	367	345	0
Vennootschappen en coöperaties *							
		Aandelenkapitaal					
Omrin:	2025	54	83.562	84.068	131.694	131.702	2.530
a. Afvalsturing Friesland N.V.							
b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	2025	47	13.030	15.605	30.506	40.629	2.322
Bank Nederlandse gemeenten (* € 1mln)	2025	42	4.777	4.863	123.164	110.701	488
Stichtingen en verenigingen *							
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	2025	-	81	101	1.110	1.055	21

* geprognostiseerde balansen niet aanwezig, daarom meest recente jaarcijfers opgenomen

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad al in 2022 besloten om actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. Waar nodig verrichten wij strategische aankopen mits deze passen binnen de jaarlijkse financieel mandaat (op grond van de vastgestelde Nota Grondbeleid en financiële verordening). Vanuit thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' wordt er ambtelijk hard gewerkt aan deze woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook staat het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het geeft sturing aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Naast de gemeentelijke plannen zijn er woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Afdeling 13.6 Omgevingswet). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs, waarbij de Nota Grondprijzen 2026 als kader dient. Echter, door kostenverhogende factoren en de volkshuisvestelijke opgaven (2/3 betaalbaar en 30% sociale woningbouw) komt de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke plannen onder druk te staan. De kans dat de gemeente eigen middelen zal moeten inzetten om plannen haalbaar te maken is niet ondenkbaar.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2026: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het 'in de markt zetten' van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. Voor de uitgifte van grond hanteren wij een uitgifteprotocol, overeenkomstig de juridische Didam-richtlijnen. Daarnaast wordt er momenteel aan een nieuwe nota grondbeleid gewerkt.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Omgevingswet
- Omgevingsplan
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Voorkeursrecht Gemeenten (Hfd 9 Omgevingswet)
- Wet Markt en Overheid
- Aangepaste Huisvestingswet 2014
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen. Daarbij willen wij voldoen aan de door het Rijk en Provincie Fryslân gestelde volkshuisvestelijke opgaven.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdien capaciteit en kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2026 aangepast. In de Omgevingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Ook het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling is in de Omgevingswet opgenomen.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld en via een addendum verlengd tot 1 januari 2027. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in het kader van de afgesloten Woondeal een opgave om 820 woningen te realiseren tot 2030. Op provinciaal niveau is er overleg om het aantal te realiseren woningen voor Fryslân te verhogen. De gevolgen voor Ooststellingwerf zijn op dit moment nog niet duidelijk. Vanuit thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' zijn wij in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers, ontwikkelaars en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de huisvesting van speciale doelgroepen zoals door het Rijk aangewezen.

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: alle kavels verkocht, complex is in 2026 afgesloten.
- Uitbreiding Elsloo: complex is in 2026 afgesloten.
- De Kromten, Waskemeer: naar verwachting wordt het complex in 2027, na het woonrijp maken, afgesloten.
- Muldersveld, Makkinga: verkoop kavels in 2026 opgestart, bouwrijp maken is gereed. Verwachting afsluiting complex in 2029.
- 't Hooge 2, Oldeberkoop: verkoop kavels in 2026 opgestart, bouwrijp maken is gereed. Verwachting afsluiting complex in 2029.

- Oosterwolde West: start verkoop kavels eind 2026/begin 2027, bouwrijp maken is gereed, afsluiting complex naar verwachting in 2029.
- Rikkingahof: verkoop kavels volgt na wijziging omgevingsplan. Dit heeft enige vertraging opgelopen vanwege wijziging plannen Actium/Liante. Nieuwe planning wordt eind 2026 verwacht.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: geen uitgeefbare grond meer beschikbaar.
- Uitbreiding Venekoten: in voorbereiding.
- Haulerwijk De Turfsteker: resterende percelen staan in verkoop.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de huidige lopende complexen lopen we beperkt risico. Op dit moment is er bij complex Muldersveld in Makkinga een verwachting van een verlies. Hiervoor is een verliesvoorziening (stand eind 2025 € 30.000) opgenomen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Voor de toekomstige woningbouwcomplexen lopen we wel risico. Bij de totaliteit aan nieuwbouw dient 30% van de woningen sociaal te zijn. In de nieuwe wetgeving moet de nieuwbouw zelfs 2/3 betaalbaar zijn. Deze plannen zijn doorgaans financieel niet sluitend. Dit wordt nog nijpender bij complexen in binnenstedelijk gebied waar de grondprijzen hoger zijn (o.a. door sloop van bestaande bebouwing) dan bij buitenstedelijke gebieden (doorgaans agrarisch).

Algemene reserve grondexploitatie (ARG)

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methode moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 2,605 miljoen. Naast een bedrag van € 2,024 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de 'Nota Grondbeleid' (zie financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 23, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). We voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw-initiatieven in ontwikkeling brengen. De administratie wordt hierop aangepast. Hiervoor hebben we het programma Grexmanager ter ondersteuning en huren we planeconomische capaciteit in.

Particuliere ontwikkelingen

Naast het realiseren van gemeentelijke plannen voor woningbouw worden ook een (groot) aantal woningbouwprojecten door derden (projectontwikkelaars en particulieren) aangedragen en gerealiseerd. Binnen thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' worden deze projecten begeleid. In de Planmonitor (opgedragen door de provincie Fryslân) houden wij deze projecten bij.

Paragraaf 8 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. In de wet is opgenomen dat bestuursorganen in de begroting aandacht besteden aan de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen over de uitvoering. De Woo kent daarnaast drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek
2. Het actief openbaar maken van informatie
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. Komende periode gaan we kijken hoe we het publicatieproces (het actief openbaar maken) verder willen vormgeven. Tegelijkertijd komt daarbij de beoordeling of onze informatie goed, geordend en toegankelijk genoeg is, of dat hier nog verbeteringen nodig zijn. Tot slot zal ook het openbaar maken op verzoek worden geactualiseerd met de resultaten uit de twee andere doelstellingen. Eenvoudig gezegd; informatie wordt beter beschikbaar.

Waar staan we?

De uitvoering van de Woo heeft binnen de organisatie steeds meer een vaste plek gekregen. Om de uitvoering verder te professionaliseren, is een Woo-specialist aangesteld. De Woo-specialist coördineert en behandelt Woo-verzoeken en ondersteunt de organisatie bij een zorgvuldige en tijdige afhandeling daarvan.

Daarnaast is een nieuwe anonimiseringstooling in gebruik genomen. Deze tooling ondersteunt bij het anonimiseren van documenten die openbaar worden gemaakt en draagt daarmee bij aan een efficiënter en eenduidiger openbaarmakingsproces.

Wat gaan we doen?

Het actief openbaar maken van informatie

De verplichting om verschillende categorieën informatie actief openbaar te maken, wordt landelijk gefaseerd ingevoerd. Begin 2026 is de invoering van de volgende fases opnieuw uitgesteld. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorie verplicht actief openbaar moet worden gemaakt. We volgen de ontwikkelingen vanuit het Rijk en de VNG en bereiden de organisatie voor op de informatiecategorieën die voor onze gemeente van toepassing zijn.

Daarbij richten we ons op het verder inrichten van de processen rondom actieve openbaarmaking. Ook werken we aan een passende publicatievoorziening, zodat informatie die actief openbaar moet worden gemaakt op een uniforme en toegankelijke manier kan worden gepubliceerd.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We blijven werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. De nieuwe Informatievisie OWO 2026–2030 vormt hierbij een belangrijk uitgangspunt. Deze visie schetst op hoofdlijnen de richting en ambities voor de informatievoorziening van de OWO-gemeenten voor de periode 2026–2030.

Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de Omgevingswet, de Regio Deal Zuidoost Friesland, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus

De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch. De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld. Het is wettelijk verplicht om voor 2027 de omgevingsvisie conform de STOP/TPOD standaard te publiceren. Daarom zijn we in 2026 gestart met een actualisatie van de omgevingsvisie. We verwachten de omgevingsvisie in 2027 geactualiseerd te hebben.

Programma's

De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten in 2027 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan

Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 zijn wij, in OWO verband, begonnen met het gebiedsdekkende omgevingsplan. De transitie naar het gebiedsdekkende omgevingsplan zal waarschijnlijk tot 2032 in beslag nemen. De Nota Omgevingskwaliteit moet onderdeel uitmaken van het gebiedsdekkende omgevingsplan. In thema 8.1 wordt hier meer uitleg over gegeven. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen) en worden nieuwe ontwikkelingen tijdelijk mogelijk gemaakt in hoofdstuk 21 van het gebiedsdekkende omgevingsplan, wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase

De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziekten zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we, samen met de OWO-partners, de opgedane ervaringen in de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Stikstof

De opgaven in het Landelijke gebied zijn en blijven een uitdaging voor ons als gemeente met een rijke aanwezigheid van natuur en landbouw. De aanpak "Water en bodem sturend" wordt hierin steeds belangrijker. Tegelijk maken mensen zich zorgen, agrariërs die stoppen, moeten extensiveren of hun bedrijf moeten verplaatsen. Dit vraagt inzet van onze organisatie uit verschillende vakgebieden, zoals het maken van nieuw beleid en programma's, het aanpassen van het omgevingsplan en goede afstemming op verschillende thema's. We werken daarom samen met medeoverheden, professionele partners via het kenniscentrum bodem, het Europese project SPADES (Spatial Planning and Design with Soils) als ook lokale partners en bewoners aan een gezamenlijke aanpak voor het gebied. Daarbij gebruiken we de middelen die nu beschikbaar zijn, zoals maatregelpakketten en gereserveerde middelen.

Wat gaan we doen:

Opstellen en uitvoeren van een Programma Landelijk gebied (2027). Het doel is het ontwikkelen en uitvoeren van een gebiedsgericht programma dat bijdraagt aan:

- Sociaaleconomisch perspectief;
- Herstel en versterking van natuur en biodiversiteit;
- Duurzame landbouwtransitie;
- Verbetering van water- en bodemkwaliteit;
- Klimaatadaptatie in het landelijk gebied;
- Het perspectief voor het op gang houden van vergunningverlening voor grondeigenaren en gebruikers;
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben;
- Hierin samen met de raad optrekken.

3. Accommodatiebeleid

De raad heeft in juni 2025 het accommodatiebeleid 2025-2050 vastgesteld, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel is. Het is nu duidelijk wat er moet gebeuren met de accommodaties, waaronder: zwembaden, sporthallen, dorpshuizen, schoolgebouwen en andere niet-commerciële gebouwen in de gemeente. Blikvangers zijn de nieuwe Miente en een nieuw sportcomplex Boekhorst. Van sommige van deze accommodaties is de gemeente eigenaar en van andere niet. In het accommodatiebeleid komen beide 'soorten' aan de orde omdat ook gebouwen waar de gemeente geen eigenaar van is maatschappelijk van grote waarde kunnen zijn. De raad heeft in oktober 2025 besloten het Bosbad in stand te houden met een beroep op medeverantwoordelijkheid vanuit Appelscha. In januari 2026 heeft de raad besloten om het nieuwe sportcomplex de Boekhorst (sporthal + zwembad) te realiseren op de huidige locatie aan de Haer.

Waarom nieuw accommodatiebeleid

Er zijn grofweg vier redenen waarom het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel van is, vastgesteld is. Ten eerste houden we Ooststellingwerf leefbaar. Goede en toegankelijke openbare gebouwen zijn daarvoor een voorwaarde. Daar ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan sociale contacten, bewegen inwoners en leren kinderen. Ten tweede is rekening gehouden met ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering. Ten derde is het belangrijk dat accommodaties goed beheerd, geëxploiteerd en onderhouden worden. Ten vierde wordt invulling gegeven aan de grote opgave om accommodaties te verduurzamen. Naast onze eigen ambities (college-akkoord, samenwerkingsagenda, diverse beleidsstukken) is er ook landelijk beleid (de sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed) dat we nu gaan uitvoeren. Hierin staat dat de CO2 uitstoot van het maatschappelijk vastgoed in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%.

Financieel kader

Voor het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel is, wordt een investering gedaan van totaal € 71,84 miljoen voor de periode tot en met 2050, met een jaarlijkse kapitaallast die oploopt van € 30.000 in 2026 tot uiteindelijk € 3.568.000 in 2050. Overschotten ten opzichte van het budget accommodatiebeleid worden toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid en ingezet voor dekking van incidentele uitgaven accommodatiebeleid. Een jaarlijkse indexering wordt toegepast op de investeringen en de budgetten. Voor de periode 2026-2029 is een budget beschikbaar gesteld van € 200.000 voor de personele capaciteit die nodig is om het accommodatiebeleid uit te voeren. Dit wordt gedekt uit de reserve accommodatiebeleid.

Financiële planning

In het nieuwe vastgestelde beleid staat aan welke gebouwen (accommodaties) de gemeente geld gaat besteden en aan welke niet of minder. De uitvoering van het beleid gebeurt niet allemaal in één keer, want dit is financieel en organisatorisch een grote uitdaging. De uitvoering gebeurt daarom gefaseerd in de periode van 2025 tot 2050. Desalniettemin ligt de nadruk op de periode 2026-2029; dan worden de meeste accommodaties aangepakt. In de daaropvolgende perioden 2030-2039 en 2040-2050 gaat het om een beperkt aantal.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

Inleiding

De Visie op Samenleven 2020-2024 is in oktober 2019 vastgesteld en vormt een integraal kader voor het sociaal domein. De visie is opgebouwd uit vier opgaven: Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. Per opgave zijn maatschappelijke effecten geformuleerd.

Eind 2023 is de Visie op Samenleven geëvalueerd met de Tussenbalans. Naar aanleiding daarvan is de doelenboom aangepast. De actuele doelenboom en de bijbehorende doe-agenda's zijn te vinden op de website van de gemeente: [Tussenbalans Visie op Samenleven](#).

Met de nieuwe programma-indeling van de begroting zijn de onderdelen van de Visie op Samenleven verdeeld over verschillende programma's. Deze paragraaf is opgenomen om de samenhang van de Visie op Samenleven en de relatie met de programma-indeling zichtbaar te houden.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerbepaling, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Wij hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda's en staan hieronder beschreven. Voor de inhoudelijke toelichting op de doelen, activiteiten en middelen verwijzen we naar de betreffende programma's in deze begroting.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).

- A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
- A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
- A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).

- B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
- B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
- B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).

- C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
- C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)

- C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
- C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
- C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

- D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
- D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
- D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
- D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale gemeenschap

‘Samenleven’ is een belangrijk onderwerp voor onze inwoners. Ze vinden elkaar ontmoeten, elkaar helpen en actief zijn in verenigingen of andere activiteiten belangrijk. Voor de ‘Opgave Samenleven’ zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken. Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.2 Samenleven.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)

- E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
- E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
- E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
- E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
- F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
- F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
- F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)

- G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
- G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
- G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
- G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
- G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken. Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)

- H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
- H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
- H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
- H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)

- I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
- I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)

I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig

J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)

J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)

J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)

K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)

K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)

K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 1, thema 1.2 Goed Opgroeien.

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooiën (faciliteren)

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)

M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)

M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zichzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)

M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)

M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroevragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)

M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar

N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)

N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).

N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)

O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)

O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)

O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)

O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Begrotingspositie 2027-2030

Vertrekpunten programmabegroting 2027-2030

Kaderbrief 2027-2030

De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2027-2030. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2026 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt.

Structurele besluiten vanuit de Kaderbrief 2027:

- Aanpassing tarief toeristenbelasting (+€ 30.000)
- Lokale regiomarketing (- € 50.000)
- Kunstgrasveld Oosterwolde (Krediet € 912.000, kapitaallasten - € 92.000)
- Nieuwe werkomgeving raadsleden (- € 31.000)
- Managementassistent VTH (- € 26.000)
- Rentelasten (- € 440.000 in 2027 en - € 810.000 vanaf 2028)

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatstverschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2026. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2026 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2027-2030 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:

- De Meicirculaire 2026 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2027 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2026-2029.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2027-2030 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.
- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2027-2030 heeft vastgesteld:

- Lonen + 3% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 2,1%
- OZB + 2,1%
- Forensenbelasting + 2,1%
- Leges + 2,1%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,20 en € 1,95 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen

De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2027) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2028 tot en met 2030) van constante prijzen. Hieronder staat hoe we om gaan met de verschillende indexaties:

1. Eigen lonen: Gebaseerd op het vastgestelde uitgangspunt in de kaderbrief. Het percentage is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidsindex.
2. Eigen opbrengsten (belastingen, leges, huren, pachten etc.): Gebaseerd op het vastgestelde uitgangspunt in de kaderbrief. Het percentage is gebaseerd op de nationale prijsindex.
3. Budgetten sociaal domein: De budgetten van het sociaal domein worden geïndexeerd met het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage op basis van 90% lonen en 10% prijzen. Dit geldt voor budgetten waarin de kosten hoofdzakelijk te herleiden zijn naar loonkosten (dus niet de woningaanpassingen).
4. Subsidies: Deze worden geïndexeerd met het percentage voor prijzen zoals in de kaderbrief vastgesteld. Subsidies waarmee overwegend loonkosten worden betaald worden geïndexeerd door voor 80% het loonindexpercentage toe te passen en voor 20% het prijsindexpercentage.
5. Reguliere budgetten: Deze budgetten worden niet standaard geïndexeerd.
6. Bijdrage gemeenschappelijke regelingen: Dit is gebaseerd op de begrotingen van de GR-en.
7. Voorzieningen: De hoogte van de voorzieningen worden niet jaarlijks geïndexeerd. Bij het opnieuw vaststellen van de onderbouwing (meerjarenonderhoudsplan bijvoorbeeld) van de voorziening wordt een nieuwe actuele doorrekening gemaakt. Waar eventueel een hogere benodigde voorziening uit kan komen.
8. Investeringskredieten: Investeringskredieten worden niet jaarlijks automatisch geïndexeerd. Uitzondering hierop zijn de investeringen die voortkomen uit het accommodatiebeleid.
9. Overige budgetten: Er zijn een aantal budgetten die op een andere manier worden geïndexeerd. Hier liggen aparte overeenkomsten/contracten onder. Het gaat dan o.a. om:
 - Huur onderwijsgebouwen/MFA's etc: geïndexeerd op basis van een onderwijs gerelateerd kengetal.
 - Exploitatiesubsidies sportcomplexen: op basis van afzonderlijke contracten.
 - Bijdragen voor bijvoorbeeld Omrin/Caparis: op basis van overeenkomsten.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad besloten om de opbrengst OZB-woningen en niet woningen beide met € 100.000 te verhogen in 2027 en met € 200.000 in 2028 (€ 200.000 en € 400.000 in totaal). Bij het berekenen van de opbrengst OZB-woningen houden we rekening met areaaluitbreiding en waar nodig ook met areaalvermindering.

Forensenbelasting

Voor 2027 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten

In september 2025 is het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 door de raad vastgesteld. Deze wordt iedere vijf jaar herzien. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan. Onderdeel van het huidige Wrp is, op basis van het kostendekkingsplan, de rioolheffing jaarlijks te laten stijgen met 3,5% (boven op de reguliere inflatiecorrectie) om toekomstige investeringen in de riolering te kunnen blijven dekken en om uitdagingen op het gebied van klimaatverandering het hoofd te bieden.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Voor de afvalstoffenheffing is een egalisatiereserve beschikbaar.

Toeristenbelasting

Er is een tarief voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven komen op € 1,20 en € 1,90 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe.

Begrotingsresultaat

In dit hoofdstuk staat het financiële perspectief. Het laatst bekende perspectief komt uit de brief over de meicirculaire 2026 (mededeling #2246 van 23 juni 2026). Het huidige perspectief voor de komende jaren is voor de eerste jaren lager en voor het laatste jaar dan het laatst gepresenteerde perspectief. Dit komt vooral door onderstaande oorzaken:

- De algemene uitkering is voor het jaar 2030 en verder aangepast. Dit komt doordat bij de meicirculaire een jaarschijf toe wordt gevoegd aan de berekening. Toen is niet geconstateerd dat de beginstand van het jaar 2030 (verschil € 1,3 miljoen positief) afweek van het jaar daarvoor (2029). Daarnaast is de ruimte onder het BTW-compensatiefonds (BCF) lager geworden. Dit zorgt voor een nadeel.
- Er is een voordeel omdat niet het volledige bedrag nodig was voor loon en prijscompensatie.
- Er is een nadeel bij de afschrijvingen. Het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor nemen de afschrijvingskosten toe bij investeringen die op annuïtaire basis worden afgeschreven. Daarnaast zijn een aantal investeringen opgeschoven. Dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast zijn er hogere bijdragen voor de gemeenschappelijke regelingen en verwachten we meer baten omgevingsvergunningen. De reiskostenvergoeding woon-werk is verhoogd en we betalen wachtgeld voor een oud-wethouder.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2027 tot en met 2030 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven (in bijlage D staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten). Daaronder zijn ook de financiële gevolgen van de voorstellen nieuw beleid opgenomen. Een toelichting op het nieuw beleid vindt u in het volgende hoofdstuk.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2026 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten exclusief mutaties reserves	103.116	101.391	100.313	101.359
Geraamd saldo van baten en lasten	-1.263	-979	-1.061	941
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.700	1.279	1.278	697
Geraamd Resultaat	438	300	216	1.638
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	-1.436	-1.015	-1.014	-433
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	1.436	1.015	1.014	433
Totaal structureel begrotingsperspectief	438	300	216	1.638
Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid structureel	-653	-638	-569	853

Nieuw beleid

Inleiding

Normaalgesproken is de kaderbrief het moment waarop nieuw beleid wordt afgewogen en afgezet tegen het nieuwste financiële perspectief. Omdat in dit jaar de gemeenteraadsverkiezingen plaatsvonden en er daardoor een nieuw college werd gevormd is de kaderbrief 2027 beleidsarm gebleven. De voorstellen nieuw beleid die voortkomen uit onder andere het coalitieakkoord staan in deze begroting en vindt u hieronder. Het is verdeeld in nieuw beleid met structurele lasten en nieuw beleid (structureel en incidenteel) waar al dekking voor is.

Ons financieel perspectief is voor de eerste jaren niet voldoende om al deze voorstellen nieuw beleid op te vangen. Vanaf het jaar 2030 hebben we een beter financieel perspectief. Met deze voorstellen accepteren we een negatief begrotingssaldo. Bij de verschillende jaarrekeningen zal dit een onttrekking aan de algemene reserve tot gevolg hebben. Het laatste jaar is structureel sluitend. Een klein doorkijkje naar 2031 geeft hetzelfde beeld.

Dit neemt niet weg dat wij kritisch hebben gekeken naar de voorstellen die zijn gedaan. Er zijn twee onderdelen waarvoor wij u nu geen voorstel doen, die we er wel uit willen lichten.

- **Het Fonds:** Als eerste het Fonds. Hiervoor was tijdelijk geld beschikbaar tot en met 2026. Het fonds loopt al tien jaar. Daardoor zijn veel initiatieven en wensen uit de samenleving door middel van een geldbedrag gefaciliteerd. Wij stellen nu voor om niet verder te gaan met het Fonds. Doorgaan met het Fonds legt namelijk een behoorlijk beslag op onze (structurele) financiële middelen. Dat betekent niet dat we geen aandacht hebben voor de wensen uit de samenleving. Wij willen een aantal budgetten wat gericht in gaan zetten. Wij stellen hieronder voor om een budget sportstimulering te vormen, we stellen voor budgetten voor een aantal subsidies op het gebied van kunst en cultuur beschikbaar te stellen en we stellen voor het budget gebiedsgericht beleid iets te verhogen. Daarnaast gaan we de komende jaren veel investeren in accommodaties en loopt de subsidieregeling sportaccommodaties en sportvoorzieningen nog tot en met 2028.
- **Jeugdparticipatie:** Uit ons coalitieakkoord en ook uit de raadsagenda blijkt duidelijk dat het betrekken van jeugd ontzettend belangrijk is. In de afgelopen jaren zijn een aantal stappen gezet om jeugd te betrekken bij beleid en uitvoering, zoals de kinderburgemeester, de kinderraad, maar ook de pop-up jongerenraden en het digitale jongerenpanel. Wij zien dat er nu een doorontwikkeling nodig is met als doel dat jeugdigen als serieuze doelgroep actief worden benaderd en betrokken bij onderwerpen die passen bij hun leefwereld voor nu en in de toekomst. Wij stellen nu niet voor om hier formatie voor beschikbaar te stellen, maar eerst intern te prioriteren. Mogelijk komen we bij een volgende kaderbrief hierover bij u terug.

Daarnaast zijn er nog twee onderwerpen die financieel niet verwerkt zijn in de begroting maar op (korte) termijn wel financiële gevolgen hebben:

- **Aanvragen 1/3e regeling:** De raad heeft in november 2022 voor de uitvoering van de subsidieregeling sportaccommodaties en sportvoorzieningen in de periode 2023 tot en met 2026 een budget beschikbaar gesteld van € 1.000.000 voor subsidies en € 1.000.000 voor leningen. Een sportvereniging kan via deze regeling subsidie ontvangen voor de realisatiekosten van sportaccommodaties dan wel sportvoorzieningen. Deze subsidie bestaat uit een bedrag ter hoogte van maximaal één derde van de realisatiekosten en een renteloze lening ter hoogte van maximaal één derde van de realisatiekosten. Bij de kaderbrief 2027 heeft u besloten de regeling te verlengen t/m 2028. Er is begin 2026 een subsidie van € 93.000 en een lening van € 93.000 aan Tennisclub Oosterwolde toegekend. Op dit moment zijn er drie concrete aanvragen ingediend. Gezamenlijk zorgen deze aanvragen voor een kapitaallast van € 44.000 gedurende 20 jaar. Zoals afgesproken worden de financiële gevolgen verwerkt in het eerstvolgende P&C document na toekenning.

- **Exploitatie Boekhorst en Bosbad:** Bij de behandeling van het accommodatiebeleid is door de raad uitgesproken dat de entreprijzen voor het zwemmen omlaag moet. Dat heeft gevolgen voor de exploitatie van beide complexen. Op dit moment zijn we met Sportfondsen in gesprek over de tijdelijke voortzetting van het contract bij het Bosbad. De gevolgen van het verlagen van de entreprijzen maakt daar onderdeel van uit. Een financieel gevolg is op dit moment nog niet bekend. Dit heeft ook gevolgen voor de structurele exploitatiebijdrage na nieuwbouw Boekhorst en renovatie Bosbad.

Nieuw beleid structureel

x € 1.000

Nr. Nieuw beleid structureel	2027	2028	2029	2030
Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen				
a. OWO: functie Regelanalist bij VTH	-36	-36	-36	-36
b. Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen	-35	-35	-35	-35
Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij				
c. Subsidie stichting de Kortsluiting	-11	-11	-11	-11
d. Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen	-11	-11		
e. Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries	-48	-48	-48	-48
f. Budget sportstimulering	-60	-60	-60	-60
g. Verhogen mantelzorgbudget	-30	-30	-30	-30
h. Toezicht en handhaving Sociaal Domein	-95	-95	-95	-95
i. Exploitatie MFS Zuid	-65	-65	-65	-65
j. Buurtsportcoaches	-80			
k. Formatie wet inburgering	-51	-51		
Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte				
l. Beheersing eikenprocessierups	-20	-20		
m. Heroriëntatie bomenonderhoud	-115	-115	-115	-115
n. Groen afvoeren (uitbesteden compostering)	-134	-134	-134	-134
Programma 4 - Economie, natuur en landschap in balans				
o. Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid	-15	-15	-15	-15
Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen				
p. Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat	-36	-36	-36	-36
q. Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding	-70			
r. OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging)	-57	-42	-42	-42
s. OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based)	-78	-12	-12	-12
<i>Dekking algemene reserve voor het jaar 2027</i>	78			
t. OWO: Data-engineer	-32	-32	-32	-32
u. Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies	-90	-90		
v. Huisvesting gemeentewerf			-19	-19
Totaal nieuw beleid structureel	- 1.091	- 938	- 785	- 785

Toelichting nieuw beleid structureel

Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

a. OWO: functie Regelanalist bij VTH, € 36.000 structureel

Voor de verdere implementatie van de Omgevingswet is binnen VTH voor de drie OWO-gemeenten de rol van regelanalist ingericht. De regelanalist zorgt voor heldere, toepasbare en juridisch juiste regels en fungeert als verbindende schakel tussen juristen, vakspecialisten, applicatiebeheerders, beleidsadviseurs en het DSO/Omgevingsloket. Hiermee wordt bijgedragen aan een consistente toepassing van de Omgevingswet. De huidige functie van regelanalist wordt uit tijdelijke projectgelden vanuit de omgevingswet betaald. Wij stellen voor deze functie structureel te maken en hiervoor € 36.000 beschikbaar te stellen (1/3 van de totale kosten in OWO-verband).

b. Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen, € 35.000 structureel (rentelasten)

In juli 2025 heeft de raad bij behandeling van de kaderbrief 2026 besloten om het budget bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) te verhogen met € 1,2 miljoen naar € 4,2 miljoen. Dit budget wordt gebruikt voor startersleningen, verzilveringen en duurzaamheidsleningen. In september 2025 hebben wij u via raadsmededeling #1972 geïnformeerd over het besluit van het college om het budget al in 2025 beschikbaar te stellen, omdat er in 2025 meer leningen werden verstrekt dan verwacht. Deze lijn heeft zich sindsdien voortgezet. Hierdoor wordt het budget veel sneller benut dan verwacht. Wij stellen voor het budget te verhogen met € 1 miljoen zodat we de komende tijd de regeling kunnen blijven uitvoeren. We gaan de komende maanden de regeling opnieuw tegen het licht houden waarin het afschaffen of versoberen van de duurzaamheidsleningen een onderdeel is. Hiervoor zijn landelijk goede alternatieven bijvoorbeeld via het warmtefonds. Binnen de regeling willen we ons met name gaan richten op de startersleningen om daarmee ook onze ambities vanuit de toekomstvisie en het collegeakkoord te realiseren. De structurele rentelasten zijn € 35.000.

Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

c. Subsidie stichting de Kortsluiting, € 11.000 structureel

Via een amendement op de begroting 2023 is er gedurende vier jaar een jaarlijks subsidiebedrag van € 10.000 voor stichting de Kortsluiting beschikbaar gesteld door de raad. Met als doel de culturele activiteiten en evenementen in Ooststellingwerf verder te versterken. Stichting de Kortsluiting heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de culturele en (toeristische) activiteiten in onze gemeente en bereikt een breed publiek. We stellen voor om de subsidie nu structureel te verwerken in de begroting vanaf 2027 en hiervoor € 11.000 beschikbaar te stellen. Stichting de Kortsluiting heeft half augustus voor het jaar 2027 een subsidieaanvraag van € 25.000 ingediend. Deze hogere aanvraag is met name gericht op het verder professionaliseren van de organisatie. Wij hebben deze aanvraag nog niet inhoudelijk kunnen beoordelen en laten het voorsnog op het lagere bedrag van € 11.000 staan.

d. Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen, € 11.000 voor 2027 en 2028

Via een amendement op de begroting 2023 is er gedurende vier jaar een jaarlijks subsidiebedrag van € 10.000 voor stichting Vrijstaat de Stellingen beschikbaar gesteld door de raad. Met als doel de culturele activiteiten en evenementen in Ooststellingwerf verder te versterken. Stichting Vrijstaat heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de culturele en (toeristische) activiteiten in onze gemeente en bereikt een breed publiek. Tegelijkertijd vinden we het bedrag hoog in verhouding tot de activiteiten en andere subsidiebedragen die we verstrekken. We gaan daarom de komende tijd in gesprek met de stichting om mogelijkheden te verkennen voor de stichting om alternatieve inkomstenbronnen aan te spreken en daarmee het verlagen van ons subsidiebedrag. We stellen voor om de subsidie nu voor twee jaar te verwerken in de begroting en hiervoor € 11.000 beschikbaar te stellen.

e. Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries, € 48.000 structureel

In de raadsvergadering van 25 november 2025 heeft de raad besloten over te gaan tot het formuleren van integraal taalbeleid Fries en Stellingwerfs. De concept taalnota is bijna af. Het concept en de stukken zijn besproken in de commissie samenleving op 2 september 2026. Er zijn op een zevental domeinen beleidsvoornemens vastgesteld en hieraan zijn uitvoeringspunten gekoppeld. De uitvoering van de taalnota kost geld. In totaal gaat het om een geraamd bedrag van € 65.000. Hiervan is een bedrag van € 17.000 al opgenomen in de begroting. Daarnaast is er in de nota nog een p.m. bedrag opgenomen voor de ontwikkeling van een taalplan Stellingwerfs voor het onderwijs. We stellen voor € 48.000 structureel beschikbaar te stellen.

f. Budget sportstimulering, € 60.000 structureel

Wij willen inwoners stimuleren om meer te bewegen en gezonder te leven. Sport en bewegen dragen bij aan een betere fysieke en mentale gezondheid, het verminderen van eenzaamheid en het verlagen van zorgkosten op de lange termijn. Op dit moment beschikken wij niet over een structureel uitvoeringsbudget voor sportstimulering. Hierdoor kunnen beleidsplannen wel worden opgesteld, maar is de uitvoering daarvan afhankelijk van incidentele subsidies, losse projecten of middelen uit andere beleidsvelden, zoals het gezondheidsbeleid. Dit zorgt voor versnippering en beperkte flexibiliteit. We stellen voor structureel € 60.000 beschikbaar te stellen. Dit wordt ingezet voor onder andere de organisatie van sport- en beweegactiviteiten, materialen, veiligheid en promotie, samenwerking met sportverenigingen en lokale partners. Daarnaast wordt het budget gebruikt voor pilots en nieuwe initiatieven voor specifieke doelgroepen, kleine bijdragen aan sport gerelateerde initiatieven uit de dorpen en een bijdrage aan Ooststellingwerf Beweegt (maximaal € 25.000 per jaar).

g. Verhogen mantelzorgbudget, € 30.000 structureel

De afgelopen drie jaar hebben we fors ingezet om mantelzorgers te bereiken en te ondersteunen. We hebben een doorlopende bewustwordingscampagne opgezet en ons ondersteuningsaanbod is uitgebreid. Het huidige budget is berekend op het ondersteunen en waarderen van 100 mantelzorgers. Inmiddels zijn bij ons 500 mantelzorgers bekend. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren zal toenemen. Als we mantelzorgers blijvend willen ondersteunen dan is ons (uitvoerings)budget daarvoor niet meer toereikend. De totale kosten zijn € 78.000 terwijl nu € 48.000 beschikbaar is. We stellen daarom voor structureel € 30.000 beschikbaar te stellen.

h. Toezicht en handhaving sociaal domein, structureel € 95.000

Sinds de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein in 2016 zijn toezicht en de handhaving van de Wmo & Jeugd ook wettelijke taken van de gemeente geworden, eerder gold dit alleen voor de Participatiewet. Bij Wmo & Jeugd gaat het om het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bijvoorbeeld van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders. Omdat wij binnen de huidige capaciteit, die alleen geënt was op toezicht en handhaving voor de Participatiewet, niet voldoende toezicht en handhaving op Wmo en Jeugd konden realiseren, is bij de kaderbrief 2024 besloten om voor drie jaar (t/m 2026) budget beschikbaar te stellen voor 1 fte aan capaciteit voor deze taak. Daarmee konden we de onderzoeken Participatiewet uitbreiden van 13 naar 20 op jaarbasis. Ook konden we jaarlijks 13 proactieve controles doen op de Wmo. Meestal met verbetertrajecten tot resultaat en incidenteel met einde zorgcontract als resultaat. De inzet op het sociaal domein brede toezicht en handhaving willen wij nu structureel maken en stellen daarom voor hier structureel € 95.000 voor beschikbaar te stellen.

i. Exploitatie MFS Zuid, structureel € 65.000

De exploitatie van MFS Zuid wordt per 1-1-2027 overgedragen aan de gemeente. De laatste hand wordt nu gelegd aan de berekeningen van de lasten van het beheer en onderhoud. De structurele lasten zullen minimaal € 65.000 zijn. De hoogte hangt af van welke kosten via een te vormen voorziening moeten lopen en welke vallen onder (verduurzamings)investeringen en daarom geactiveerd moeten worden. In het geval van het vormen van een voorziening zal een hogere eenmalige dotatie onvermijdelijk zijn. Er komt later een voorstel hierover (richting raad). We stellen voor om hier alvast structureel € 65.000 voor beschikbaar te stellen.

j. Buurtsportcoaches, € 80.000 voor het jaar 2027

Op dit moment beschikt stichting Scala Welzijn over onvoldoende financiële middelen om de huidige formatie van 3,4 fte buurtsportcoaches in stand te houden. Er is sprake van een structureel tekort van ongeveer € 80.000. Hierdoor wordt een contract niet verlengd en neemt de formatie af naar 2,6 fte. Het huidige structurele tekort van ongeveer € 80.000 is niet het gevolg van een uitbreiding van de buurtsportcoachformatie of aanvullende ambities, maar is ontstaan door een combinatie van factoren. Enerzijds heeft Scala Welzijn in de afgelopen jaren onvoldoende financiële ruimte opgebouwd om stijgende personeelskosten en overige kostenontwikkelingen binnen de bestaande budgetten op te vangen. Anderzijds is de gemeentelijke bijdrage gedurende een langere periode niet volledig meegegroeid met de daadwerkelijke kostenontwikkeling. Omdat we hierover gesprekken hebben met Scala en ook onderzoeken wat de meest passende financieringswijze is (subsidie of inkoop) stellen we voor om voor het jaar 2027 € 80.000 beschikbaar te stellen en op basis van de gesprekken en onderzoeken een voorstel te doen voor het vervolg na 2027.

k. Formatie wet inburgering, € 51.000 per jaar in 2027 en 2028

Op dit moment is binnen het domein Inburgering geen juridisch kwaliteitsmedewerker beschikbaar. Hierdoor ontbreekt een structurele schakel tussen beleid, kwaliteit en uitvoering. Dit heeft tot gevolg dat de uitvoering onvoldoende wordt gefaciliteerd, processen niet eenduidig zijn vastgelegd en het management beperkt wordt ondersteund in sturing en verantwoording. We stellen voor om voor twee jaar 0,5 fte beschikbaar te stellen om de kwaliteit, rechtmatigheid en doelmatigheid binnen het inburgeringsdomein te versterken en de processen zoveel mogelijk te optimaliseren, ook administratief.

Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

l. Beheersing eikenprocessierups, € 20.000 per jaar voor 2027 en 2028

De afgelopen jaren is telkens incidenteel geld beschikbaar gesteld om de eikenprocessierups te kunnen bestrijden. Ook bij de Kaderbrief 2026 is eenmalig € 81.000 extra beschikbaar gesteld voor 2026. Toen is ook aangegeven dat we gaan onderzoeken hoe we de bestrijding in de toekomst het beste kunnen vormgeven. We stellen voor om alleen niet preventief gespoten eiken in de bebouwde kom te inspecteren. Aangetroffen nesten worden door een aannemer verwijderd. De eiken langs de belangrijke hoofdwegen en fietspaden tussen de verschillende dorpen worden preventief bestreden. In het buitengebied reageren we verder alleen op meldingen. De huidige werkwijze, het inspecteren van alle niet preventief gespoten eiken (ook buiten de bebouwde kom) wordt daarmee aangepast. Wij stellen voor deze aanpak twee jaar toe te passen en daarna opnieuw het vervolg te bepalen. De extra lasten voor 2027 en 2028 zijn € 20.000 per jaar.

m. Heroriëntatie bomenonderhoud, structureel € 115.000

In oktober 2020 heeft de raad de notitie 'het behoud van veilige bomen' vastgesteld en besloten het boomonderhoud uit te voeren volgens het principe van 'Categorisch boombeheer'. Dit houdt in dat de bomen in de dorpen en langs hoofdwegen buiten de bebouwde kom eens in de 6 jaar worden gesnoeid en bomen langs wegen in het buitengebied een keer per 9 jaar. In 2024 is er een Europese aanbesteding geweest voor het boomonderhoud. Dit zorgde voor hogere lasten. Dit samen met de verandering van het klimaat en de daarmee gepaard gaande verslechtering van het gemeentelijke bomenareaal zorgt ervoor dat er een heroriëntatie nodig is op het bomenonderhoud. We hebben verschillende snoeicyclusen in beeld gebracht. Er zijn een vijftal scenario's geschetst: een snoeicyclus van 5 jaar, 6 jaar, 9 jaar of 6-9 jaar en een snoeicyclus waarin het budget leidend is. Korter en vaker snoeien is beter voor de gezondheid van de bomen, de veiligheid en het uiterlijk van de bomen. Daarmee voorkomt regelmatig en licht snoeien problemen en hoge kosten op de lange termijn. Wij stellen voor om voor een cyclus van 6 jaar te kiezen, daarmee maken we een afweging tussen kostenbesparing en risicobeheersing. We stellen daarmee voor het huidige budget van € 163.000 te verhogen met € 115.000 structureel.

n. Groen afvoeren (uitbesteding compostering), structureel € 134.000

De leefomgeving houden we schoon en groen door een goed groenbeheer. Bij dit beheer komt groenmateriaal vrij. Tot nu toe composteren we dat op de gemeentewerf. Vanwege de (beperkte) stikstofuitstoot die dat veroorzaakt, kunnen we geen nieuw gemeentewerfgebouw bouwen zolang we ter plekke composteren. Daarom is op 13 oktober 2025 door de raad besloten dat het college met een nieuw plan moet komen voor de huisvesting waarbij het uitbesteden van de compostering van groenmateriaal en een samenwerking aan te gaan met agrariërs om groenmateriaal circulair in te zetten een uitgangspunt is. Een gedeelte van het materiaal is geschikt om circulair in te zetten. Dat geldt met name voor het bermmaaisel van schone bermen (met minimaal zwerfvuil). Ander groenmateriaal, zoals uit sloten, moet afgevoerd worden naar een erkende verwerker. Het afstoten van de compostering zorgt voor storkosten en transportkosten. De hoogte hiervan hangt af van het aantal tonnages groenmateriaal dat afgevoerd moet worden en zal per jaar wisselend zijn. De inschatting is tussen de 4.500 en 6.000 ton. Wij gaan uit van het minimale aantal van 4.500 ton per jaar. De reden dat we voor de minimale variant gaan is dat we ook in willen zetten op steeds meer hergebruiken van groenstromen en daarvoor ook pilots willen draaien. De kosten voor het afvoeren komen dan op € 134.000 structureel. We zijn nog in afwachting van de uitspraak van het hoger beroep over het inzetten van agricycling. Als we dit in kunnen zetten zal dat een kleine besparing van € 3 per ton verwerkingskosten opleveren.

Programma 4 - Economie, natuur en landschap in balans

o. Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid, structureel € 15.000

Wij willen de sector recreatie en toerisme versterken met oog voor kwaliteit, spreiding van bezoekers,

draagkracht van gebieden en initiatieven vanuit ondernemers en inwoners. Daarnaast zetten we in op de uitvoering van de toeristische ontwikkelagenda, het versterken van toeristische kerngebieden zoals de Boerestreek in Appelscha en de Turfroute en het ondersteunen van cultuur- en recreatieve initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de gemeente. Om uitvoering te kunnen geven aan deze ambities is voldoende budget voor gebiedsgericht beleid noodzakelijk. Dit budget wordt ingezet voor het ontwikkelen en uitvoeren van projecten in de toeristische kerngebieden, het ondersteunen van initiatieven van ondernemers, organisaties en inwoners (bijvoorbeeld Ruiternetwerk en vlonderveld Staatsbosbeheer) en het realiseren van projecten die bijdragen aan de kwaliteit van recreatieve gebieden. We stellen voor het huidige budget van € 25.000 structureel met € 15.000 te verhogen. Met een verhoging van het budget kunnen kansen die voortkomen uit de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme sneller worden benut en kunnen opgaven uit het coalitieakkoord daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

p. Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat, structureel € 36.000

We hebben tijdelijk in 2026 0,5 fte extra capaciteit in moeten zetten op het bestuurssecretariaat, om de continuïteit van de bestuurlijke ondersteuning te waarborgen. Deze uitbreiding was nodig omdat we constateerden dat de huidige formatie niet voldoende is voor een adequate ondersteuning van het college, de werkdruk structureel te hoog is en dat de huidige kwaliteit en continuïteit van de ondersteuning onder druk kwamen te staan. De uitbreiding is structureel nodig, om daarmee ook de dienstverlening richting de inwoners op het gebied van contact en het maken van afspraken met bestuurders te waarborgen. We stellen daarom voor om hiervoor structureel € 36.000 beschikbaar te stellen.

q. Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding, € 70.000 in 2027

Om de paspoortpiek op te vangen en veiligheid te waarborgen is voor het jaar 2026 tijdelijk 1 fte extra beschikbaar gesteld. Gelet op de combinatie van een tijdelijke piek (met een hoogtepunt in 2027) en structurele en aangescherpte eisen op het gebied van veiligheid en functiescheiding, is de wens om de huidige uitbreiding van 1 fte te continueren voor het jaar 2027.

r. OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging), € 57.000 in 2027, € 42.000 structureel vanaf 2028

Monitoring en Response (kijken en ingrijpen) is verplicht om te voldoen aan de wet (AVG/BIO) en om te voorkomen dat de gemeente slachtoffer wordt van ransomware of datalekken. Het is de digitale 'inbraakbeveiliging' van de gemeente. In de praktijk gaat het om het continu in de gaten houden van de computersystemen van de gemeente (monitoring) en direct ingrijpen bij een verdachte situatie of hack (response). Dit wordt gedaan door een gespecialiseerd team of een SOC (Security Operations Center). Wij stellen voor hier extra budget voor beschikbaar te stellen voor de inrichting en de structurele borging.

s. OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based), € 78.000 in 2027 (dekking algemene reserve), € 12.000 structureel vanaf 2028

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) eist dat we als gemeentelijke organisaties informatiebeveiliging borgen in onze processen. Dit willen we onder andere doen met 'digitale toegang tot softwaresystemen op basis van functie' (Role-based access, RBAC). Het inrichten hiervan betekent dat medewerkers rechten krijgen op basis van hun functie, niet als individu. In plaats van dat de leidinggevende verantwoordelijk is voor de rechten die toegekend mogen worden (ook bij een functiewisseling), wordt dit automatisch ingeregeld. Dit zorgt voor betere beveiliging, minder fouten, overzichtelijker beheer en voldoen aan wet aan regelgeving. We stellen voor hiervoor budget beschikbaar te stellen voor de inrichting en structurele borging en de inrichtingskosten te dekken uit de algemene reserve.

t. OWO: Data-engineer, structureel € 32.000

De vraag naar data en informatieproducten groeit snel, maar de capaciteit voor het werken met data staat onder druk. Vergeleken met gemeenten van soortgelijke omvang beschikken wij structureel over minder capaciteit, terwijl onze ontwikkelopgave en ambities minstens zo groot zijn. Waar het data-team aan werkt is bijvoorbeeld de woonmonitor, waardoor actueel inzicht is in woningvoorraad, woningbouwproductie en ontwikkelingen op de woningmarkt. Ook bij het sociaal domein worden rapportages opgeleverd waardoor inzicht is in aantallen, gebruik en ontwikkelingen. Op andere

beleidsterreinen zijn ook wensen om meer gebruik te maken van (de beschikbare) data. We stellen voor budget beschikbaar te stellen voor uitbreiding van capaciteit binnen het cluster data met 1 fte, waarvoor wij 1/3 van de kosten dragen. Met deze uitbreiding kunnen we de continuïteit waarborgen en onze ambities voor datagedreven werken realiseren.

u. Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG), € 90.000 per jaar voor 2027 en 2028

In 2025 is de Europa Agenda Ooststellingwerf vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin staat dat de gemeente strategisch gebruik wil maken van Europese samenwerkingen, kennis en subsidies. Voor deze werkzaamheden is tijdelijk een medewerker aangesteld. Inmiddels wordt de noodzaak om een coördinator EU te hebben steeds duidelijker. De complexiteit om toegang te krijgen tot Europese netwerken is te groot om 'erbij' te doen. Om de door de raad vastgestelde Europa Agenda uit te voeren, en de plannen genoemd in het coalitieakkoord te waarborgen, stellen wij voor om voor twee jaar capaciteit voor netwerken en belangenbehartiging beschikbaar te stellen. Deze functie versterkt de benutting van (o.a. Europese) subsidiemogelijkheden, samenwerkingen en belangenbehartiging. Zo kan Ooststellingwerf inzetten op kansen als die van de afgelopen periode: bodemkwaliteit waarborgen in beleid (SPADES) en een projectaanvraag voor integrale wijkvernieuwing (Future BEEing). De functie richt zich ook op andere netwerken zoals de P10 en de VNG en het binnen halen van andere dan Europese subsidies. We blijven monitoren wat deze inzet concreet oplevert en bespreken daarna het eventuele vervolg.

v. Huisvesting gemeentewerf, vanaf 2029 structureel € 19.000 (kapitaallasten)

Er is een hoger krediet nodig (van ongeveer € 1,3 miljoen) voor de nieuwbouw op de gemeentewerf. De kapitaallasten zijn hierdoor € 19.000 hoger. Deze begroting was al opgesteld voordat het raadsvoorstel over de huisvesting in de raad werd behandeld. Het voorstel hier komt overeen met het raadsvoorstel. Als anders wordt besloten in oktober 2026, vindt hier in de begrotingsbehandeling uiteraard ook een aanpassing op plaats.

Nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking

x € 1.000

Nr. Nieuw beleid incidenteel en structureel inclusief dekking	2027	2028	2029	2030
Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen				
a. Buurtgezinnen - dekking alg. voorz. Jeugd	-39	-52	-52	-52
b. Pilot jongerenwelzijnscoaches - dekking jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)	-180	-180		
Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij				
c. Structureel maken inzet wijk-GGD'er - dekking Wmo en Zorg en Veiligheid	-90	-90	-90	-90
d. Structureel maken welzijnscoaching - dekking diverse budgetten	-216	-216	-216	-216
e. Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029 - dekking reserve OKO	-307	-307	-307	
f. Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek - dekking budget accommodatiebeleid	-15	-15	-15	-15
g. Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier - dekking algemene reserve	-10	-10	-10	
Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte				
h. Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen - dekking algemene reserve	-80			
i. Opstellen fietsplan - dekking algemene reserve	-25			
j. Speelvoorzieningen - dekking algemene reserve	-60	-60	-60	-60
Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen				
k. Uitvoeren toekomstvisie - dekking algemene reserve	-35			
l. Uitdaagrecht - dekking algemene reserve	-18			
m. Projectleider sterke lokale teams - dekking algemene reserve	-60	-60	-60	
Totaal nieuw beleid incidenteel en structureel inclusief dekking	- 1.135	- 990	- 810	- 433

Toelichting nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking

Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

a. Buurtgezinnen, € 39.000 voor 2027 en € 52.000 vanaf 2028 - dekking budget algemene voorzieningen jeugd

De eerste resultaten van Buurtgezinnen zijn veelbelovend. Het wordt momenteel als pilot uitgevoerd, vanuit het budget algemene voorzieningen jeugd. Deze pilot loopt begin 2027 af en wordt eind 2026 geëvalueerd. De resultaten zijn tot nu toe zeer positief. Inwoners ervaren laagdrempelige ondersteuning en ontlasting, terwijl Buurtgezinnen daarnaast een belangrijke verbindende rol vervult binnen het voorliggende veld. Door partijen met elkaar in contact te brengen en de samenwerking te versterken, weten professionals en vrijwilligers elkaar beter te vinden en wordt de sociale basis verder versterkt. Onder voorbehoud van een positieve evaluatie eind 2026 wordt voorgesteld de inzet van Buurtgezinnen structureel te maken. Hiermee borgen we de continuïteit van een bewezen preventieve voorziening en behouden we de verbindende functie die Buurtgezinnen vervult binnen het voorliggende veld. De structurele kosten zijn € 52.000. Wij stellen voor dit te dekken uit het budget algemene voorzieningen jeugd (preventiebudget).

b. Pilot jongerenwelzijnscoaches, € 180.000 per jaar voor 2027 en 2028 - dekking budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)

Met jongerenwelzijnscoaches willen we een brug slaan tussen het voorliggende veld en de jeugdhulp, met als doel preventie, vroegsignalering en het voorkomen van zwaardere zorg.

Jongerenwelzijnscoaches werken vanuit het principe van normalisering: niet de hulpvraag staat centraal, maar het versterken van de aansluiting op het normale dagelijks leven. Zij ondersteunen jongeren bij het hervinden of behouden van verbinding met school, werk, sport, verenigingen en andere sociale activiteiten en blijven actief betrokken zolang dat nodig is. Wanneer deze preventieve inzet onvoldoende blijkt en formele hulp alsnog nodig is, zorgen zij vanuit de opgebouwde relatie voor een warme overdracht naar passende hulpverlening. We stellen voor om een pilot van twee jaar te starten met twee jongerenwelzijnscoaches. De totale lasten zijn € 180.000 per jaar. De dekking hiervoor is € 90.000 vanuit het jeugdhulp budget. Dit bedrag sluit aan bij de huidige praktijk waarin consulenten het afgelopen jaar voor minimaal € 90.000 aan inzet van jongerenwelzijnscoaches hebben geïndiceerd via de Jeugdwet. De andere € 90.000 kan worden gedekt uit het budget Go YoFlo. De vrijetijdspas wordt nog niet volledig ingezet, waardoor hier financiële ruimte is.

Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

c. Structureel maken inzet wijk-GGD'er, € 90.000 structureel - dekking budget Wmo en Zorg en Veiligheid

De inzet van de Wijk-GGD'er vindt momenteel plaats via een tweejarige pilot die begin 2027 afloopt. De resultaten zijn tot nu toe zeer positief. We zien dat consulenten Wmo worden ontlast doordat problemen eerder worden opgepakt, inwoners sneller passende ondersteuning ontvangen en de kwaliteit van leven toeneemt. Daarnaast is de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners aantoonbaar verbeterd en worden escalaties vaker voorkomen. Onder voorbehoud van een positieve eindevaluatie stellen we voor de inzet van de Wijk-GGD'er structureel te maken, zodat deze preventieve en verbindende functie voor inwoners en ketenpartners behouden blijft. De lasten zijn € 90.000 en kunnen voor de helft worden gedekt uit het budget Wmo, omdat hier een besparing wordt gerealiseerd, en voor de andere helft uit het budget Zorg en Veiligheid (vanuit het hoofdlijnenakkoord GGZ).

d. Structureel maken welzijnscoaching, € 216.000 structureel - dekking budget Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)

De evaluatie van de pilot Welzijnscoaching laat zien dat welzijnscoaching bijdraagt aan meer sociale verbondenheid, minder eenzaamheid, versterking van de zelf- en samenredzaamheid en een afname van het beroep op zorg- en Wmo-voorzieningen. Er is aantoonbaar sprake van minder inzet van huisartsenzorg, GGZ, Wmo-ondersteuning en andere vormen van professionele zorg. We stellen voor welzijnscoaching structureel in te zetten. De lasten zijn jaarlijks € 216.000 en kunnen gedekt worden uit de budgetten Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA.

e. Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029, € 307.000 per jaar - dekking reserve OKO

Wij werken sinds 2023 met Go YoFlo, onze lokale invulling van Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en richt zich als preventieaanpak op jongeren van 10 tot 18 jaar. Door middel van een amendement is door de raad voor de periode 2027 t/m 2029 € 1,1 miljoen gereserveerd voor GoYoflo. Dit bedrag is in een aparte reserve OKO gezet. We stellen voor een vervolg te geven aan Go Yoflo in de periode 2027

t/m 2029 met als dekking het saldo in de reserve OKO. In totaal wordt € 200.000 ingezet voor een projectleider. Na besluitvorming van deze begroting wordt € 180.000 in totaal ingezet voor de pilot jongerenwelzijnscoaches. Dan blijft er jaarlijks € 240.000 beschikbaar voor de uitvoering. Een toelichtende tabel over het budget Go YoFlo vindt u hieronder.

f. Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek € 530.000, structureel € 15.000 (kapitaallasten) - dekking budget accommodatiebeleid

Er zijn hogere kosten voor het Doarpssintrum Donkerbroek. Dit komt doordat niet alle subsidies werden ontvangen (€ 103.000, deel van de garantstelling). Er waren hogere uitvoeringskosten om het proces gaande te houden, onder andere voor het aanpassen van de ontwerpen en de BOPA voor het gymnastieklokaal (€ 129.000). Daarnaast zijn er prijsstijgingen geweest (€ 300.000). Per saldo is er een overschrijding op het krediet van € 530.000. De kapitaallasten die hieruit voortkomen zijn ongeveer € 15.000 per jaar. We stellen voor dit te dekken uit het budget accommodatiebeleid. Zie ook de mededeling aan de raad hierover (september 2026).

g. Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier, € 10.000 per jaar voor de jaren 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve

De Buurthuiskamer Haerenkwartier is sinds de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier een belangrijke ontmoetingsplek geworden in de wijk. Vrijwilligers uit de wijk runnen de locatie met ondersteuning vanuit het Leger des Heils. Er is een breed programma en plek voor iedereen. Vanuit de Buurthuiskamer worden allerlei activiteiten georganiseerd, maar ook hulp en ondersteuning geboden. Bijvoorbeeld door het uitdelen van groentepakketten van de sociale voedseltuin, een goed gesprek of doorverwijzing naar professionele hulp. Per oktober 2026 stopt het Leger des Heils met de coördinatie en ondersteuning. Het idee is om dit anders in te vullen door een combinatie van het realiseren van een laagdrempelig steunpunt en de inzet van een paar uur buurtwerk. Hiermee blijft ondersteuning voor de vrijwilligers en behoud van het netwerk met professionele ondersteuning geborgd. Financieel blijft er wel ondersteuning nodig. Namelijk voor huur, energie, water, afval en internet. De locatie is geen eigendom van de gemeente en om alle activiteiten mogelijk te houden is het van belang de genoemde faciliteiten/randvoorwaarden te blijven betalen. We stellen voor om voor de periode 2027 t/m 2029 € 10.000 per jaar beschikbaar te stellen.

Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

h. Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen, krediet € 80.000 - dekking algemene reserve

Staatsbosbeheer is bezig met een kwaliteitsverbetering van de fietspaden in het Drentse Friese Wold. Voor 2027 staat een deelproject gepland in het gebied De Kale Duinen. Binnen dit project worden enkele bestaande paden verwijderd en wordt een nieuw fietspad aangelegd. Via raadsmededeling #2049 is de raad geïnformeerd over de bijstelling van de oorspronkelijke plannen naar aanleiding van wensen vanuit de gemeenschap van Appelscha. De totale investering voor het verwijderen van de bestaande paden, het aanleggen van de nieuwe paden en de realisatie van een fietsvlonder worden begroot op € 700.000. Hiervan kan een groot deel worden gedekt via een subsidie van de provincie Drenthe. Het voorstel van Staatsbosbeheer is om de resterende kosten te verdelen over Staatsbosbeheer, de gemeente Westerveld en de gemeente Ooststellingwerf. Dit betekent voor ons een incidentele bijdrage van € 80.000. Het is een bijdrage in een activa van derden, maar is maatschappelijk nut onder de € 250.000 en wordt daarom in 1 keer afgeschreven.

i. Opstellen fietsplan, € 25.000 voor 2027 - dekking algemene reserve

We willen een onderzoek laten uitvoeren naar de fietsinfrastructuur in de gemeente. Daarbij onderzoeken we onder andere snelfietsroutes, veilige en logische verbindingen tussen dorpen, recreatieve routes, aansluiting op fietsroutes buurgemeenten en provincies, ontbrekende schakels in het fietsroutenetwerk, inrichtingseisen fietsroutes en fietsvoorzieningen. Het opstellen van het fietsplan gaan we uitbesteden. De kosten hiervan zijn geraamd op € 25.000.

j. Speelvoorzieningen, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2030 - dekking algemene reserve

Het opstellen van een speelbeleid is noodzakelijk om duidelijke kaders te bieden voor de ontwikkeling van speel- en verblijfsruimten binnen de gemeente. Daarbij staat niet het plaatsen van speeltoestellen centraal, maar het creëren van meer spelaanleiding: ruimten die uitnodigen tot bewegen, ontmoeten en natuurlijk spelen voor verschillende leeftijden en doelgroepen. Vooruitlopend op het speelbeleid is er een keuze gemaakt welke speelvelden de komende jaren in aanmerking komen voor het omvormen naar een (natuurlijk) speelterrein. Hierbij zijn we uitgegaan van drie categorieën (groot, middel en klein). Per categorie is er aan de hand van de kosten voor de herinrichting zoals dat dit jaar en het

voorgaande jaar is uitgevoerd een raming gemaakt van de kosten. Hieruit is een staffel gekomen van € 25.000 voor een kleine speelplek, € 35.000 voor een middelgrote speelplek en € 50.000 voor een grote speelplek. In 2025 was (net als in 2026) € 100.000 beschikbaar voor dit doel (vanuit de algemene reserve). Dit is meegenomen naar 2026 omdat het in 2025 door andere budgetten gedekt kon worden maar is nog niet uitgegeven. We stellen voor om naast deze al beschikbare € 100.000 in de algemene reserve, voor de periode 2027 t/m 2030 € 60.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor speelvoorzieningen.

Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

k. Uitvoeren toekomstvisie, € 35.000 voor 2027 - dekking algemene reserve

Toen de raad het besluit nam om een Toekomstvisie 2040 op te stellen is budget beschikbaar gesteld voor 2025 en 2026 om dit te doen en de uitvoering op gang te brengen. Inmiddels is de Toekomstvisie gereed en zijn we volop bezig met het uitvoeren ervan. Zo is bijvoorbeeld de Denktank in het leven geroepen. Het al beschikbare budget is genoeg om de kosten in 2026 te dragen. Voor het jaar 2027 is nog € 35.000 nodig. Bij deze kosten gaat het om personeelskosten, vergoedingen voor de denktankleden, communicatiekosten et cetera. Het vervolg (na 2027) hangt af van bijvoorbeeld de uitkomsten van de DenkTank.

l. Uitdaagrecht, € 18.000 voor 2027 - dekking algemene reserve

Vanaf 1 januari 2027 moet het uitdaagrecht als juridisch instrument zijn vastgesteld in een verordening. Aannemelijk is dat dit een integrale verordening is waarin alle vormen van participatie zijn opgenomen: inwonersparticipatie, overheidsparticipatie, inspraak en uitdaagrecht. Voor uitdaagrecht is voor 2027 extra budget nodig. Dit om uitdaagrecht te implementeren in de organisatie en om uitdaagrecht actief uit te dragen naar inwoners en organisaties.

m. Projectleider sterke lokale teams, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve

De opgaven binnen het sociaal domein veranderen in hoog tempo. De kern van deze transformatie is de verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn vanuit de gedachte dat het huidige zorgsysteem op termijn niet houdbaar is. Dat geldt over het gehele sociale domein heen. De belangrijkste veranderopgaven voor de gemeente Ooststellingwerf zitten in drie punten: (1) het komen tot één integraal werkend gebiedsteam die multidisciplinair werkt en een brede vraagherkenning doet, (2) wijkgerichte aanpak en (3) het inrichten van basishulpverlening. We stellen voor om voor het eerste punt budget beschikbaar te stellen voor een projectleider voor de jaren 2027 t/m 2029. Voor de andere punten zal ook extra inzet nodig zijn. Daarvoor zetten we waar mogelijk andere middelen in zoals transformatiegeld uit het Friese Integraal Zorgakkoord (FrIZA).

Tabel Go YoFlo

x € 1.000

Go YoFlo	2027	2028	2029	TOTAAL
Beschikbaar budget (reserve)	397	397	307	1.100
Pilot jongerenwelzijnscoaching (zie voorstel b)	-90	-90		-180
Projectleider (zie voorstel e)	-67	-67	-67	-200
Uitvoeringsbudget (zie voorstel e)	-240	-240	-240	-720
	-	-	-	-

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht staan de budgetten per begrotingsprogramma. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage 'Overzicht reserves en voorzieningen 2025-2030' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2027-2030 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijziging aan u voor.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening Begroting Begroting			MJB	MJB	MJB
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma's						
1. Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	-22.792	-24.338	-23.864	-23.140	-23.015	-22.757
2. Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	-36.499	-38.600	-38.276	-38.745	-39.784	-39.632
3. Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	-13.673	-14.122	-13.316	-13.366	-13.454	-13.485
4. Economie, natuur en landschap in balans	-4.098	-9.549	-3.417	-3.289	-3.294	-3.041
5. Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	-11.114	-10.875	-6.640	-6.452	-6.372	-6.293
Algemene dekkingsmiddelen	-1.296	-667	-1.316	-1.174	513	584
Lasten overhead	-17.271	-16.966	-17.549	-16.203	-15.967	-15.794
Lasten onvoorziene uitgaven	-	-1	-1	-1	-1	-1
Lasten vennootschapsbelasting	79	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	-106.666	-115.118	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten programma's						
1. Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	2.850	1.995	1.772	1.631	1.549	1.548
2. Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	13.498	13.225	13.659	14.191	14.424	14.086
3. Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	7.548	8.051	7.796	7.796	7.796	7.795
4. Economie, natuur en landschap in balans	3.109	6.459	856	1.688	1.688	1.688
5. Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	4.475	2.784	892	501	368	368
Algemene dekkingsmiddelen	72.836	71.917	74.921	72.372	71.277	72.661
Baten overhead	4.482	3.515	3.221	3.212	3.212	3.212
Totaal Baten	108.800	107.946	103.116	101.391	100.313	101.359
Saldo van baten en lasten	2.134	-7.172	-1.263	-979	-1.061	941
Mutaties reserves						
Toevoegingen	-1.392	0	-	-	-	-
Onttrekkingen	2.695	5.325	1.700	1.279	1.278	697
Mutaties reserves	1.304	5.325	1.700	1.279	1.278	697
Resultaat na bestemming	3.437	-1.847	438	300	216	1.638

Financiële positie

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de financiële positie van de gemeente. Voor u is het van belang vast te stellen dat meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. U heeft daarvoor inzicht nodig in het vermogen van de gemeente en ook inzicht in de mogelijke risico's die we kunnen lopen. Daarom hebben wij in de begroting het volgende verwerkt:

- Alle lasten en baten zijn geraamd op basis van bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- Een meerjarenbegroting die een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

De volgende zeven onderdelen gebruiken we om de financiële positie te beoordelen:

1. De budgettaire positie in 2027 tot en met 2030
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheerplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investerings

Samenvatting

1. Het primitieve begrotingsperspectief is voor de jaren 2027 t/m 2030 positief. Na de voorstellen nieuw beleid is het perspectief voor de eerste jaren negatief en in de laatste jaarschijf positief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,221 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor. Ze zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van de kengetallen is de conclusie dat we er financieel, ondanks alle uitdagingen, nog goed voor staan en tegenvallers op kunnen vangen.
3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2027. Hierover is al besluitvorming geweest.

Op basis van bovenstaande kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

1. Budgettaire positie in 2027-2030

Onze budgettaire positie is voor de eerste drie jaren negatief en het laatste jaar is positief. Hiermee voldoen we aan de richtlijn van de toezichthouder, provincie Fryslân. De verschuiving van het 'ravijnjaar' van de algemene uitkering is daar mede debet aan. De eerste inschatting van het jaar 2031 geeft hetzelfde beeld als dat van 2030. Dus dat blijft positief.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2027 € 27,750 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 25,85 miljoen (exclusief bodembedrag van € 5 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 1,9 miljoen (exclusief Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,221 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheerplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) onderhoudsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting. Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte.

Niet alle gemeentelijke gebouwen hebben een onderhoudsplan. Het is raadzaam ook voor deze gebouwen een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Dit gaat bijvoorbeeld om gebouwen met een recreatieve functie (turfroute) en gebouwen die verkregen zijn vanuit bijvoorbeeld strategische grondaankopen. Hierover ontvangt u een voorstel.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf '7 Grondbeleid').

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. De raad stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 2,605 miljoen. Naast een bedrag van € 2,024 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Vanaf de jaarstukken 2022 zijn geen bedragen meer uit de reserve vrijgevallen. De reserve is daarmee hoger dan het minimumniveau. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,1% en daarnaast verhoogd met € 100.000 voor woningen en € 100.000 voor niet-woningen in 2027 (conform eerdere besluitvorming).

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven

voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,1%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. In 2025 is het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 vastgesteld. De naamsverandering van GRP naar Wrp geeft aan dat de gemeentelijk watertaken in de loop der jaren breder zijn geworden. Het gaat niet alleen meer om de buizen onder de grond, maar over alle voorzieningen die een gemeente gebruikt bij de invulling en uitvoering van de watertaken, zowel onder- als bovengronds, inclusief gemeentelijk oppervlaktewater. Het Wrp is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. In het Wrp zijn middelen voor klimaatadaptatie toegevoegd, en is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Omdat er in de toekomst grote (vervangings)investeringen op de planning staan, is het van belang dat de hoogte van de voorziening hierin mee groeit. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2025-2030 (Jaarstukken 2025) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2027–2030) gelegd van in totaal € 2,674 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 5 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van € 3,221 miljoen, het meerjarig beslag 2027–2030 van € 2,674 miljoen, de voorstellen nieuw beleid met dekking algemene reserve in deze begroting en de verwachte tekorten over de jaren 2026 t/m 2030 is een bedrag van € 14,6 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 264.000 plaats als dekking voor afschrijvingen van diverse investeringen.

		x € 1.000
Minimale niveau Algemene reserve		Begroting 2027
Bodembedrag		5.000
Benodigde weerstandscapaciteit		3.221
Meerjarig beslag 2027-2030		2.674
Voorstellen nieuw beleid uit AR		686
Dekking tekorten 2026 t/m 2029		4.632
Minimale niveau algemene reserve		16.213
Algemene reserve per ultimo 2026		30.850
Vrij aanwendbaar		14.637

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2025-2030. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo ultimo 2030
Reserves						
Algemene reserve	33.060	30.850	29.787	29.095	28.404	28.176
Bestemmingsreserves	8.509	7.920	7.538	7.207	6.875	5.714
Totaal Reserves	41.569	38.770	37.325	36.302	35.279	33.890
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	505	657	505	505	505	505
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	298	332	331	331	331	331
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	3.009	1.230	1.612	1.397	1.679	1.449
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	4.155	3.402	2.816	2.230	1.959	1.959
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	4.740	4.640	4.540	442	442	442
Totaal Voorzieningen	12.707	10.260	9.804	4.904	4.916	4.686
Totaal	54.276	49.030	47.129	41.206	40.195	38.576

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

De structurele onttrekking bestaat uit de onttrekking aan de reserve kapitaallasten.

x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	2027	2028	2029	2030
Structurele toevoegingen	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen	264	264	264	264
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	264	264	264	264

7. Investerings

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2027. Dit zijn de resterende en geplande investeringen 2027.

x € 1.000

Omschrijving	Totale investering	Datum beschikbaarstelling	Werkelijk besteed tm aug 2026
Investerings met een economisch nut			
1e inrichting sportged. DoarpsSintrum Donkerbroek	60	20-jun-23	-
Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	4.333	30-nov-21	55
Vervanging installaties gemeentehuis	2.100	5-nov-24	810
Vervanging tractie	811	9-jul-24	-
Flexwoningen Nanningaweg	11.700	12-mei-26	-
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering (obv WRP 2025-2029)	596	23-sep-25	-
Klimaatadaptatie (obv WRP 2025-2029)	300	23-sep-25	-
Investerings in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Parkeerplaats SV Oosterwolde	373	1-jul-25	279
Oevervoorzieningen	1.225	5-nov-24	16
Herontwikkeling Rikkingahof	2.200	1-jul-25	42
Verkeersplan Donkerbroek	350	20-jun-23	-
Investerings immateriele vaste activa			
Vorbereidingskrediet Grex	1.000	1-jul-25	887
Stationskwartier (vorbereidingskrediet)	120	25-nov-25	99
Vorbereidingskredieten herstructureringsprojecten (3x)	450	1-jul-25	-
Doarps.Sintrum Donkerbroek (bijdrage activa derden)	3.053	17-dec-19	376
De Miente (bijdrage activa derden)	3.973	20-jun-23	
		24-jun-24	819
		16-dec-25	
3e padelbaan en renovatie 2 kunstgrasbanen (bijdrage activa derden)	93	27-jan-26	-
Totaal	32.737		3.383

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024	rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Sociale structuur						
Aantal inwoners *1)	25.680	25.723	25.824	25.925	25.991	25.983
van 0 - 18 jaar	4.529	4.457	4.437	4.436	4.399	4.341
van 19 - 64 jaar	14.699	14.674				
van 19-75 jaar			18.283	18.266	18.271	18.197
van 65 jaar en ouder	6.452	6.592				
75 jaar en ouder			3.104	3.223	3.321	3.445
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	516	503	523	526	530	526
WWB	475	465	485	501	505	503
IOAW/IOAZ	41	38	38	25	25	23
Fysieke structuur						
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	278	285	285	287	282	282
land	22.333	22.326	22.326	22.324	22.329	22.329
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	12.019	12.081	12.120	12.146	12.206	12.342
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132	132
buiten de bebouwde kom	255	255	255	255	255	255
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)*	289	308	309	309	309	309
beplanting	87	86	86	86	86	86
gras	202	204	196	196	196	196
kruidenrijk gras/bloemrijke bermen		18	27	27	27	27
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen*	36.100	36.900	37.900	37.900	37.900	37.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.755	12.765	12.808	12.882	12.969	13.014

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2023	Rekening 2024	Rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Exploitatie					
Exploitatielasten	92.686	98.359	106.443	98.512	104.378
Opbrengst belastingen	3.639	3.849	4.064	3.974	4.410
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.147	3.262	3.424	3.476	3.771
Algemene uitkering gemeentefonds	60.010	62.818	68.426	66.580	70.875
Boekwaarde vaste activa	75.583	74.198	72.810	80.511	94.598
Balans					
Vaste schuld	26.537	25.167	41.294	35.220	45.035
Eigen financieringsmiddelen	46.120	49.652	51.752	45.949	48.213
Reserves	34.611	37.899	40.754	37.553	38.770
Voorzieningen	11.509	11.753	10.998	8.396	9.443
Overig					
Loonkosten	18.792	18.792	22.668	25.088	27.796
Bijdragen en subsidies	5.422	5.307	5.256	5.130	4.958

Financiële kerngegevens per inwoner

€

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2023	Rekening 2024	Rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Exploitatie					
Exploitatielasten	3.590	3.810	3.650	3.790	4.017
Opbrengst belastingen	140	150	150	150	170
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	130	130	130	145
Algemene uitkering gemeentefonds	2.320	2.430	2.440	2.560	2.728
Boekwaarde vaste activa	2.930	2.870	3.100	3.100	3.641
Balans					
Vaste schuld	1.030	970	1590	1.360	1.733
Eigen financieringsmiddelen	1.790	1.920	1.910	1.770	1.856
Reserves	1.340	1.470	1.570	1.440	1.492
Voorzieningen	450	460	350	320	363
Overig					
Loonkosten	730	730	900	970	1.070
Bijdragen en subsidies	210	210	170	200	191

B. Reserves en voorzieningen 2025-2030

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo Ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo Ultimo 2030
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	33.060	30.850	29.787	29.095	28.404	28.176
Totaal Algemene reserve	33.060	30.850	29.787	29.095	28.404	28.176
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	2.605	2.605	2.605	2.605	2.605	2.605
Reserve lastenverlichting	612	612	612	612	612	612
Res. overheveling kredieten	-	-	-	-	-	-
Rioleringsreserve	-	-	-	-	-	-
Res. organisatieontwikkelingen	138	88	38	38	38	38
Reserve monumenten	100	100	100	100	100	100
Kapitaalreserve	3.654	3.415	3.151	2.887	2.623	2.359
Reserve OKO	1.100	1.100	1.032	965	897	
Reserve accommodatiebeleid	300	300	250	200	150	150
Totaal Bestemmingsreserves	8.509	7.920	7.538	7.207	6.875	5.714
Totaal reserves	41.568	38.770	37.325	36.302	35.279	33.890

Overzicht voorzieningen

De voorzieningen voor pensioenverplichtingen worden per 1 januari 2028 overgedragen aan het ABP.

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo ultimo 2030
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	475	475	475	475	475	475
Voorziening complex 1131 Muldersveld	30	30	30	30	30	30
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	505	657	505	505	505	505
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	58	72	72	72	72	72
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	240	259	259	259	259	259
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)	298	332	331	331	331	331
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	333	70	110	19	52	92
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	94	30	97	10	51	74
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	705	94	36	65	93	120
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	119	67	78	77	102	127
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	216	218	327	427	404	283
Voorziening onderhoud gebouwen	554	530	598	276	316	304
Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	42	45	35	41	54	59
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	440	53	83	115	147	159
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	480	86	186	280	364	110
Voorziening onderhoud Biosintrum	25	38	62	86	95	120
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)	3.009	1.230	1.612	1.397	1.679	1.449
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	4.155	3.402	2.816	2.230	1.959	1.959
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	4.155	3.402	2.816	2.230	1.959	1.959
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	3.208	3.058	2.908	0	0	0
Voorziening pensioen vm / huid. Wethouders	1.090	1.140	1.190	0	0	0
Voorziening verlofsparen	294	294	294	294	294	294
Voorziening RVU	148	148	148	148	148	148
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	4.740	4.640	4.540	442	442	442
Totaal voorzieningen	12.707	10.260	9.804	4.904	4.916	4.686

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

- **Omgevingswet:** We ontvangen via de circulaire middelen voor de omgevingswet. De middelen die hiervan nog niet ingezet zijn lopen via de algemene reserve.
- **Taskforce woningbouw:** Bij de heroverwegingen 2022 heeft de raad € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de taskforce wonen om te kunnen organiseren dat gericht gewerkt wordt aan het versneld realiseren van woningbouw en het geschikt maken van woningbouwlocaties. Het budget blijven we de komende jaren gebruiken om (voorbereidings)kosten uit te dekken die we niet via bijvoorbeeld grondexploitatie kunnen verrekenen, of kosten voor plannen die uiteindelijk niet verder komen dan de initiatieffase.
- **Klimaatmiddelen:** Diverse (rijks)middelen voor klimaat lopen via de algemene reserve.
- **Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid:** Dit zijn incidentele middelen die beschikbaar zijn vanuit het programma duurzaamheid en die overgebleven zijn vanuit voorgaande jaren.
- **Circulaire uitvoeringsstrategie:** Een deel van het budget circulaire uitvoeringsstrategie is in 2025 niet besteed. Bij de jaarrekening 2025 is dit via de algemene reserve beschikbaar gesteld voor de resterende jaren van het programma duurzaamheid.
- **Doorberekende uren grondexploitatie:** Verdere lasten en baten grondexploitatie zijn nog niet in de begroting verwerkt. Gaat via een specifieke rapportage over de grondexploitatie.
- **Capaciteit uitvoering accommodatiebeleid:** Incidentele ambtelijke inzet op de verbouw en nieuwbouw van accommodaties waarvan wij niet de bouwheer zijn. Gedekt uit de reserve accommodatiebeleid.
- **Landelijk gebied:** Rijksmiddelen voor het landelijk gebied lopen via de algemene reserve.
- **Projectleider Go YoFlo:** Voor de inzet van een projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2027 t/m 2029 per jaar € 69.000 beschikbaar.
- **Vitale vakantieparken Hildenberg:** Omdat er besloten is buitenplaats Hildenberg weer volledig recreatief te laten zijn, zijn bij de kaderbrief 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor monitoring en handhaving. Voor 2027 is € 50.000 beschikbaar.
- **Organisatieontwikkelingen:** Deze kosten gaan over verplichtingen in de personele sfeer als gevolg van organisatieontwikkelingen.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 25.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2027	2028	2029	2030	2027	2028	2029	2030
1. Jongvolwassenen en gezinnen binden								
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-230	-230	-230	-228	230	230	230	228
Taskforce woningbouw, dekking algemene reserve	-200	-200	-209		200	200	209	
4. Economie, natuur, landschap in balans								
Klimaatmiddelen, dekking algemene reserve	-62	-62	-65		62	62	65	
Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid, dekking algemene reserve	-151	-151	-151		151	151	151	
Circulaire uitvoeringsstrategie, dekking algemene reserve	-34	-34	-36		34	34	36	
Doorberekende uren grondexploitatie, dekking reserve grondexploitatie	-205	-205	-205	-205	205	205	205	205
5. Betrouwbare en veilige gemeente								
Capaciteit uitvoering accommodatiebeleid, dekking reserve accommodatiebeleid	-50	-50	-50		50	50	50	
Landelijk gebied, dekking algemene reserve	-322				322			
Projectleider Go YoFlo, dekking algemene reserve	-68	-68	-68		68	68	68	
Vitale vakantieparken Hildenberg, algemene reserve	-50				50			
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve organisatieontwikkelingen	-50				50			
Diverse onderdelen die onder de € 25.000 vallen, dekking algemene reserve	-15	-15			15	15		
Totaal incidentele lasten en baten	-1.436	-1.015	-1.014	-433	1.436	1015	1014	433
Saldo incidentele lasten en baten	-	-	-	-				

D. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website [waarstaategemeente.nl](https://www.waarstaategemeente.nl) en hebben als peildatum 8 september 2026. Op de website [waarstaategemeente.nl](https://www.waarstaategemeente.nl) vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 5 zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Demografische druk

Ooststellingwerf

86,0%

Fryslân

80,0%

CBS - ABF | 2026

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

Ooststellingwerf

14,5

Fryslân

14,0

CBS | 2025

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden**€ 698**

Ooststellingwerf

€ 852

Fryslân

COELO | 2026

Jongeren met jeugdbescherming**1,9%**

Ooststellingwerf

1,3%

Fryslân

CBS | 2025

**Gemeentelijke woonlasten
meerpersoonshuishouden****€ 904**

Ooststellingwerf

€ 981

Fryslân

COELO | 2026

Jongeren met jeugdreclassering**0,3%**

Ooststellingwerf

0,4%

Fryslân

CBS | 2025

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo

per 10.000 inwoners

850

Ooststellingwerf

782

Fryslân

CBS GMSO Wmo | 2025

E. Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen waarvoor we in de begroting een subsidiebedrag hebben opgenomen.

x € 1.000

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2027
Coöperatie Appelscha-regio 3.0	Lokale regiomarketing	
Coöperatieve Vereniging Kunst & Coö	Kunst- & Cultuureducatie Onderwijs Ooststellingwerf	324.335
De Buurthaven	Dorpskamer; een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	-
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van korpsen	24.278
Humanitas De Stellingwerven	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	36.638
Marketing Drenthe	Marketing Kolomiën van Weldadigheid	-
PB Appelscha	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	7.305
PB Appelscha-Boven	idem	3.140
PB Donkerbroek (dorpsbelang Donkerbroek)	idem	4.628
PB Elsloo en Tronde	idem	3.336
PB Fochteloo	idem	2.999
PB Haule	idem	3.225
PB Haulerwijk	idem	5.955
PB Langedijke	idem	2.967
PB Makkinga	idem	3.708
PB Nijeberkoop	idem	2.897
PB Oldeberkoop	idem	4.194
PB Oosterwolde-Noord (bewonersoverleg BOON)	idem	5.308
PB Oosterwolde-Zuid (St. Bewonerscommissie Zuid BOZ)	idem	4.593
PB Ravenswoud	idem	3.038
PB Waskemeer	idem	3.493
Sportvereniging Oosterwolde	G-voetbal	1.167
Stichting Alzheimercafé Ooststellingwerf	Activiteiten Alzheimer-Café	1.832
Stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	Uitvoeren activiteiten Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	
Stichting Begraafplaatsen Oosterwolde	Grafrechten voor graven van 1e generatie Molukse KNIL-veteranen + hun partner	6.327
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	589.730
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openluchtzwembad	169.303
Stichting Buurtgezinnen	Proeftuin buurtgezinnen	
Stichting Collectie Hein Mader	Beelden Hein Mader	8.000
Stichting Comprix (logopedie)	Preventie logopedie op basisscholen in OWO	9.370
Stichting Comprix (heemkunde)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	13.674
Stichting Comprix (divers)	IKC, Schakelklas en consulent jonge risicokinderen	44.258
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	11.103
Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	3.666
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf+abonnement Hartslag Nu!	11.681

x € 1.000

Stichting Instandhouding leefbaarheid Olderberkoop (STILO)	Pilot dorpsondersteuner	34.500
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	42.655
Stichting Kunstwerf	Visie is kunst en cultuur in zingevende uitingsvormen	28.394
Stichting Leergeld Friesland Oost	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	60.000
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Laagdrempelig en aantrekkelijk hoogwaardige, klassieke, levende muziek te bieden	1.110
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	30.000
Stichting Odrie (omroeporganisatie Oost)	Radio lokaal nieuws	19.593
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.783
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	6.393
Stichting Pionier	Exploitatie Biocentrum	84.000
Stichting Poptimaal	Activiteiten Opbouwwerk	-
Stichting Scala	Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving	2.679.524
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	51.663
Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	Regiomarketing Zuidoost Friesland	40.000
Stichting Tumba	Helpt discriminatie signaleren en voorkomen	-
Stichting Urgente Noden Friesland	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.884
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	11.655
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstrekken levensmiddelen aan inwoners O'werf niet in staat in levensonderhoud te voorzien	16.166
Stichting Volwassenfonds Sport en Cultuur	Iedere volwassene de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	-
Stichting Vrijstaat de Stellingen	Verbindingen zoeken/duurzaamheid versterken via geschiedenis v/d Stellingwerven	11.103
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen	35.397
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	183.069
Stichting Zwembad Haulewelle	Exploitatie openluchtzwembad	117.178
Vereniging Sport Gemeenten	Aansluiting Vereniging Sport en Gemeenten	-
VluchtelingenWerk Nederland	Ondersteunt vluchtelingen van aankomst naar toekomst.	7.011
VTRBO/TIP	Toeristische informatievoorziening Appelscha en omstreken	10.000
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Verbeteren bereikbaar-, toegankelijk-, bruikbaarheid openbare gebouwen/publiekelijke ruimte	1.706
Zorgboerderij De Fochtel	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	131.580
Zorggroep Lianté	Dagopvang en Sociale Recreatie	28.108
Totaal		€ 4.957.621